

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„NICOLAE MILESCU SPĂȚARUL” VASLUI

MILESCIANA

Revistă semestrială

Nr. 9,
iunie 2021

Colegiul de redacție:

Director: Voicu Gelu Bichineț

Redactor-șef: Liliana Moga

Secretar general de redacție: Alina Tanasă

Redactori: Anca-Elena Chelaru, Mihaela-Andreea Hanganu, Luciana Macovei, Mihaela Ochianu, Gina Lăcrămioara Păun, Mihaela-Elena Trifan, Dana-Monica Vîntu

Colaboratori: Gheorghe Alupoaei, Petruș Andrei, Laurențiu Chiriac, Romeo Crețu, Doina Danu, Cezara Faighel, Vasilica Grigoraș, Valeriu Lupu, Angelica Manole, Daniela Oatu, Aurel Popa, Teodor Pracsiu, Dorina Stoica, Nina Toma, Pavel Toma, Paul Zahariuc

Coperta: Dana-Monica Vîntu

Foto activități: Loredana Savin

ISSN: 1841-4133

CUPRINS

Dana-Monica Vîntu: Avem plicul! Ne lipsește felicitarea.....	5
Mihaela Andreea Hanganu: Biblioteca ține pasul cu tinerii!	7
Angelica Manole: Lumina din raft.....	11
Luciana Macovei: O viață închinată cărții.....	13
Romeo Crețu: Cenuclu – singuri, dar împreună	18
Liliana Moga: La pas pe meleaguri vasluiene.....	20
Mihaela-Elena Trifan: „Mlădițe literare” – ediția a III-a	23
Luciana Macovei: Constantin Brâncuși – artistul desăvârșit.....	25
Doina Danu: Vasluieni în războaiele patriei (I)	30
Gheorghe Alupoaei: Despre limbajul sculpturii.....	35
Aurel Popa: Codăiești, județul Vaslui – 400 de ani de la atestarea documentară....	41
Paul Zahariuc: Căminul de Ucenici „Prof. Dr. Hurmuzescu” Vaslui (I).....	52
Daniela Oatu: poezii	59
Dorina Stoica: poezii.....	62
Liliana Moga: România este și va fi patria mea eternă, iar Grecia, cealaltă patrie!	66
Teodor Pracsiu: Radu Gyr - resurecția poetului	70
Vasilica Grigoraș: <i>Poeme din anticamera vieții</i> cu chip de îngeri.....	75
Pavel Toma: Jurnal de lectură	80
Mihaela Ochianu: Petru Rășcanu, universitarul de istorie antică.....	82
Mihaela Ochianu: Ștefan Dimitrescu, un pictor al culorilor sufletului românesc ...	89
Anca-Elena Chelaru: Liliana Elena Muștiuc - la 60 de ani	97
Anca-Elena Chelaru: Dumitru V. Marin – la 80 de ani.....	100
Anca-Elena Chelaru: Vasilica Grigoraș – la 70 de ani.....	103
Anca-Elena Chelaru: Petruș Andrei – la 75 de ani	107
Anca-Elena Chelaru: Teodor Pracsiu – la 75 de ani	109

Valeriu Lupu: Ion Chiriac – In Memoriam	112
Cezara Faighel: În drum spre.... Odihna din Nadir!.....	117
Mihaela Ochianu: Vasluiianul Stan Golestan - apreciat compozitor și critic muzical al secolului XX.....	120
Laurențiu Chiriac: Ioan Mancaș – In Memoriam.....	128
Alina Tanasă: Dialog liric cu poeta Nina Toma.....	135
Gina Lăcrămioara Păun: Cea mai frumoasă scrisoare de dragoste	143
După-amiezi culturale la Vaslui	145
Interferențe – Mărțișoare muzicale și literare	146
Icoana pe sticlă – expresie a sufletului românesc	147
Ce înseamnă cartea pentru mine.....	148

Editorial

BIBLIOTECA ÎN VREMEA PANDEMIEI

Chiar dacă începutul pandemiei, în primăvara lui 2020, avea să însemne tot soiul de interdicții și să-și pună amprenta pe mersul - până atunci, firesc – al vieții fiecăruia dintre noi, vremurile nu au reușit, ceea ce ne face inima să zâmbească, să știrbească din bucuria cititului. Restricțiile nu au avut puterea să atenueze din plăcerea pe care o poate stârni, în rândul iubitorilor de citit, doar mireasma paginilor unei cărți luate de pe raftul bibliotecii și savurate în liniștea căminului.

Biblioteca noastră s-a conformat măsurilor impuse de autorități, ducându-și mai departe menirea și venind în întâmpinarea nevoilor de informare, documentare și petrecere a timpului liber a vasluienilor.

Astfel, în această perioadă, își menține oferta serviciilor hibride - atât în spațiul fizic, conformându-se condițiilor de funcționare cu publicul, cât și în cel virtual. De asemenea, își intensifică activitatea online prin organizarea de concursuri, conferințe, recomandări și expoziții de carte și promovarea lor pe site (<http://www.bjvaslui.ro/>) și pe pagina de Facebook (<https://www.facebook.com/bjvaslui>).

Cum lucrurile par să reentre încet-încet pe un făgaș normal, și oamenii cărților, bibliotecarii, împreună cu prietenii bibliotecii (profesori, specialiști din diverse domenii, voluntari) reiau programul preferat al copiilor din timpul verii - *Biblioteca de vacanță* - care oferă o diversitate de activități atractive pentru cei dornici să-și petreacă vacanța într-un mod creativ și educativ. Participarea la atelierle de vacanță se face pe baza permisului de utilizator, iar programul va fi afișat pe site-ul și pe pagina de Facebook ale instituției.

Indubitabil, pandemia a lăsat urme în viețile noastre... Pe unii i-a determinat să prețuiască mai mult ceea ce au; pe alții, i-a lăsat mai săraci prin răpirea unor ființe dragi... Însă, din fericire, virusul nu a putut îmbolnăvi dragostea pentru carte, pentru lectură, pentru tot ce se întâmplă frumos la Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui și, pentru acest lucru, vă mulțumim, dragi utilizatori, dragi prieteni!

Redacția

AUEM PLICUL! NE LIPSEȘTE FELICITAREA...

Odată, la bibliotecă, pentru a obține permisul de intrare care garanta accesul la serviciile de bibliotecă, era nevoie, pe lângă documente de identificare, de un plic și 5 coli A4. Plicul și colile erau folosite în cazul în care utilizatorul trebuia să fie înștiințat că a depășit termenul de restituire a documentelor împrumutate. Ce vremuri... când scrisul de mână/scrisoarea era un mod de comunicare.

Biblioteca deține o colecție impresionantă de plicuri vechi de peste 20 de ani. Acestea evocă diferite evenimente/sărbători naționale și internaționale, clădiri

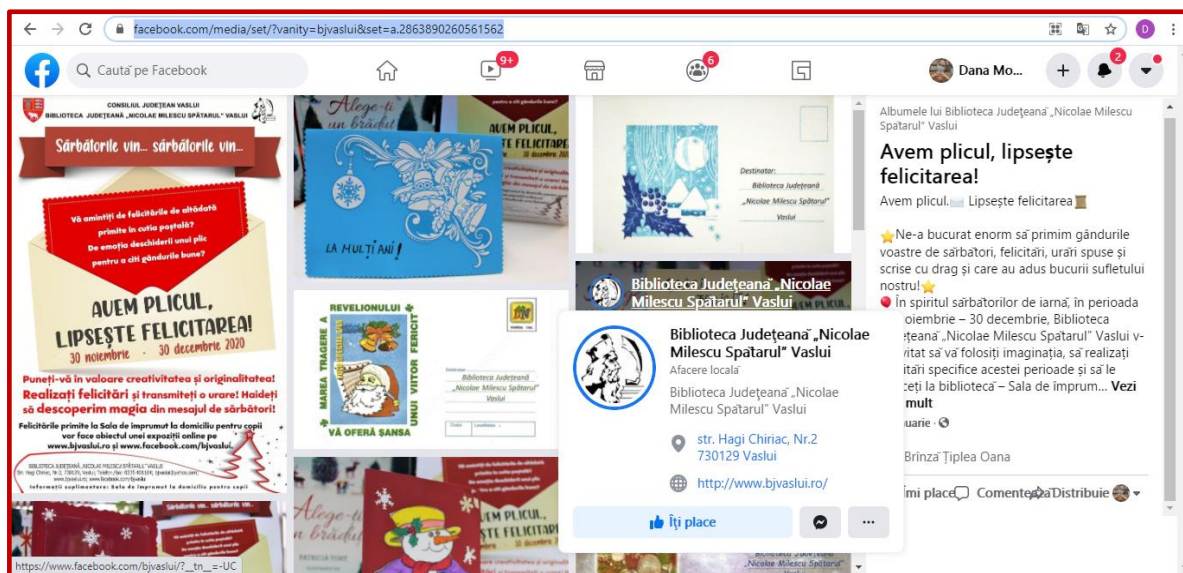

și instituții importante, personalități marcante etc. Am redescoperit o comoară, am zis noi, una cu parfum de vechi.

În această perioadă, marcată de pandemia COVID-19, tindem să fim acaparați totalmente de tehnologie. Ne-am întrebat: cât de frumos ar fi să simțim emoția deschiderii unui plic pentru a citi gânduri bune? Vă amintiți de felicitările de altădată? Sărbătorile de iarnă la români încep la Sfântul Andrei (30 noiembrie) și se întind până la Sfântul Ion (7 ianuarie), timp care reprezintă pentru noi o îmbinare de tradiții, obiceiuri și datini. Un obicei este trimiterea de felicitări, ce-i drept, în ultima perioadă, printr-un mesaj de pe diferite dispozitive electronice. Ne-am gândit că ar fi frumos să reînviem tradiția trimiterii mesajelor prin intermediul unei felicitări tradiționale, bineînțeles având în vedere respectarea măsurilor menite să prevină răspândirea COVID-19. Le-am propus utilizatorilor bibliotecii să uite de mesajele transmise prin intermediul internetului și i-am provocat să confecționeze

felicități, pe care le-au adus la bibliotecă, la sala de împrumut la domiciliu pentru copii. Visăm la crearea unei atmosfere speciale de sărbători prin păstrarea și promovarea tradițiilor prilejuite de sărbătorile de iarnă. Utilizatorii și-au pus în valoare originalitatea și creativitatea și ne-au făcut să simțim magia sărbătorilor prin urările lor. O activitate care a demonstrat că prin valorificarea gândurilor, a trăirilor, sentimentelor, în această perioadă, deși trebuie să păstrăm distanța, putem fi atât de aproape unii de ceilalți!

Felicitările, alături de unul dintre plicurile vechi despre care am vorbit anterior, au făcut obiectul unei expoziții online pe pagina de Facebook a bibliotecii, www.facebook.com/bjvaslui. Vă invităm să vedeți toate felicitările și plicurile aici: <https://www.facebook.com/media/set?vanity=bjvaslui&set=a.2863890260561562>.

bibliotecar Dana-Monica VÎNTU,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

BIBLIOTECA ȚINE PASUL CU TINERII!

Biblioteca Municipală „Stroe S. Belloescu” Bârlad se află în slujba comunității de mai bine de o sută de ani, mai exact din anul 1906. Începând cu anul 1909 funcționează în clădirea construită de filantropul Stroe S. Belloescu și dăruită municipalității, înscrisă în rândul clădirilor de patrimoniu tip B.

De-a lungul timpului, biblioteca bârlădeană a fost centru de informare și documentare, spațiu de promovare a culturii și de întâlnire a iubitorilor de carte. Venind în întâmpinarea nevoilor cetățenilor bârlădeni, instituția a trecut prin numeroase schimbări ce aveau să conducă la dezvoltarea de noi servicii de bibliotecă precum: voluntariatul, bibliotecă în aer liber, activități de promovare a lecturii prin cluburi și cenacluri, inclusiv în rândul preșcolarilor. Pentru toate acestea a fost nevoie de implicarea unui segment de public mereu în mișcare, mereu dornic de inovare și deschis către oportunități: tineretul. Tinerii au fost cei care s-au implicat în activități de voluntariat și s-au transformat în adevărați promotori ai serviciilor de bibliotecă.

Serviciul de voluntariat s-a înființat în anul 2014 prin înscrierea și participarea bibliotecii la Programul Național „Raftul cu inițiativă” implementat de ProVobis – Centrul Național de Resurse pentru Voluntariat Cluj-Napoca în parteneriat cu ANBPR, la care au luat parte alte 15 biblioteci din țară. Începând cu anul 2014, tinerii voluntari au fost implicați în proiecte precum: „Ludoteca din grădină” (2014), „Terapie prin lectură și joc” (2015), „Biblioteca în aer liber” (2016, 2017), BiblioVacanța (2016, 2017, 2018), „Labirintul cunoașterii” (2018, 2019), „Creștem cititori” (2019, 2020, 2021) etc., proiecte ce au contribuit la creșterea gradului de vizibilitate a bibliotecii în comunitate, creșterea numărului de utilizatori și premiarea cu 5 distincții la Gala Națională a Voluntariatului în 2014, 2015 și 2016.

De asemenea, din dorința de a atrage tinerii de partea noastră, am dezvoltat parteneriate cu instituții de profil precum: Ministerul Tineretului și Sportului, Direcția Județeană pentru Sport și Tineret Vaslui, Consiliul Tinerilor din România și Forumul Tinerilor din România, cu sprijinul cărora am reușit să organizăm cursuri privind participarea și implicarea tinerilor în comunitate și consultări cu tinerii prin metode non-formale precum: Cafenele publice și Open Space. În 2016, prin participarea la Programul național „TINerețea” implementat de MTS, bibliotecara Mihaela Andreea Hanganu a obținut certificatul de lucrător de tineret.

Dorința de implicare a tinerilor și înregistrarea unei donații de aproximativ 3000 de volume în limba engleză, oferite de Fundația Cristi's Outreach, ne-a determinat să milităm pentru înființarea unei secții de limbi străine și tineret. Ne-am „bazat” pe dorințele exprimate de tinerii noștri în cadrul cafenelelor publice organizate în anii 2016, 2017 și 2018, privind organizarea unui spațiu modern și atractiv. Astfel, cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bârlad, în anul 2019 am obținut spațiul dorit, situat în incinta Cinematografului Cityplex Victoria, pe care l-am utilat cu mobilier nou, spații de expoziții, puncte de informare privind serviciul de voluntariat și oportunitățile oferite de Uniunea Europeană tinerilor, iar pe 31 august am inaugurat Secția Limbi Străine și Tineret.

Deși anul 2020 a fost un an dificil, plin de provocări și restricții, Secția Limbi Străine și Tineret a încercat să ofere publicului un refugiu din realitatea care ne-a afectat, în principal, viața socială, astfel încât, la începutul lunii septembrie, au debutat primele activități cu tinerii. În perioada 7-14 septembrie secția a fost implicată în Săptămâna Națională a Voluntariatului cu proiectul „Nu orice casă este ACASĂ”, desfășurat cu sprijinul ProVobis Cluj Napoca și DJST Vaslui. În cadrul activităților desfășurate în acest proiect, tinerii au aflat informații despre cele 17 ODD-uri (Obiective de Dezvoltare Durabilă) adoptate de ONU în Agenda 2030 privind dezvoltarea durabilă, la Summit-ul privind dezvoltarea din septembrie 2015 și modul în care se pot implica, în calitate de voluntari, în dezvoltarea comunității din care provin.

În luna octombrie, Secția Limbi Străine și Tineret a găzduit Campania „Time to Move” desfășurată de Eurodesk și DJST Vaslui, iar în decembrie am găzduit premiarea voluntarilor bârlădeni la Gala Voluntarilor Vasluieni, organizată de DJST Vaslui.

De la începutul anului 2021, secția a atras publicul bârlădean la bibliotecă prin activități precum: „Ziua Internațională a Cititului Împreună” (10 februarie), „Ziua îndrăgostiților... de carte” (24 februarie), dar și prin continuarea a două proiecte dedicate preșcolarilor, părinților și adolescenților: „Creștem cititori” și „Atelier de origami”. De asemenea, au fost reluate ședințele lunare cu voluntarii, aceștia fiind implicați în organizarea și desfășurarea proiectelor prevăzute în planul de activitate al secției pentru anul 2021, plan ce prevede organizarea unui Atelier de parenting, Club de lectură și creație literară pentru adolescenți, Cafenele publice.

Pentru dotarea rafturilor cu cărți de interes pentru tineri au fost inițiate diverse acțiuni precum: parteneriat cu Editura Humanitas, din partea căreia am primit 100 de volume, achiziție nouă de carte finalizată în luna ianuarie 2021, cu sprijinul Primăriei și al Consiliului Local Bârlad, și s-au făcut demersuri către Ambasada Statelor Unite ale Americii în România, în vederea înființării unui Raft american în cadrul secției.

Ne bucurăm de realizările obținute până în prezent și ne dorim să continuăm să sprijinim acest segment de public deoarece avem încredere că putem contribui la formarea unei generații pe care ne vom putea baza, o generație care va ști cât de important este demersul cultural într-o comunitate și cât de mult contribuie biblioteca la formarea unui tânăr.

**bibliotecar Mihaela Andreea HANGANU,
Secția Limbi Străine și Tineret,
Biblioteca Municipală „Stroe S. Belloescu” Bârlad**

LUMINA DIN RAFT

Cândva, un profesor de pedagogie ne-a spus că noi, învățătorii, suntem lampadoforii satelor, unde vom fi călăuză și îndemn pentru copiii pe care îi vom păstori. Între timp v-am cunoscut pe voi, bibliotecarii satelor și orașelor, care stați în templul culturii, ținând torța luminii aprinsă cât mai mult. Voi sunteți niște adevărați purtători de făclii.

De câte ori nu am intrat într-o bibliotecă, având un tremur al inimii și un pas pe care mi-era teamă să-l fac să nu tulbur liniștea cititorilor, dar, mai ales, să nu fac ceva greșit în fața icoanelor vii ale atâtor scriitori și oameni de seamă, care ne-au făcut mai buni decât suntem, mai încrezători și mai puternici!

Din rafturile așezate cu grijă, etichetate și ordonate după nume și categorie, se strecoară o lumină dumnezeiască, care ne învăluie ușor, făcându-ne să pătrundem în universul științei, literaturii, tehnicii, al marilor descoperiri. Lumina aceasta din raft vine din dragostea voastră, dragi bibliotecari, care vă puneți sufletul în palmă și îl dăruieți celor ce vor să îl primească! Pe rafturile unei biblioteci stau muzele, care vă sunt prietene și tovarășe: uite, Clio vă aduce istoria acasă, iar voi îi îndrumați pe cei mici și mari să o

descopere. Să își descopere rădăcinile și să respecte copacul neamului nostru. Câte concursuri pe teme istorice nu s-au organizat într-o bibliotecă, câte simpozioane și piese de teatru nu și-au adus actorii aici! Euterpe ține lira lui Apollo în mână și vă recită poezii. La rândul vostru, organizați aniversări ale zilei poezilor, cântați și recitați odată cu elevii sau cu poeții care își lansează câte o carte în templul vostru de cultură și civilizație. Thalia aduce comedia la ea acasă în zilele Festivalului umorului. Expozițiile de grafică, caricatură și pictură colorează în acele zile pereții sălii de evenimente! Pe rafturile așezate cu migală și pricepere stau muzele Melpomene, Calliope, dar și

atlezele cu marile descoperiri ale lumii.

Cele mai frumoase clipe în bibliotecă, unde efectiv străluciți de dragoste și pricepere, sunt acele în care glasul copiilor umple spațiul cu puritate, dragălaşenie și sinceritate. „Ora de recreere”, „Biblioteca de vacanță”, „Tolba cu povești”, măștile de Halloween, măștișoarele de 1 martie, „Scrisoarea către Moș Crăciun”, dar câte activități nu faceți voi, tăcutele și talentatele bibliotecare, ființele harnice și anonime, care, asemenea albinelor, nu se laudă cu ce fac! Și fac lucruri nemaipomenite! Am participat la o activitate, „Biblioteca vie”, unde oameni de toate profesiile îi inspirau pe

adolescenți să își aleagă viitoarea profesie. Dar câte acțiuni de voluntariat, de acte de caritate, seri culturale, nu se desfășoară aici! Mă gândeam că, dacă vreodată veți pierde făcliile cu care îi îndrumați pe toți prin labirintul cunoașterii, voi vă veți smulge inima din piept și, asemenea legendarului Danko, o

veți transforma în făclie călăuzitoare.

Pentru tot ceea ce faceți voi acolo, unde templul este deschis toată ziua tuturor, de unde lumina izvorăște mereu de pe rafturile așezate cu migală, pentru voi, astăzi, trimit un gând bun de învățător ieșit la pensie, care a considerat biblioteca o a doua școală a copiilor. Aici am desfășurat atâtea activități, aici ne-am luat emoțiile în pumni și le-am aruncat ca pe niște fluturi colorați, atrași de lumina din raft.

Vă iubesc, dragi bibliotecari!

Angelica MANOLE - Valencia, Spania
25 februarie 2021

O VIAȚĂ ÎNCHINATĂ CĂRȚII

„Oamenii mari ai tuturor timpurilor trăiesc în Biblioteci.”

Mihai Cucereavii

Biblioteca este locul unde se deschid toate șansele pentru a afla, a cerceta, a ști; este locul celor care, situându-se sub semnul concurenței și al competiției valorilor, aspiră să fie cei mai buni pentru că aici se împlinește acel drept al omului, către accesul universal la informație. Bibliotecile nu înseamnă doar cărți și clădiri, ci și oamenii care le „construiesc”, le conferă ordinea și funcționalitatea.

Deși pare surprinzător, despre bibliotecă și creatorul ei – bibliotecarul – s-a scris mult. Munca de bibliotecar este nu numai o ocupație pur și simplu, ci una dintre cele mai frumoase, mai distinse și mai nobile profesii. Nume de notorietate ale culturii românești, dar și universale, au servit biblioteca. Dacă l-am menționa numai pe Eminescu, am spune esențialul despre prestigiul și noblețea acestei profesii.

Tocmai de aceea, am întocmit o listă cu personalități importante din cultura română și universală care, pe parcursul carierei lor, au lucrat în biblioteci și au îndeplinit pentru perioade mai mari sau mai mici funcția de bibliotecar.

Încep cu câțiva dintre cei care au avut o contribuție importantă atât la organizarea, cât și la înființarea unor biblioteci. Printre aceștia se numără scriitorul și omul politic Ion Heliade Rădulescu, personalitate marcantă a Revoluției de la 1848, membru fondator al Academiei Române și primul președinte al acesteia. În anul 1846, propune planul înființării unei biblioteci universale menite să înzestreze cultura noastră.

Inventatorul Petrache Poenaru este cel care a întocmit primele prevederi legislative cu privire la biblioteci, iar Gheorghe Asachi, precursor al generației pașoptiste, dar și unul din întemeietorii nuvelei istorice la noi, realizează primul Regulament de organizare și funcționare a unei biblioteci.

Unul dintre titanii culturii române interbelice, istoricul Nicolae Iorga, autorul a peste 1000 de cărți și 12755 articole și studii, cel care, după cum afirma George Călinescu, a jucat rolul lui Voltaire în cultura română a secolului XX, a depus mari eforturi pentru deschiderea unor biblioteci. De asemenea, la înființarea de biblioteci a contribuit și unul dintre reformatorii învățământului românesc, Spiru Haret.

Dimitrie Gusti, creatorul sociologiei românești, a fost primul bibliotecar al Bibliotecii Școalelor de la Iași, a cercetat biblioteci din Italia, Ungaria și Viena și a copiat și transcris orice informație cu privire la istoria românilor.

Filozoful și psihologul Constantin Rădulescu Motru, personalitate marcantă a României din prima jumătate a secolului XX, a fost bibliotecar la biblioteca Fundației Universitare „Carol I”, iar cel mai important filozof al României, Constantin Noica, un destin în spatele căruia se ascund numeroase povești, s-a angajat după terminarea facultății, o perioadă, ca bibliotecar.

Lingvistul și filologul bârlădean Alexandru Philippide, considerat întemeietorul Școlii lingvistice ieșene, a fost bibliotecar, în timpul facultății, la Biblioteca Centrală Universitară din Iași.

Gheorghe Șincai, unul dintre reprezentanții Școlii Ardelene, dar și unul dintre cei care au pus bazele alfabetului latin al limbii române, a ocupat postul de bibliotecar al Colegiului de la Roma.

Istoricul literar Nicolae Cartojan și-a îndreptat de timpuriu atenția către studiul literaturii române vechi, a lucrat la Biblioteca Academiei Române și a fost unul dintre elevii lui Ion Bianu, un alt filolog și bibliograf cu contribuții importante în domeniul biblioteconomiei. Ion Bianu a fost creatorul Școlii românești de biblioteconomie, iar sub îndrumarea lui a fost organizat primul Congres Național al bibliotecilor, dar și prima Asociație a bibliotecarilor din România, al cărei președinte a devenit. Acesta a îndeplinit și funcția de director al Bibliotecii Academiei Române.

Bogdan Petriceicu Hașdeu, una dintre cele mai mari personalități ale culturii române, a fost bibliotecar al Universității din Iași, prilej cu care a donat bibliotecii un număr de 4000 de volume din colecțiile personale. Hașdeu primește Premiul Academiei Române pentru lucrarea *Cuvente din bătrâni*, lucrare care tratează originea și istoria limbilor.

Prozatorul Costache Olăreanu, născut la Huși, a fost angajat al Bibliotecii Centrale de Stat din București, iar Haralamb Zincă, autor de romane polițiste și de spionaj, a fost bibliotecar la ARLUS între anii 1945-1946.

De asemenea, scriitorul Vintilă Corbul, absolvent al Facultății de Drept, a lucrat ca magistrat, dar după cel de-al doilea război mondial a fost exclus din magistratură și a lucrat o perioadă ca bibliotecar. *Căderea Constantinopolului* este creația cu cel mai mare succes al său, dar și cea mai vândută carte din beletristica românească. Acesta este și autorul mai multor scenarii de film.

Matematicianul, eseistul și academicianul Mircea Malița, a cărui carieră se leagă încă de la început de numele Academiei Române, a deținut între anii 1950-1956 funcția de director al Bibliotecii Academiei Române.

Unul din cei mai importanți critici literari români, George Călinescu, a ocupat în timpul studenției funcția de bibliotecar al Facultății de Litere a Universității București.

Tudor Vianu a fost director al Bibliotecii Academiei Române, iar Perpessicius, cel care a cercetat și editat opera eminesciană, a lucrat ca funcționar la Biblioteca Academiei.

Teologul Valeriu Anania a fost directorul Bibliotecii Patriarhale din București, iar eseistul Nicolae Steinhardt, autorul unei opere unice în literatura română - *Jurnalul fericirii*, publicată în anul 1991 și declarată în anul 1992 cea mai bună carte a anului, a fost bibliotecar la Mănăstirea Rohia din Mehedinți.

Poetul național Mihai Eminescu, cel care a scris pentru literatura română o operă de proporții monumentale în versuri și proză, a fost director în 1874 al Bibliotecii Centrale din Iași și a îndeplinit și funcția de bibliotecar.

Alți poeți a căror carieră s-a intersectat cu cea de bibliotecar au fost: Lucian Blaga, bibliograf la Academia Română în cadrul filialei din Cluj, Ana Blandiana, bibliotecar la Institutul „N. Grigorescu” din București, Ștefan Octavian Iosif, custode la Biblioteca Fundației Universitare, Nora Iuga, bibliografă la Biblioteca Centrală de Stat. Bârlădeanca Elena Farago a deținut timp de 30 de ani funcția de director al Bibliotecii din Craiova și a avut o contribuție deosebită în ceea ce privește Regulamentul de organizare și funcționare a bibliotecilor. Și George Bacovia, deși a fost avocat de profesie, a lucrat ca bibliotecar.

Avem nume importante și din cultura universală care au lucrat în acest domeniu. Unul dintre ele este cel supranumit marele bibliotecar al universului, prozatorul și eseistul argentinian Jorge Luis Borges, unul dintre cei mai importanți scriitori ai secolului XX. Acesta a lucrat 27 de ani în acest domeniu atât ca bibliotecar, cât și ca director al Bibliotecii Naționale din Argentina. Borges spunea că și-a imaginat întotdeauna paradisul sub forma unei biblioteci. După creațiile sale s-au realizat în jur de 30 de filme.

Scriitorul rus Alexandru Soljenițin, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, dar și cel care a înfruntat regimul sovietic, a lucrat ca bibliotecar al închisorii unde a petrecut șapte ani de detenție pe motive politice. Primul scriitor rus laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, Ivan Bunin, a avut mai multe meserii printre care și aceea de bibliotecar. Un alt laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, care a fost bibliotecar, este prozatorul și criticul francez Anatole France. Acesta a fost bibliotecar la Senat în perioada 1876 – 1890.

Romancierul și criticul francez Marcel Proust, considerat unul dintre cei mai importanți scriitori francezi ai secolului XX, autor al romanului *În căutarea timpului pierdut*, a ocupat postul de bibliotecar al Bibliotecii Mazarine din Paris.

Poetul german Goethe a fost administratorul Bibliotecii Ducale de la Weimar între anii 1797- 1832, iar sub îndrumarea sa, colecțiile bibliotecii erau ordonate după principii științifice. Și scriitorul și filozoful Gotthold Ephraim Lessing, cel mai de seamă exponent

al iluminismului german, a fost bibliotecar la Biblioteca Ducală, acum Biblioteca Herzog August Gotthold.

Dramaturgul suedez Auguste Strindberg, unul dintre clasicii dramaturgiei universale, considerat „tatăl” literaturii moderne suedeze, a lucrat timp de opt ani ca bibliotecar la Biblioteca Regală.

Scriitorul austriac Robert Musil, unul dintre cei mai importanți romancieri ai secolului XX, a fost bibliotecar între anii 1911-1914 la Universitatea Tehnică din Viena.

Diplomatul și omul politic Benjamin Franklin a fost o perioadă scurtă bibliotecar în Philadelphia. Acesta a fost cel care a organizat și prima bibliotecă din America.

De asemenea, filozoful și matematicianul german Gottfried Wilhelm Freiherr von Leibniz a fost bibliotecar al Curții de la Hanovra, iar filozoful și istoricul David Hume, unul dintre reprezentanții de seamă ai iluminismului scoțian, a fost bibliotecar al Facultății de Drept.

Biblioteca a jucat de altfel un rol important în viața multor oameni, în ea și-au petrecut anii adolescenței și ai tinereții mii de oameni de cultură și știință. Mulți dintre împătimiții lecturii și-ar dori să petreacă cât mai mult timp în bibliotecă, însă puțini au șansa să se pună în slujba cărții.

Profesia de bibliotecar este una specială din multe puncte de vedere. Acest om poartă o viață întreagă cartea în mâini și în suflet, evadând din lumea reală în alta creată de el sau de idoli săi, străduindu-se să exprime în cuvinte proprii inspirația marilor săi înaintași.

Dacă are har, rămâne în sufletul cititorului așa cum rămân profesorii iubiți, învățătorii, stabilindu-și singur valoarea printre confrăți. Numele lui nu se acoperă niciodată de glorie, dar pe traseul oricărui act de cultură circumscris cuvântului va exista undeva, cu siguranță, și un bibliotecar.

Bibliografie:

- Almosnino, Eleonora; Pandele, Rodica; Danțiș. *Scriitori români: mic dicționar*. Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981;
- Cartianu, Ana; Preda, Ioan Aurel. *Dicționar al literaturii engleze*. Editura Științifică, București, 1970;
- Călinescu, George. *Scriitori străini*. Editura pentru Literatură Universală, București, 1967;
- Ibrăileanu, Garabet. *Scriitori români și străini*. Vol. 2. Editura pentru literatură, București, 1968;
- Ion, Angela. *Dicționar de scriitori francezi*. Polirom, 2012;
- Ion, Angela. *Scriitori francezi*. Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978;

- Papahagi, Marian; Sasu, Aurel; Zaciu, Mircea. *Dicționarul scriitorilor români*. Vol. 1: A – C. Editura Fundației Culturale Române, București, 1995;
- Papahagi, Marian; Sasu, Aurel; Zaciu, Mircea. *Dicționarul scriitorilor români*. Vol. 2: D – L. Editura Fundației Culturale Române, București, 1995;
- Papahagi, Marian; Sasu, Aurel; Zaciu, Mircea. *Dicționarul scriitorilor români*. Vol. 3: M – Q. Editura Fundației Culturale Române, București, 1995;
- Zaciu, Mircea; Papahagi, Marian; Sasu, Aurel. *Dicționarul esențial al scriitorilor*. Albatros, București, 2000.

bibliotecar Luciana MACOVEI,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

CENACLU – SINGURI, DAR ÎMPREUNĂ

Am tot amânat scrierea câtorva rânduri despre „necesitatea unui cenaclu literar la Vaslui” – dacă îmi amintesc bine tema –, gândind că textul rezultat ar fi prea personal. Prea intim.

(Adăugire ulterioară: este intim, nu avea cum altfel să fie)

*

Rezerva mea - și a altora - s-a născut în ani, deși m-am/te-ai obișnuit cu privirea neîncrezătoare, ba chiar bănuitoare a celui care mă/te vede cu o carte în mână, pe o bancă – cumva, știu/știi ce gândește (el/ea n-ar face niciodată așa ceva!); suspiciunea de care e înconjurat cel care scrie (știam eu că e ceva în neregulă cu el/ea...)

Predispoziția pentru lectură și scriere, mai ales într-un oraș ca al nostru, este deja o sentință. Neplăcut, dar adevărat.

Dar ce-are a face „necesitatea unui cenaclu literar la Vaslui” cu toate astea? Fiindcă cititul și/sau scrisul sunt acțiuni solitare. Se însoțesc și își ajung. Înainte de toate, cititorul este un egoist, iar scriitorul, o altă definiție a generozității și deschiderii către lume. Însă, înainte de a împărtăși cu ceilalți, un pic de egoism (vezi mai sus) nu strică... Este motivul pentru care, la fiecare ședință de cenaclu, am pledat pentru lectură. Nu poți scrie (e vorba de *a scrie* pur și simplu, nu de *a scrie bine*!) dacă nu ai o bază culturală. Ce clădești? Și, înainte de asta, pe ce clădești? Iată o posibilă argumentație anti-cenaclu. În fond, părerea celui alt despre creația ta poate fi și un imbold, și o limitare. O frână. Un cuțit în inimă. Se

poate întâmpla ca un singur cuvânt să „omoare” un viitor... ce? Nimeni nu va mai ști niciodată.

Întrebare tembelă: la ce te-ai gândit când...?

Singurul răspuns corect: la nimic; la mine; la o pereche de chiloți purtați, lua-te-ar dracu'!

*

Un cenaclu este *bun* (a se citi util) dacă asigură într-un grad mulțumitor ceea ce numim *democrație*: toată lumea participă (chiar și timizii), își spune părerea, domnește o egalitate relativă între membri, vocea autorității intervine cât mai puțin iar plusul de expertiză picură în doze mici, mascate în opinii.

Un cenaclu este *rău* (vezi cuțitul de mai sus și inima) dacă „maestrul” este rigid iar gramatica, biblie. O tragedie cu (prea multe) semne de punctuație, o odă șchioapă închinată prepozițiilor și locuțiunilor. Un cenaclu rău este mai puțin decât un club de lectură și chiar mai puțin decât o adunătură fără viitor. Iată de ce m-am ferit de „consacrați”, de membrii uniunilor, de cei cu mai multe cărți scrise decât citite (da, avem destui și de-ăștia!), iată de ce m-am ferit de narcisiștii scrisului, prea ocupați să-și definească propriile dimensiuni, altminteri ridicol de mici.

M-am ferit și bine am făcut.

*

Nota bene: Din fericire, noi avem (sar peste pandemie) un cenaclu bun, ProLITERA.

*

M-am ferit și bine am făcut.

Am căutat să mă integrez și să fiu egalul *anonimilor*. Așa, am fost martorul unor explozii sincere și dezlănțuite. Am văzut/simțit răbufnirile talentului brut, necorupt de granițele convențiilor. Am topit împreună locuri comune. Am făcut praf câțiva clasici și am răs. Am ars manuale. Am invidiat și mi-am amintit cât de greu e să fii tânăr. Am admirat sinceritatea și lipsa de prejudecată a unor... copii?! care, fără să fie conștienți de asta, își merită deja locul pe rafturile bibliotecilor.

Am reînceput să scriu.

Romeo CREȚU

LA PAS PE MELEAGURI VASLUIENE

Cu prilejul Zilei Culturii Naționale, Serviciul Proiecte și programe culturale, metodic, conservare și restaurare documente din cadrul Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” a desfășurat, în perioada 15-31 ianuarie 2021, activități de promovare a unor valori locale contemporane - scriitori, istorici, etnografi, profesori, bibliotecari, muzeografi - care au contribuit la dezvoltarea culturii vasluiene atât prin creațiile lor, cât și prin aprecierile aduse acestora (premii naționale și internaționale, articole publicate), în cadrul proiectului „La pas pe meleaguri vasluiene”, finanțat de Ministerul Culturii.

Astfel, în paginile catalogului realizat de echipa de proiect îi regăsim pe: Petruș Andrei, Mihai Apostu, Ioan Baban, Simion Bogdănescu, Laurențiu Chiriac, Petruța Chiriac, Costin Clit, Lina Codreanu, Theodor Codreanu, Mircea Coloșenco, Mihaela Coșescu, Cornelius Drăgan, Iorgu Gălățeanu, Vasilica Grigoraș, Petru Ioan, Lucian Valeriu Lefter, Valeriu Lupu, Mircea Mamalaucă, Marcel Miron, Daniela Oatu, Teodor Pracsiu, Dorina Stoica, Alina Tanasă, Nina Toma și Pavel Toma.

Poetului Mihai Eminescu i s-a dedicat o bibliografie intitulată *Consemnări vasluiene despre Luceafărul poeziei românești* în care sunt menționate lucrările unor scriitori, cercetători, profesori care i-au studiat îndeaproape viața și opera. În cuprinsul lucrării regăsim capitolele: „Popasuri în timpul revizoratului lui Eminescu”, „Monografii”, „Studii din monografii”, „Articole din reviste. Eseuri”, „Articole semnal din ziare. Recenzii”, „Valori bibliofile în colecțiile bibliotecii”, „Tabel cronologic”, „Eminescu. Portrete fotografice”. Din colectivul editorial al lucrării au făcut parte: Mihaela Ochianu, Lăcrămioara Gina Păun și Dana Monica Vîntu.

Au avut loc expoziții itinerante cu roll-up-uri, întâlniri ale protagoniștilor cu publicul, mărturii filmate ale acestora și prezentate publicului din bibliotecile publice sau centrele culturale din cele cinci municipii și orașe din județul Vaslui (Bârlad, Huși, Murgeni, Negrești, Vaslui).

Prima întâlnire cu publicul a fost realizată la Murgeni, în Holul Casei de Cultură „Constantin I. Balmuș”, pe 22 ianuarie 2021 în sistem online. Participanții la activitate au urmărit filmările realizate cu scriitorii Mihai Apostu, Simion Bogdănescu, Theodor Codreanu, Lina Codreanu, Cornelius Drăgan, Iorgu Gălățeanu, Marcel Miron, Dorina Stoica, Alina Tanasă, Nina Toma și Pavel Toma.

A doua întâlnire a avut loc la Negrești, la Biblioteca Orașenească „Constantin Macarovici”, pe 25 ianuarie 2021 tot în sistem online. Participanții au urmărit filmările

cu scriitorii Mihai Apostu, Simion Bogdănescu, Theodor Codreanu, Lina Codreanu, Cornelius Drăgan, Iorgu Gălățeanu, Marcel Miron, Dorina Stoica, Alina Tanasă, Nina Toma și Pavel Toma.

A treia întâlnire a fost cu publicul hușean pe 26 ianuarie 2021 la Biblioteca Municipală „Mihai Ralea”, la care au participat patru oameni de seamă ai literaturii: Petruș Andrei, Theodor Codreanu, Lina Codreanu și Marcel Miron. De asemenea, au fost vizionate filmările cu Mihai Apostu, Cornelius Drăgan, Alina Tanasă, Pavel Toma.

A patra întâlnire s-a petrecut pe 27 ianuarie 2021 la Biblioteca Municipală „Stroe S. Belloescu” Bârlad. Aici, publicul a avut ocazia să interacționeze cu personalități precum scriitorii Mihai Apostu, Simion Bogdănescu, Iorgu Gălățeanu, Dorina Stoica, Nina Toma, Pavel Toma și muzeograful Mircea Mamalaucă, director al Muzeului „Vasile Pârvan”.

Cea de-a cincea întâlnire s-a desfășurat în zilele de 28 și 29 ianuarie 2021 la Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui. Au luat cuvântul Laurențiu Chiriac, Lucian Valeriu Lefter, Valeriu Lupu și Teodor Pracsiu. Au fost vizionate filmări cu Mihai Apostu, Theodor Codreanu, Mihaela Coșescu, Daniela Oatu, Alina Tanasă și Pavel Toma.

Având în vedere succesul de care s-au bucurat activitățile în rândul participanților, coordonatoarea proiectului, Mihaela-Elena Trifan, și-a propus să continue promovarea valorilor culturale și științifice ale județului Vaslui în fiecare an, ca tribut adus atât creativității locale, cât și Luceafărului poeziei românești.

Liliana MOGA,
șef Serviciu Informatizare, Informare bibliografică,
Prelucrarea și completarea colecțiilor

„MLĂDIȚE LITERARE” – EDIȚIA A III-A

Concursul județean de creație literară „Mlădițe Literare”, ajuns la cea de-a III-a ediție, începe să devină un important reper în agenda culturală a Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul”. Ne-am bucurat că, și în acest an, elevii au fost interesați să participe la astfel de activități. Avem convingerea că următoarea ediție a concursului va fi așteptată cu aceeași emoție și nerăbdare.

Temele propuse - **plăcerea lecturii, familia, prietenia, iubirea, toleranța, bunătatea, amintirile din copilărie, patriotismul** - au fost îndeajuns de vaste încât să ofere participanților spațiul propice pentru a lăsa simțămintele și imaginația să curgă în direcția creatoare.

Membrii juriului, profesorul și scriitorul Pavel Toma (președintele juriului), poeta și bibliotecara Alina Tanasă și profesoara Alina Baci, au urmărit cu răbdare și atenție respectarea temelor, creativitatea, originalitatea, mesajul transmis, scrierea corectă din punct de vedere gramatical.

Felicităm participanții pentru că ne-au încântat sufletele cu sensibilitatea lucrărilor și mulțumim celor implicați în organizarea concursului – bibliotecari, profesori, juriu – pentru profesionalism și dăruire.

Premii și premianți

Marele premiu: Motaș Ștefania Evelina - Școala Gimnazială „Elena Cuza” Vaslui
Categoria I (10-14 ani)

Premiul I: Vasilache Maria Alesia – Școala Gimnazială „Manolache Costache Epureanu” Bârlad

Premiul II: Dodan Andreea – Școala Gimnazială „Stroe Belloescu” Grivița

Premiul III: Beraru Ștefania – Școala Gimnazială „Mihai David” Negrești

Mențiuni: Scripcaru Sofia – Cercul de Creație Literară, Palatul Copiilor Vaslui, Scîrlătescu Beatrice Emilia – Școala Gimnazială „Mihail Sadoveanu” Huși, Stan Amalia – Liceul Tehnologic „Ghenuță Coman” Murgeni, Oprea Sonia Justina – Școala Gimnazială „Mihail Sadoveanu” Huși

Categoria a II-a (15-18 ani)

Premiul I: Ciobanu Casian Ilarion – Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Ioan Gură de Aur” Huși

Premiul II: Gogoășe Elena Alexandra – Colegiul Național „Cuza Vodă” Huși

Premiul III: Neculau Răzvan Paul – Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Ioan Gură de Aur” Huși

Mențiuni: Doroftei Ciprian– Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Ioan Gură de Aur” Huși, Drestaru Alexandra – Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” Bârlad, Sima Florentina – Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” Bârlad, Apostol Adina Denisa – Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” Bârlad

Mihaela-Elena TRIFAN,
șef Serviciu Programe și proiecte culturale,
metodic, conservare și restaurare documente,
Biblioteca Județeană „Nicolae Miclescu Spătarul” Vaslui

CONSTANTIN BRÂNCUȘI – ARTISTUL DESĂVÂRȘIT

Deoarece conștiința artistică a epocii noastre se află sub semnul moștenirii spirituale a lui Constantin Brâncuși, pe data de 19 februarie, când s-au împlinit 145 de ani de la nașterea sculptorului, am adus un omagiu acestuia printr-o *expoziție de carte*.

Cei care au dorit să descopere universul marelui artist au putut să o facă vizitând expoziția de cărți și albume cu titlul „Amintiri despre Brâncuși”, realizată în holul Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui.

Dacă ar fi să definim cultura română prin stâlpii săi de susținere, am ajunge la triumphiul de aur - Brâncuși, Enescu, Eminescu. Fiecare se poate compara și este egal numai cu sine însuși, fiecare reprezintă culmea artei sale, fiecare a dus arta la esența esențelor, la perfecțiune. Numai materialul, forma de exprimare diferă. Sunt oameni de excepție cu aptitudini spirituale ieșite din comun, care s-au ridicat deasupra normelor definitorii și au făcut notă aparte prin scilipiri surprinzătoare, prin soluții nebănuite.

Copilul de țăran, fugit de acasă, care la 11 ani cioplea o vioară din scândurile unei lădițe de portocale, a avut grijă să-și construiască legenda în timpul vieții. „Am plecat de la 10 ani pe jos din Hobița-Peștișani”, consemnează Petre Pandrea o mărturisire a „maestrului” dintr-o discuție din 1939. Este prima desprindere și cea mai importantă pentru ceea ce va fi. „Copil fiind, mărturisea Brâncuși, îmi făceam o idee înaltă despre misiunea de lumină a sculpturii. I-am văzut pe tatăl meu și pe bunicul postind și rugându-se înainte de a ciopli lemnul cu barda pentru a face din el cruci, pentru a-l scrijeli cu dalta ca să dea la iveală un trup răstignit ori aripi de înger”.

Înainte de perioada deplinei formări ca artist, tânărul talentat a învățat meșteșugul popular al sculpturii în lemn la Școala de Arte și Meserii din Craiova, urmând apoi Școala de Belle-Arte bucureșteană, când se conturează „începuturile” lui Brâncuși. În 1904 pleacă pe jos - așa spune legenda – la Paris, drum lung, cu peripeții, cu opriri din loc în loc, în Elveția, în Germania, unde, precum calfele din evul mediu, muncește pe apucate pentru a-și câștiga existența.

Brâncuși se formează permanent, între anii 1898 și 1907 fiind „școlit” în cele mai remarcabile instituții academice ale vremii, având maeștri recunoscuți, începând cu Vladimir Hegel și Ion Georgescu, în țară, și sfârșind cu Antonin Mercie și marele Rodin, în străinătate.

Deși se bucura de prețuirea celui mai cunoscut sculptor al timpului, Brâncuși era conștient că trebuie să-și urmeze propria cale. Practic, înflorirea la adevăratul său potențial

artistic a început în momentul în care a părăsit atelierul sculptorului francez afirmând: „La umbra marilor copaci nu crește nimic”.

Anii tinereții, ani de muncă, au însemnat și ei noi trepte în „zborul căutărilor de sine”. Treptele parcurse în timp reprezintă, după propria mărturisire, „anii căutărilor, anii de regăsire a unui drum propriu”, dar căutarea este prima condiție a găsirii desăvârșirii, a perfecțiunii.

Cel numit părintele sculpturii moderne și totodată unul dintre cei mai influenți sculptori pe plan mondial, Constantin Brâncuși nu a realizat deodată lucrări geniale. Acestea au „venit” în arta lui după un îndelungat travaliu artistic, pregătit pe o întinsă perioadă de „școlarizare” și „inițiere” în sculptură.

Anul 1907, care marchează începutul sculpturii moderne prin câteva din lucrările sale, este al 31-lea an al vârstei lui, dar și anul de apogeu în creația multor artiști și scriitori. Deși a fost revendicat de numeroase curente moderne și a trecut prin „școala” lui Rodin, Constantin Brâncuși a mers pe drumul înaintașilor săi țărani, redescoperind esența corpurilor. În 1907, odată cu *Rugăciunea* și imediat după ea cu *Sărutul* și *Cumințenia pământului*, Brâncuși se desprinde de matca lui Rodin și, atent la spiritul timpului, se instalează cu remarcabilă intuiție la răscrucea celor mai ambițioase aspirații artistice. De asemenea, are loc și o transformare a sculpturii lui Brâncuși. De la modelaj, el trece la cioplitul în piatră, tehnică prin care sculptura modernă încearcă să recupereze caracterul frust și prospețimea artelor arhaice, dar mai ales sinceritatea și ingeniozitatea artistului primitiv.

După cum este cunoscut, primul artist parizian care a înțeles arta lui Brâncuși a fost Henri Rousseau Vameșul. „Ați transformat anticul în modernitate”, apreciaze pictorul, intuind drumul dinspre tradiție către arta modernă pe care l-a parcurs sculptura brâncușiană.

Pentru a ajunge la formele desăvârșite pe care le cunoaștem, artistul a plecat de la credințele populare încorporate în creștinism, a parcurs apoi etapa filosofiei orientale și mai departe către filosofia primitivă. Dar întreaga operă brâncușiană este un simbol și un mit al vieții, al căutărilor, al drumului pe care îl parcurge Omul către găsirea sensurilor existenței, către nemurire. Opera sa, ca o amplă reprezentare poetică a celor mai mari idei, permite accesul către condiția nemuririi, către „viața fără de moarte”. Brâncuși reduce, așadar, arta la semnificația ei primordială.

Constantin Brâncuși este simbolul țăranului gorjean și al românismului. Cine va voi să înțeleagă cu adevărat poporul român va trebui să pornească întotdeauna de la ceea ce îl reprezintă cel mai bine - creația populară. Brâncuși-omul a făcut drumul din sat către lume.

Brâncuși-artistul a parcurs, paradoxal, drumul invers. O mărturisire proprie va deveni emblematică pentru stilul său – „trebuie să ne întoarcem la începutul lucrurilor și să regăsim ceea ce am pierdut”, i-ar fi spus el lui Modigliani. Pentru Brâncuși, semnul grafic, pictural sau creștătura în lemn făceau parte din mediul propriei existențe: le cunoștea înțelesuri mai largi decât simplul efect ornamental, care i-ar fi putut impresiona pe alții, veniți din afara acestei civilizații.

Opera lui a dominat secolul XX cu o vigoare faustică și s-a răspândit în întreaga lume ca o sărbătoare a spiritului, determinând noi coordonate fundamentale ale sculpturii universale. Fiecare statuie a lui Brâncuși, afirmă cu admirație Petre Pandrea, „întrepează o idee fundamentală, un mit, o alegorie, o emoție.”

Sculptorul a revenit neobosit asupra anumitor teme, după cum era obsedat de misterul lor sau de posibilitățile lor artistice pe care nu ajungea să le realizeze. Astfel, a lucrat nouăsprezece ani la *Coloana fără sfârșit* și douăzeci și opt la ciclul *Păsărilor*. Din 1912 până în 1940, Brâncuși a realizat douăzeci și nouă de versiuni în bronz polizat, în marmură de diferite culori și în ipsos. De altfel, el spunea: „Eu nu am căutat, în cursul întregii vieți, decât esența zborului... Zborul, ce fericire!” și nu avea nevoie să lectureze cărți spre a învăța că zborul este un echivalent al fericirii deoarece acesta simboliza ascensiunea, transcendența, depășirea condiției umane.

Românul Constantin Brâncuși a uimit și America, arta sa reprezenta la ora aceea o noutate absolută. Confuzia creată de inovația lui artistică l-a obligat să se explice, devenind astfel primul exeget autorizat al propriei opere.

Reprezentantul sculpturii secolului marilor invenții, Brâncuși, este, pe lângă poetul metaforelor cioplite în piatră și modelate în bronz, un șlefuitor al cuvintelor, căror le-a dat înțelesuri filozofice, îmbrăcându-le într-un suprarrealism magic, de sorginte străveche. Unele maxime și cugetări ale lui Brâncuși sunt tot atât de celebre ca și o parte din opera sa sculpturală (de exemplu „Să fii liber ca un zeu, să poruncești ca un rege, să muncești ca un sclav!”). Patrimoniul literar al lui Constantin Brâncuși, tot atât de original și de valoros, aproape ca opera sculpturală, este într-o legătură strânsă cu aceasta, după cum ne spun cercetătorii. În cadrul maximelor și cugetărilor lui Brâncuși *Coloana Infinitului* de la Târgu-Jiu apare drept opera sa cea mai îndrăgită, lucrare cu care se mândrea cel mai mult: „Coloana mea fără sfârșit trăiește într-o grădină frumoasă din România... De jos și până sus, ea are aceeași formă și nu îi trebuie nici un pedestal și nici un soclu ca să se sprijine; iar vântul nu o va dezrădăcina niciodată, căci ea va rezista prin propriile puteri”. În armonie cu temele majore ale artei sale, *Coloana* este, cum pe bună dreptate s-a spus, încununarea creației lui Brâncuși.

Brâncuși a fost omul îndrăgostit de Perfecțiune. A fost îndrăgostit de cuvânt, așa cum a fost îndrăgostit de piatră. Pe ambele le-a șlefuit, cu același talent, prin schimbări alchimice, prin eliminarea elementelor neesențiale și a imperfecțiunilor.

Nici portretul din metafore al sculptorului nu se limitează doar la citatele desprinse dintr-o multitudine de poeme și omagii lirice atât de diverse prin care autori cu structuri dintre cele mai diferite, de pe toate meridianele, aflați în fața unicelor plăsmuiri brâncușiene, s-au învrednicit să găsească cuvintele cele mai expresive ale limbilor patriilor lor și să îngenuncheze în fața celui ce a cutezat să se adâncească în căutarea focului sacru din tăcerea pietrei și din privirea distantă a metalelor. Toți au încercat să se apropie de omul-artist și să-l surprindă într-una din ipostazele sale lumești, peste care, în mod misterios, plutea în orice moment un fel de abur divin, un fel de boare de veșnicie.

Recunoașterea sa universală se datorează nu doar operei, ci și modelului existențial pe care l-a construit, un rol important în acest proces revenind atelierului conceput ca operă de artă în care temele sale etice și estetice puteau fi experimentate pe viu de vizitatorii deveniți tot mai numeroși odată cu consolidarea reputației sale. Oază de seninătate în mijlocul Parisului, insulă, templu, cum a fost descris Atelierul din Impasse Ronsin, era locul de trecere obligatoriu al oricărui scriitor, artist sau amator de artă român venit în vizită, și locul geometric al întregii comunități române instalate în Franța. Brâncuși a fost întotdeauna în contact cu mediile intelectuale ale țării sale.

Geniul său ține de faptul că el a știut unde să caute adevărata sursă a formelor pe care se simțea capabil să le creeze. Fiecare sculptură a sa este o pildă. Formele sale alcătuiesc un limbaj pe care-l regăsim în miezul unei realități nedegradate, realitatea Ființei Originare. Sculptura sa este sinteza interpretărilor identității artei românești anticipându-ne intrarea în avangarda lumii.

Brâncuși rămâne, peste veacuri, un artist desăvârșit, „în ale cărui mâini, sculptura nu a fost niciodată atât de aproape de perfectă reprezentare a esențelor”, spunea Jean Cassou. Conviețuind cu lemnul, cu piatra, cu bronzul, cu fierul, Brâncuși a rămas un păstrător de epoci, un scărar al istoriei devenirii umane.

Bibliografie:

1. Doina Lemny. *Constantin Brâncuși*. Iași, Junimea, 2005.
2. Serghe Fauchereau. *Pe urmele lui Constantin Brâncuși*. București, Editura Univers Enciclopedic, 1999.
3. Dan Grigorescu. *Brâncuși și arta secolului XX*. București, Editura 100+1 Gramar, 1999.
4. Ion Pogorilovschi (coordonator). *Brâncuși, Artist-Filosof: Comunicări și antologie de texte*. Târgu-Jiu, Editura Fundației „Constantin Brâncuși”, 2001.
5. *Brâncuși, acum: Comunicări științifice prezentate în cadrul Simpozionului „Brâncușiana ‘96”*, organizat la Târgu-Jiu. Târgu-Jiu, Editura Fundației „Constantin Brâncuși”, 1997.
6. *Constantin Brâncuși: Pași pe nisipul eternității*. Ediție îngrijită de Nicolae Dumitru. Târgu-Jiu, Editura Fundației „Constantin Brâncuși”, 1997.

**bibliotecar Luciana MACOVEI,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

VASLUIENI ÎN RĂZBOAIELE PATRIEI (I)

Din cele mai vechi timpuri, meleagurile pe care trăim au fost implicate în numeroase războaie, iar oamenii de aici au pornit la luptele pentru apărarea neamului.

Articolul nostru se vrea o trecere în revistă a celor care, într-un moment sau altul, au participat activ la războaiele patriei chiar cu prețul vieții!

Cele mai importante războaie ale patriei au fost Războiul de Independență, Războiul de Reîntregire Națională și Al Doilea Război Mondial. Au fost trei războaie la care românii au participat pentru atingerea unor obiective nobile și anume recunoașterea Independenței de către Imperiul Otoman, recuperarea teritoriilor aflate sub dominație austro-ungară (Banat, Bucovina și Transilvania) și a teritoriilor pierdute în vara anului 1940 în favoarea URSS-ului (Basarabia, Bucovina de Nord și Ținutul Herța).

Vom începe cu Războiul ruso-turc (12 aprilie 1877- februarie 1878)¹, război rămas în istoria României ca Războiul de Independență. Atunci când evocăm acest moment, ne apar în memorie acțiunile a doi vasluieni de-ai noștri, Constantin Țurcanu și Mihail Cristodulo Cerchez.

Voi începe prin a evoca personalitatea generalului Cerchez. Acesta s-a născut la 8 iunie 1839 în localitatea Bârlad, județul Vaslui, și a decedat după o grea suferință la 12 iulie 1885 la Iași, fiind înmormântat în cimitirul Eternitatea de aici.²

De tânăr a îmbrățișat cariera militară, înrolându-se voluntar în armată în 1855, cu gradul de cadet.³ Fiind foarte ambițios, Mihail Cristodulo Cerchez a urcat repede treptele ierarhiei militare. Astfel, în 1856 era avansat sergent, în 1857 devenea sublocotenent, în 1858 locotenent, în 1860 devenea căpitan și în 1863, maior.⁴ A devenit membru al Junimii

¹ Constantin C. Giurescu, coordonator, *Istoria României în date*, Mica întreprindere editorial-poligrafică Crai Nou, Chișinău, 1992, p. 233.

² Predescu, Lucian. *Enciclopedia României. Cugetarea. Material românesc. Oameni și înfăptuiri*. Editura Saeculum I.O., Ed. Vestfala, București 1999, p. 183.

³ *Ibidem*.

⁴ Colonel dr. Florian Tucă, Mircea Cociu, dr. F. Chirea, *Bărbai ai datoriei, 1877-1878*, Mic dicționar, Editura Militară, București 1979, pp. 52-53.

în 1865⁵. Și-a exprimat opoziția față de detronarea lui A. I. Cuza în februarie 1866⁶, refuzând să depună jurământul de credință Locotenentei Domnești ce luase locul domnitorului⁷. Ulterior a și demisionat din armată, dar a fost rechemat și la 2 octombrie 1867 a fost avansat la gradul de locotenent-colonel.⁸ În 1870, devenea colonel și era numit comandant al Regimentului 4 infanterie de linie; în 1875 participa la manevrele armatei ruse de la Krasnoe Selo⁹, ocazie cu care a fost decorat cu ordinul Sfânta Ana.¹⁰

Timp de șapte ani, colonelul Mihail Cerchez a depus o muncă asiduă pentru educarea și instruirea în bune condiții a subordonaților, organizând și conducând personal 27 cursuri de tactică și exerciții în teren, desfășurând lecții de istorie militară, realizând studii despre marii gânditori ai epocii și scriind articole și reflexii despre Armata României și cultivarea sentimentelor patriotice în sufletele militarilor, pe care le-a publicat în „Revista militară”. Dintre soluțiile pe care le recomanda armatei, sunt de remarcat: organizarea mixtă a armatei permanente și a miliției, recrutarea regională, descentralizarea administrației și reorganizarea infanteriei prin contopirea regimentelor de linie cu cele de dorobanți (teritoriale)¹¹.

Începând cu 1876, relațiile internaționale în zona Balcanilor se complicau, ca urmare a redeschiderii unui nou episod al Crizei orientale. Astfel, în vara anului 1875, izbucneau în Herțegovina și apoi și în Bosnia, răscoale ale populației creștine împotriva feudalilor turci. Era momentul mult așteptat de la Războiul Crimeii încoace pentru a rezolva ceea ce Congresul de Pace de la Paris nu rezolvase¹².

Deși implicarea Rusiei și a Austro-Ungariei în declanșarea acestor răscoale este încă în discuție, ambele au căutat să profite la maximum de evenimentele aflate în desfășurare, știut fiind faptul că expansionismul celor două state viza Peninsula Balcanică; deși nepregătită de un război, Rusia a sprijinit răsculații, în vreme ce Austro-Ungaria urmărea cu atenție desfășurarea evenimentelor¹³.

Într-un final, la 12 aprilie 1877, Rusia declara război Imperiului Otoman¹⁴, un război la care urma să participe și România cu scopul clar de a obține recunoașterea

⁵ Colonel Constantin Chiper, Nicolaie Mihai, Mircea Fitcal, *Omagiul eroilor județului Vaslui*, Editura Sfera, Bârlad, 2016, p. 27, în continuare se va cita *Constantin Chiper*.

⁶ Constantin C. Giurescu, coordonator, *op. cit.*, p. 234.

⁷ Constantin Chiper, *op. cit.*, p. 28.

⁸ Colonel dr. Florin Tucă, *op. cit.*, p.53.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ Predescu, Lucian, *op. cit.*, p. 190.

¹¹ Constantin Chiper, *op. cit.*, p. 28.

¹² Nicolae Ciachir, *Marile puteri și România*, Editura Albatros, București 1996, p. 71.

¹³ N. Iorga, *Politica externă a regelui Carol I*, București, 1923, pp. 112-117.

¹⁴ Constantin C. Giurescu, coordonator, *op. cit.*, p. 234.

Independenței față de acesta. La baza cooperării dintre Rusia și România a stat Convenția încheiată la 4 aprilie același an.¹⁵

În vederea organizării armatei s-au luat o serie de măsuri importante, cum ar fi constituirea, la 15 iunie 1876, a Corpului Unic de Observație pe Dunăre, la Gruia, pentru a respinge orice atingere directă sau indirectă a neutralității României, precum și numirea la comanda acestui corp a colonelului Mihail Cerchez¹⁶. Pentru îndeplinirea importante misiuni, el a primit în subordine: Regimentul 5 Linie (Infanterie) Bacău, Batalionul 4 Vânători de Câmp Iași, un batalion de dorobanți, două escadroane de cavalerie din Regimentul 1 Călărași Dolj, o baterie de tunuri din Regimentul 1 Artilerie, precum și toate pichetele de grăniceri aflate între Calafat și Vârciorova. Efectivele și tehnica de luptă erau similare unei brigăzi de luptă¹⁷.

În luna aprilie 1877, conform noii ordini de bătaie a Armatei României, colonelul Mihail Cerchez a fost numit la comanda Diviziei a 2-a Infanterie București, pentru ca apoi să devină comandantul Diviziei 1 Infanterie Craiova. În lunile mai-iunie 1877, trupele subordonate au executat misiuni de apărare a frontierei de sud a țării, respingând cu succes numeroasele incursiuni otomane la nordul Dunării¹⁸.

La data de 23 iulie 1877, Armata Română, reorganizată era formată din Armata de Operații și Armata (Corpul) de Observație; colonelul Mihail Cerchez a fost numit comandant al Diviziei de Rezervă (trei brigăzi de infanterie), unitate care a intrat în compunerea Armatei de Operații, destinată să desfășoare acțiuni de luptă la sud de Dunăre, pe teritoriul Bulgariei. În bătălia a treia de la Plevna, din 30 august 1877, Divizia de Rezervă, sub comanda colonelului Cerchez, a asigurat spatele Diviziilor a 3-a Infanterie Galați și a 4-a Infanterie Iași, din cadrul Armatei de Operații. De la data de 9 septembrie 1877, Divizia de Rezervă, constituită în Divizia 2 activă, a contribuit la împresurarea trupelor otomane aflate în cetatea Plevna¹⁹. Marcat de insuccesul în fața redutei Grivița 2, colonelul a oprit reluarea atacurilor, considerând că „Un nou atac asupra redutei nr. 2 ar fi acum o încercare târzie și sacrificiile de oameni ce s-ar face ni se par cu totul de prisos, pe cât timp investmentul Plevnei este complet... un succes în această parte nu ar grăbi căderea Plevnei”²⁰.

¹⁵ N. Ciachir, *op. cit.*, p. 87.

¹⁶ Colonel dr. Florian Tucă, *op. cit.*, p. 53.

¹⁷ Constantin Chipper, *op. cit.*, p. 28.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ Colonel dr. Florian Tucă, *op. cit.*, p. 54.

²⁰ *Ibidem*.

În ziua de 28 noiembrie 1877 unitățile comandate de Mihail Cerchez au participat cu succes la acțiunile duse împotriva trupelor otomane, care încercau să străpungă încercuirea, prima subunitate care a pătruns în Plevna fiind Batalionul 1 din Regimentul 6 Linie (Infanterie) București, comandat de locotenentul-colonel Gheorghe Cotruț, din divizia comandată de Mihail Cerchez. Generalul Osman Pașa s-a predat colonelului Mihail Cerchez, marcând astfel capitularea armatei otomane²¹.

În încercarea de ieșire din Plevna, generalul Osman Pașa fusese rănit, context în care un ofițer superior din armata turcă se prezintă colonelului Cerchez și îl anunță că generalul Osman pașa dorea să-i vorbească. Cerchez a acceptat și, la întrebarea despre care sunt condițiile capitulării, a răspuns că „n-are în această privință instrucțiuni și că va trimite a lua ordinele căpeteniei Armatei de Vest”²².

La capitularea generalului Osman Pașa au fost de față, pe lângă Cerchez, și coloneii George Angheliescu și Eraclie Arion²³. Căpitanul Mihail Dimicescu, participant la această campanie, afirma că Osman Pașa, predându-se, ar fi spus „Capitulez cu armata mea, predându-mă în mâinele junei și bravei armate române”²⁴. Referindu-se la această faptă, Mihail Kogălniceanu arăta că Mihail Cerchez este ofițerul „... care s-a găsit față în față cu Osman Pașa și dacă nu i-a cerut sabia, lăsându-i-o s-o ia alții, este respectul pentru acel leu de la Plevna, de la care nu voia să-i ia sabia, nici chiar avându-l ca prizonier”²⁵.

Ulterior, pentru modul cum și-a condus trupele într-un moment decisiv al bătăliei de la Plevna, Mihail Cerchez a fost avansat, la data de 1 decembrie 1877, la gradul de general de brigadă²⁶.

La data de 7 decembrie 1877, se face o nouă reorganizare a armatei române, Cerchez primind comanda Diviziei a 2-a Infanterie București, subordonată Corpului de Vest și care avea misiunea să nimicească gruparea otomană din zona Cetății Vidin. În încleștările din această zonă, generalul de brigadă s-a evidențiat în mod deosebit prin alcătuirea planurilor de luptă și conducerea unităților²⁷.

În ziua de 12 ianuarie 1878, Divizia a 2-a Infanterie reușea victoriile de la Smârdan și Inova. Un participant la luptele purtate acolo spunea că Mihail Cerchez „alerga pe calul lui cel șag de la o unitate la altă unitate, îmbărbătându-ne în atac”. Comandantul Corpului

²¹ *Ibidem*.

²² *Cronica participării armatei române la Războiul pentru Independență. 1877-1878*, Editura militară, București, 1977, p. 319.

²³ *Ibidem*, p. 321.

²⁴ Colonelul Florian Tucă, *op. cit.*, p. 54.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ Constantin Chipper, *op. cit.*, p. 29.

²⁷ *Ibidem*.

de vest, precum și comandantul Armatei de Operații, generalul Alexandru Cernat, aduceau laude acestuia, remarcând curajul, inteligența și energia de care a dat dovadă²⁸.

Decorat cu ordinele „Steaua României” în grad de ofițer, „Virtutea Militară de aur”, „Trecerea Dunării” și „Apărătorilor Independenței”²⁹, generalul de brigadă Mihail Cerchez a continuat să activeze în rândul cadrelor oștirii române până în anul 1882, îndeplinind pe rând funcțiile de comandant al Diviziilor 1 Craiova și a 4-a Iași. În ultima funcție s-a aflat în garnizoana Iași și a avut în subordine: Regimentele 13 Dorobanți (Infanterie) Iași, 14 Dorobanți Roman, 15 Dorobanți Piatra Neamț, 16 Dorobanți Botoșani, 25 Dorobanți Vaslui, 26 Dorobanți Huși, 27 Dorobanți Bacău, 28 Dorobanți Fălțiceni și 29 Dorobanți Dorohoi (adică aproape toate unitățile de infanterie din Moldova)³⁰.

La 1 aprilie 1882, din motive de sănătate, a fost trecut în „retragere”, iar trei ani mai târziu, în pofida tuturor eforturilor făcute de medici, generalul Mihail Cristodulo Cerchez a încetat din viață, în ziua de 12 iulie 1885, la Iași, în vârstă de numai 43 de ani.

Mihail Cristodulo Cerchez rămâne unul din eroii neamului românesc, demn model de urmat pentru urmași. La Poradim, în Bulgaria, în parcul Muzeului ostașului român se află un bust al său³¹.

Bibliografie:

- Tucă, Florian, Colonel dr.; Cociu, Mircea, dr.; Chirea, F., *Bărbați ai datoriei, 1877-1878, Mic dicționar*, Editura Militară, București, 1979.
- Chiper, Constantin, colonel; Nicolaie, Mihai; Fitcal, Mircea, *Omagiul eroilor județului Vaslui*, Editura Sfera, Bârlad, 2016.
- Ciachir, Nicolae, *Marile puteri și România*, Editura Albatros, București, 1996.
- Iorga, N., *Politica externă a regelui Carol I*, București, 1923.
- Colectiv, *Cronica participării armatei române la Războiul pentru Independență. 1877-1878*, Editura militară, București, 1977.
- Predescu, Lucian, *Enciclopedia României, Cugetarea. Material românesc. Oameni și înfăptuiri*, Editura Saeculum I. O., Ed. Vestfala, București, 1999.
- Giurescu, C, Constantin, coordonator, *Istoria României în date*, Mica întreprindere editorial-poligrafică Crai Nou, Chișinău, 1992, p. 233.

Prof. Doina DANU

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ Colonelul Florian Tucă, *op. cit.*, p. 55.

³⁰ Constantin Chiper, *op. cit.*, p. 29.

³¹ Colonelul Florian Tucă, *op. cit.*, p. 55.

DESPRE LIMBAJUL SCULPTURII

Îndrăgostiții de arte receptează produsele artistice ale creatorilor folosindu-se de propriile simțuri. Multitudinea semnalelor „învălmășite” cu măiestria specifică fiecărui creator acționează simultan asupra receptorilor „tulburându-le” sensibilitatea în mod plăcut.

Consumatorii de artă (literară, muzicală, plastică, arhitecturală, teatrală, cinematografică, coregrafică) sunt, într-o oarecare măsură, inițiați cu deslușirea căilor și modalităților de lucru ale artistului-creator. Pentru literatură, de exemplu, elevul primește informații despre diferite elemente de limbaj literar și despre figurile de stil. Odată cu înțelegerea lor, fac analize pe text, spre a aprofunda ce este un epitet, o inversiune, o comparație etc. și mai ales o metaforă. La fel se procedează și în înțelegerea celor mai elementare lucruri la muzică, aici intervenind și scrierea cu toate regulile. Cam tot la fel se procedează și cu învățarea elementelor de limbaj plastic. În cadrul acestei arte, tinerii vor înțelege în școală că există mai multe domenii plastice, precum pictura, grafica, ceramica, sculptura și artele decorative, iar elementele de limbaj fundamentale diferă de la un domeniu la altul. Culoarea e pentru pictură, linia pentru grafică, materialul (volumul) pentru sculptură, iar forma și alte elemente sunt specifice tuturor domeniilor plastice.

Cele două coordonate ale mesajelor artistice sunt timpul și spațiul. Cinci din cele șapte arte sunt temporale: literatura, muzica, teatrul, cinematografia și coregrafia. Toate acestea se desfășoară într-o durată de timp pentru a transmite mesajul. Celelalte două arte, arhitectura și artele plastice, sunt simultane. Coexistența timpului și spațiului e fundamentală. De exemplu, un idol de lut ceramizat din neolitic sau o catedrală gotică din secolul al XV-lea, împreună cu toate detaliile lor specifice, permit descifrarea mesajelor în mod simultan. Înțelesul major al acestor două exemple implică obligatoriu ceva despre timpul și spațiul lor, indiferent de momentul istoric când sunt analizate (admirate) de consumatorul de artă.

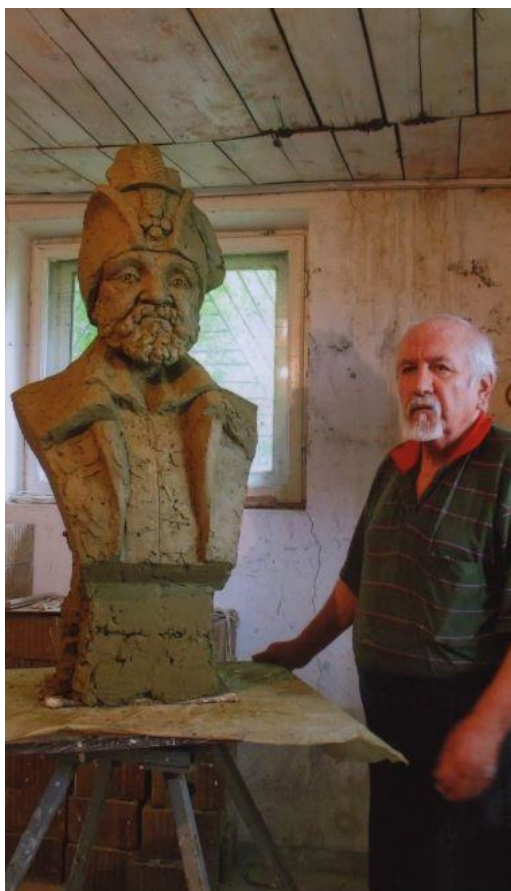
S-au scris tomuri de teorie, de logică și filosofie prin simultaneitatea acestor arte.

În procesul creației plastice, artistul e preocupat de nevoia de a-l implica pe admirator (analist, consumator), oferindu-i o operă bine articulată, inteligibilă, menținându-i treaz interesul printr-o provocare, prin ceva care are o logică, o semnificație, o atracție cu efect permanent, eliminând starea de plictiseală. În sculptură, această provocare e dată de echilibrul dintre unitatea formei plastice și complexitatea găsită de autor spre a lăsa loc imaginației privitorului să adauge variații în cadrul unității de bază.

Sculptura își bazează expresia prin folosirea elementelor specifice de limbaj, acestea fiind: forma, spațiul, linia, materialul, culoarea, mișcarea și textura.

Materialul este cel intrat în atenția sculptorului de la început. El poate fi: lut, ceară, piatră, marmură, ciment, lemn, ipsos, metal etc. Materialul dă consistență formei sculpturale și configurează spațiul.

Există două tipuri de sculptură în funcție de materialul folosit: sculptura aditivă, realizată prin modelarea lutului, ghipsului și a altor materiale maleabile și sculptura substractivă, prin cioplire, tăiere, eliminare. Aceasta din urmă se realizează în materiale dure, precum rocile și lemnul. Este necesară precizarea că sculptura aditivă a fost experimentată cu succes și prin tehnici mecanice, precum sudura, turtirea, îndoirea etc., tehnici care acceptă și materiale dure, altele decât cele maleabile, ușor de modelat.

„Fejer” -
Sculptură aditivă; modelare în lut
Rolul liniilor în compunere

Sculptura aditivă prin modelare permite revenirea asupra formei prin eliminare, prin adaos, secționare etc., până la găsirea celui mai expresiv și echilibrat aspect. Deseori, modelarea permite alcătuiri surprinzător de expresive. Sunt forme spontane, care declanșează în mintea creatorului idei pentru obținerea de forme valoroase, pe care să le transpună prin cioplire în material dur.

Există un neajuns al sculpturii aditive. Lucrarea modelată în lut nu are durată în timp. Ea trebuie transpusă în alt material care să-i ofere rezistența și anume ghipsul. Procedul folosit e turnarea, care parcurge mai multe etape: turnarea negativului pe suprafața lucrării de lut, desprinderea negativului și eliminarea lutului (lucrarea modelată), recompunerea bucăților de negativ și lipirea lor, turnarea de ghips în golul din negativ, ghips care ia locul lutului eliminat. În final se cioplește și se elimină negativul. Rămâne doar forma de ghips din negativ care a luat locul lutului (lucrării modelate).

Sculptura substractivă nu implică probleme de turnare, dar consumă un timp mai îndelungat și efort necesar ciopririi, procedeu de eliminare, de reducere a blocului de rocă până când rămâne forma dorită. La sculptura substractivă nu pot fi admise greșeli de

cioplire. Acestea nu mai pot fi reparate ca în cazul modelării. O greșeală de cioplire e definitivă și duce la ratare.

Culoarea ca element de limbaj contribuie la aspectul estetic al obiectului de sculptură și-i poate oferi o anume noblete. O lucrare de ghips poate fi patinată (prelucrată chimic și cromatic) astfel încât să imite bronzul (oxidat sau lustruit), piatra sau lutul ceramicizat.

Ghipsul șlefuit până la suprafața lisă poate imita marmura sau stucul (un amestec al prafului de marmură cu anumiți lianți, amestec care ia forma lucrării prin turnare și întărire).

Textura este aspectul suprafeței obiectului sculptat. Prin modelarea lutului, apăsarea, împingerea, tăierea, mângâierea cu palma, amprentele degetelor și uneltelor de lucru produc suprafețe tactile diverse supuse apoi unei judecăți privind menținerea sau ștergerea lor în cadrul armoniei finale.

Polizarea și lustruirea unor metale duc la apariția de structuri luminoase și întunecate care amplifică expresivitatea. Acest procedeu l-a folosit cu măiestrie Constantin Brâncuși.

Tot polizarea a fost folosită și la lucrări din roci dure. Japonezul ISAMU NOGUCHI a polizat granitul negru din care a realizat lucrarea *Soarele negru*. Suprafața bogat franjurată prin cioplire a polizat-o până la strălucirea de oglindă, aprofundând culoarea granitului și desăvârșind contururile. Reflexele luminoase au devenit importante atribute ale suprafeței, amplificând senzația materialului rece.

În cadrul sculpturii substructive, textura e dată de amprenta lăsată de daltă. Această textură poate fi integral protejată sau estompată, respectiv direcționată, amplificând plasticitatea și expresivitatea.

„Eugenia Moldoveanu” -
Rolul culorii prin patinare sporește valoarea estetică

Cioplirea lemnului cu dălți concave e un meșteșug exersat de meșteri populari. Texturarea suprafeței în acest mod se aseamănă cu pictura în tușe mici, juxtapuse, de penson.

Linia poate avea mai multe înțelesuri la obiectele cu volum. Este linia de siluetă a formei totale; este demarcația dintre lumina și umbra formelor convexe și concave; are valoarea unui accent expresiv; este element decorativ prin incizie, relief sau zgâriere etc. Ordonarea armonică a acestor linii pe orice volum sculptural conferă aspectul estetic al creației plastice.

„Protecție” -

Mișcarea prin direcționarea liniilor

Mișcarea, factor fundamental în sculptura clasică, este cea care oferă senzația de viață. Dintotdeauna, sculptura a abordat ființa umană în întregime sau un segment precum capul, torsul, bustul, mâna, coapsa etc., acestea fiind investite cu anumite trăiri. Mișcarea sugerată prin direcționări de tușe, amprente, linii și alte mijloace inventate de autor amplifică impresia de viață.

Dinamismul în sculptură este determinat de abundența planurilor și liniilor drepte și curbate, de textura frământată a suprafețelor și de existența contrastelor puternice: convex-concav, luminos-umbrat, închis-deschis, lucios-rugos etc.

Ideea de a produce o mișcare reală în obiecte tridimensionale a fost o preocupare și pentru egiptenii antici. Unele statuete aveau articulații. Ochii, gura și capul se puteau mișca în mod real, pentru a mări impresia de viață. Preocupări în acest sens au avut și anticii greci și romani.

Culturile indigene africane, cele din Oceania, din America, Asia și Australia au măști rituale cu elemente mobile.

Mecanismele de ceasornic au stimulat imaginația lumii orientate pentru sculptura investită în jucării și obiecte cu însușiri amuzante sau pentru magie.

S-a realizat și sculptură cinetică, având articulații și dispozitive energetice care să mențină mișcarea. Imaginația altor categorii de creatori, nu artiști, au asociat mișcării și alte însușiri precum sunete, lumini, ritmuri dansante, contribuind la îmbogățirea mijloacelor pentru reclama publicitară.

Limbajul sculptural se învață în școală de specialitate, dar poate fi însușit și de autodidacți prin exersare.

Cunoștințele teoretice despre sculptură sunt aprofundate în activitatea practică, de creație, în atelier. Ca și în domeniile celorlalte arte, valoarea creației nu poate fi atinsă decât în prezența înclinației speciale pentru acea artă. De reținut că, în sculptură, rezultatul valoros al muncii de creație nu apare de la prima încercare. Pe parcursul muncii, apar idei creative care se cer a fi experimentate pe unul și același obiect sculptural aflat în lucru. Apar situații de eliminare a unor detalii de adaosuri necesare, de modificări ale unor proporții etc. Se mai întâmplă ca rezultatul muncii unei zile să dea satisfacție, iar în ziua următoare, autorul să nu mai fie mulțumit. În consecință, apar noi modificări și, astfel, apare echilibrul compozițional, conform simțului estetic al celui care lucrează.

„Luceafărul” -

Rolul contrastului umbră-lumină pentru expresivitate

În sculptură apar momente când trebuie mișcate, rostogolite, înclinate, răsturnate volume care depășesc puterea unui om. Sunt momente când poate să apară descurajarea. Mai apar și unele accidente, precum spargerea, crăparea, prăbușirea etc. Autorul trebuie să dovedească tăria de a înfrunta aceste momente și de a găsi soluții de depășire.

O condiție importantă este existența luminii naturale în atelier, dar și a luminii dirijate, dintr-o sursă, pe o anumită direcție sau lumini din unghiuri diferite, folosite simultan.

De mare importanță este jocul de umbră și lumină pe forma sculpturală cu convexități și concavități, cu suprafețe șlefuite și cu texturi diferite. Prelucrarea lor astfel încât să se obțină armonizarea optimă obligă pe cel ce creează să analizeze

responsabil toate unghiurile de vedere ale creației sale și să decidă abordarea celei mai bune soluții.

Schiță în etapă de eboșare
Textură frământată cu amprente ale eboșorului și mâinii

Un maestru sculptor, profesor al celui ce se destăinuie aici, i-a spus în mod repetat: „În etapa finală, te uiți și analizezi de zeci de ori și te atingi de lucrare o dată, dar decisiv, pentru obținerea valorii maxime!”

Multă lume are nedumerirea realizării în bronz a monumentelor. Este necesară precizarea că orice monument în bronz sau alt metal (fontă, oțel, aluminiu etc.) a fost realizat mai întâi în lut, apoi a fost turnat în ghips. Acea lucrare în ghips este ORIGINALUL. Transpunerea în bronz se face în turnătorie (într-o întreprindere metalurgică).

Monumentul de bronz este copia originalului. Îl considerăm, totuși, original. Turnarea în metal este, în acest caz, o etapă finală a realizării monumentului.

Prof. Gheorghe ALUPOAEI

CODĂIEȘTI³², JUDEȚUL VASLUI – 400 DE ANI DE LA ATESTAREA DOCUMENTARĂ

La data de 30 ianuarie 2021, zi care este și sărbătoarea creștină a Sfinților Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigore Teologul și Ioan Gură de Aur – hramul bisericii din localitatea Codăiești – s-au împlinit 400 de ani de la atestarea documentară a satului amintit, aflat la confluența râului Cuțigna/Cuțitna cu râul Dobrovăț, ultimul, la rândul său, își varsă apele în râul Vaslui, în partea de sud-sud-est a acestei vechi așezări românești.

Satul Codăiești este atestat destul de târziu în documentele emise de Cancelaria Moldovei, anume la începutul secolului al XVII-lea. Cel mai vechi document cunoscut este din 30 ianuarie 1621 (7129) și a fost emis la Iași de Alexandru Voievod, fiul lui Iliăș Voievod, prin care „Vasile Bogza a fost comis”, a vândut ocina sa pe care „moșii și strămoșii săi” o aveau „de la Alexandru voievod cel Prea Bun și de întărire și de pâra, pe care de asemenea l-a avut mama <<sa>> Neagșa de la Petru voievod, a patra parte din jumătatea satului Codăești”³³. Formula folosită, „dreapta lui ocină și dedină din privilegiu de vislujenie, pe care l-au avut moșii și strămoșii săi de la Alexandru cel Prea Bun”, precizează indirect că satul exista cel puțin de la sfârșitul secolului al XIV-lea și începutul secolului al XV-lea, când domn al Moldovei era Alexandru cel Bun (1400-1432).

Așadar, primii stăpâni cunoscuți ai satului trăiau în vremea lui Alexandru cel Bun, fiind *moșii și strămoșii* lui Vasile Bogza, fost comis, care stăpânea *a patra parte din jumătatea satului Codăești*, moștenire a mamei sale Neacșa Purcel, care avea act de întărire de la Petru Voievod (Petru Șchiopul, 1582-1591), în urma unei judecăți între copărtași. La începutul secolului al XVII-lea, stăpânirea familiei Bogza a fost pusă în discuție în urma certurilor dintre logofătul Drăghici Bogza, tatăl lui Vasile Bogza, cu Goga postelnicul și Huhulea, fost pârcălab, pentru stăpânirea satelor din apropierea Codăeștiului, anume Strâmtura și Matieșăști. După moartea logofătului Bogza, survenită în jurul anului 1610, copiii acestuia nu reușesc să administreze averea moștenită. După ce își împart moștenirea, aceștia încep să vândă rând pe rând moșiile lor. Așa se face că Vasile

³² *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I, Partea I, A. *Unități simple*, Coordonator Dragoș Moldovanu, Editura Academiei Române, București, 1991, p. XXVIII și XXIX. Se precizează că în conformitate cu regulile ortografice stabilite de Academia Română, ca *e* să fie scris *-ie* când se află în interiorul cuvântului, la început de silabă, dacă înaintea sa se află o vocală. Se constată „nenumărate inconsecvențe” semnalate și în textul ultimei împărțiri administrative, aceea din 1968, unde și localitatea despre care scriem, este trecută greșit cu *e* (Codăești) în loc de *-ie* (Codăiești). Noi am decis să folosim forma corectă, din punct de vedere ortografic, anume, Codăiești.

³³ Al. Gonța, *DIR, A, Moldova, Veacul XVII*, vol. V, Ed. Academiei, București, 1956, pp. 7, 107.

Bogza a decis să vândă pe lângă alte moșii și partea sa din Codăești lui Vasile Potlog, logofăt al doilea; probabil, acesta din urmă va fi fost o rubedenie a celor care stăpâneau pământurile din Codăești.

Logofătul Drăghici Bogza a avut două soții, una fiind „moașa Buzneștilor”³⁴, iar cealaltă era mama fraților Vasile (căsătorit cu Alexandra, fiica marelui logofăt Voico), Loghina și Busca, al cărei nume e cunoscut: Neacșa, fiica postelnicului Toader Purcel³⁵, menționată în documente, precum cele din 1641: „Loghina, fata Bogzei logofătul și Neacșei, giupâneasa Bogzei, nepoata lui Purcel postelnicul” vinde „toată partea mamei sale, Neacșei”³⁶ din Părășeni, ținutul Vaslui.

Un document din 15 mai 1632, emis de cancelaria domnitorului Alexandru Iliăș, arată că „Vasile Purcel, fiul lui Gavrilă Purcel, nepotul lui Purcel, fost postelnic” și cu rudele lui, a avut părâ în fața domnitorului cu „popa Gligorie din Glodeni și cumnatul lui Lazor de acolo... pentru o bucată de loc din satul Codăiești... arătând înaintea noastră un uric vechi de la Ștefan Voievod cel Bătrân, de 134 de ani”³⁷, adică din 1498, ceea ce înseamnă că a existat un uric de la Ștefan cel Mare. Tot astfel, exista și un alt document, mai vechi, care se referea la acest sat, în care va fi fost precizat faptul că moșia din Codăești „au avut-o moșii și strămoșii săi de la Alexandru voievod cel Prea Bun”. Este actul care dovedește istoricitatea legendei „Movila lui Purcel”, fiind vorba despre „moșii și strămoșii” pe care i-am întâlnit în alte două acte, din 2 și 4 decembrie 1632, pe care le vom prezenta mai jos și care arată că vânzătorul Pântea, fost șetrar, avea „ocină și dedină din uric de moștenire ce a avut răstrăbunica lui, Vasutca, de la Ștefan Voievod cel Bătrân”. Oricum, „moștenirea” însemna faptul că cel puțin părinții Vasutcăi trăiau și stăpâneau o parte din Codăești anterior domniei lui Ștefan cel Mare, posibil din timpul lui Alexandru cel Bun.

Vasutca trăia în vremea domniei lui Ștefan cel Mare, apărând în mai multe documente ca fiică a lui Mihul și nepoată a lui Ivan Damian sau Damianovici, conform uricului din 7 septembrie 1503. Totodată, era nepoata postelnicului Costici Hodco din Hotcești (Căpotești pe Stavnic, ținutul Vaslui)³⁸ și nepoata Ștefului, pârcălab de Hotin, conform actului din 24 noiembrie 1492. Dar Vasutca era și nepoata spătarului Clănău, care era căsătorit cu Dragna, nepoata de soră a domnitorului Ștefan cel Mare. Poate că și astfel

³⁴ Șt. Gorovei, *(De)mistificări genealogice. Familia Buznea*, în „Analele științifice ale Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași”, s.n., Istorie, LXII, 2016, p. 60.

³⁵ Mircea Ciubotaru, *De la Vilnești la Movila lui Burcel. Observații onomastice și istorice*, în „Arhiva Genealogică”, I (VI) (1994), nr. 1-2, p. 149 (spița genealogică a familiei Purcel).

³⁶ DRH, A, *Moldova*, vol XXVI, ed. I. Caproșu, Editura Academiei, București, 2003, p. 111.

³⁷ (și 6 bis), DRH, *Moldova*, vol. XXI, Editura Academiei, București, 1971, p. 81 și pp. 314- 315.

³⁸ *Idem*, vol I, ed. C. Cihodaru, I. Caproșu și L. Șimanschi, Ed. Academiei, București, 1975, pp. 102, 369.

se explică vânzările de sate făcute de Vasutca și rudele sale lui Ștefan cel Mare, sate pe care apoi domnitorul le va dona mănăstirii Dobrovăț³⁹. Dacă acceptăm faptul că Vasutca, menționată în uricele din 2 și 4 decembrie 1632, este una și aceeași persoană cu Vasutca din uricele de la 24 noiembrie 1492 și 7 octombrie 1503, atunci aceasta a stăpânit și în Codăești, ca strămoașă a familiei Purcel din secolul al XVII-lea, cu proprietăți în satele din jur, ceea ce sugerează atestarea indirectă a satului Codăești la 24 noiembrie 1492 și chiar în vremea lui Alexandru cel Bun.

La 2 decembrie 1632 (7141) a fost emisă o mărturie a Divanului, condus de Ghenghea mare logofăt, în temeiul căreia, peste alte două zile, la 4 decembrie 1632, a fost emis un uric din cancelaria lui Alexandru Iliaș Voievod, ambele acte fiind scrise de Cârstea Damian uricar. Astfel, Pântea a fost șetrar, „fiul Tudorei, răstrănepot al Vasutcăi..., a vândut partea de jos ce s-a mai numit Șcheai – precizează uricul din 4 decembrie – și din cealaltă jumătate de sat partea de sus, a cincea parte care îi este de la nepotul Dumitru Purcel și de la femeia lui, Ileana, pentru că i-a plătit capul de la o mare greutate”^{6 bis}, adică a răscumpărat o moarte de om. Cumpărătorul era Ionașcu Cehan, pe atunci mare pitar, plătiind pentru aceste ocine suma de 225 ughi buni. Actul precizează că ocina și dedina sunt „din uric de moștenire, ce a avut răstrăbunica lui, Vasutca, de la Ștefan Voievod cel Bătrân”. Din formularea folosită în actul de mai sus, se desprinde faptul că în timpul domniei lui Ștefan cel Mare se împărțise moștenirea familiei Purcel. Dar ca să se ajungă aici, această familie trebuia să fi stăpânit moșie în Codăești, cel puțin de o generație anterioară, cam din vremea domniei lui Alexandru cel Bun.

Din uricul de întăritură din 10 martie 1635, emis de cancelaria domnitorului Vasile Lupu tot lui Ionașcu Cehan, acum, mare vornic al Țării de Jos, aflăm alte elemente privind vechimea satului și a familiei Purceștilor din Codăești: „a cumpărat-o de la Pântea biv șetrar, fiul lui Toader, strănepotul lui Purcel cel Bătrân, din uric de moșie de la Bătrânul Ștefan Vodă... și iarăși din uric de împărțeală ce a avut mama sa Tudora de la însuși Petru Voievod, însă acea parte din jumătatea de sus a dat-o Pânței seminția sa Tudora, fata

³⁹ *Idem*, vol. III, Editura Academiei, București, 1980, pp. 528-529; „au venit înaintea noastră... . Crăstina, fiica lui Voislav și nepoata ei de soră Nastasia și vara lor, Vașutca, fiica lui Mihul, nepoții lui Ivan Damianovici”. Ele au vândut domnitorului Ștefan cel Mare mănăstirea Dobrovăț cu 5 sate aflate la obârșia Dobrovățului. Cu 4 ani înainte, la 26 noiembrie 1499, Crăstina și cu Nastasia, nepoatele lui Ivan Damianovici, au făcut un schimb de sate cu Ștefan cel Mare, dându-i domnitorului 3 sate pe Dobrovăț (Rușii, Călugărenii și Dumeștii/Dumasca), „carele cele trei sate au căzut în partea lor, din satele bunicului lor, Ivan Damianovici” (Ibidem, p. 445). La 24 noiembrie 1492 urmașii lui Hodco Costici postelnicul, în total 30 de persoane, între care aflăm pe „și vărul lor pan Șteful pârcaľab... și vara lor Vașutca”, vând domnitorului Ștefan cel Mare satul Știubeiul pe Bașeu (Ibidem, pp. 231-232).

Anisiei Purceloia, pentru că a plătit capul ginerelui său Dumitru Purcel pentru o moarte de om ce el a făcut.”⁴⁰

Din zapisele de mai sus, aflăm despre existența a două familii importante din Codăești: Purcel și Bogza. Astfel, prin Purcel cel Bătrân, în jurul căruia s-a dezvoltat legenda Movila lui Purcel, legată de domnia lui Ștefan cel Mare, familia Purcel a intrat în istorie și literatură.

Pe Movila lui Purcel (vechiul nume fiind de la jumătatea secolului al XIX-lea ușor „estetizat” în Burcel), aflată între comunele Miclești și Codăești, se organizează anual o mare serbare câmpenească în ziua Sfinților Constantin și Elena (21 mai), dedicată domniei lui Ștefan cel Mare și Sfânt-apărătorul țării și al ortodoxismului. Pe Movila lui Burcel, la serbarea câmpenească (prima a fost în 1972 cu participarea actorilor de la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași), participă formații și interpreți din mai multe județe și, uneori, din Republica Moldova. Aici, pe movila lui Burcel, se adună o mulțime de oameni din satele din jur și din tot județul (și nu numai), împreună cu oficialitățile culturale, religioase și politice. Un rol important în organizarea acestor manifestări îl joacă și părintele arhimandrit Ștefan Gușă, prin a cărui strădanie a fost ridicat complexul monahal și cultural de pe Movila lui Burcel⁴¹.

Familia Bogza este legată de partea de jos a satului Codăești, numită Șcheai/Șchei (astăzi, Valea Mazilului, denumire pe care o găsim din secolul al XIX-lea). Toate așezările cu nume de Șchei semnifică existența unor sate în care s-au așezat locuitori veniți de la sud de Dunăre (sârbi, bulgari, români), la sfârșitul secolului al XIV-lea și începutul secolului al XV-lea, pentru a scăpa de ocupația otomană. În timpul domniei lui Petru Rareș, în perioada anilor 1528-1536, o serie de acte au fost scrise la curtea domnească de la Vaslui de către diacul Grigore Bogzovici⁴². Fiul acestuia, Ion Bogzovici, a fost tot diac, scriitor de acte domnești în perioada 1557-1563, în vremea domniilor lui Alexandru

⁴⁰ Gh. Ghibănescu, *Surete și izvoade*, vol. VIII, Iași, 1914, pp. 227-228 și p. 281.

⁴¹ Complexul monahal se compune din: 1). Mănăstirea „Sfinții Împărați Constantin și Elena”, sfințită la 21 mai 1996 de către P.S. Gherasim Putneanu, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților; 2). Mănăstirea „Ștefan cel Mare și Sfânt” (aflată la intrarea în localitatea Codăești), al cărui paraclis a fost sfințit în 1993; 3). Trei corpuri de chilii; 4). Un aghiazmatar etc. Complexul cultural îl completează pe cel religios și constă din: 1). Un grup statuar format din trei cruci (fie cele trei cruci de pe Golgota, fie Sfânta Treime, fie cele trei provincii românești, fie cei trei „luceferi” ai ortodoxiei: Sfântul Apostol Andrei (este și hramul paraclisului de la mănăstirea „Ștefan cel Mare și Sfânt”), Constantin cel Mare (cel care oficializează creștinismul) și Ștefan cel Mare și Sfânt (cel care a apărut creștinismul după căderea Constantinopolului în mâna turcilor în anul 1453); 2). Un grup statuar din bronz (al cărui autor este sculptorul Gheorghe Alupoaei) este reprezentat pe harta României, în hotarele ei firești; apoi, statuia unei femei – simbolizând Dacia Traiană și este prezentată cu ambele mâini ridicate deasupra capului rupând „Pactul Ribbentrop-Molotov” din 23 august 1939, prin care s-a hotărât de către cele două mari puteri – Germania și Rusia sovietică – anexarea de către URSS a Basarabiei, nordului Bucovinei și a ținutului Herța (femeia se uită spre harta Moldovei cu cetățile lui Ștefan cel Mare de pe Nistru); 3). Un bust a lui Ștefan cel Mare și Sfânt.

⁴² *DIR, A, Moldova, Veacul XVI*, vol. I, pp. 249, 251, 385 și 391.

Lăpușneanu și Despot Vodă. La fel și nepotul lui Grigore Bogzovici, Drăghici Bogza, înainte de a ajunge mare logofăt, în 1595, a fost scriitor în cancelaria domnească. Drăghici Bogza a urcat în ierarhia rangurilor boierești de la cel de clucer la cel de mare logofăt și a adunat o avere compusă din multe sate, părți de sate, mori, prisăci, livezi etc., cele mai multe în actualul județ Vaslui, dar mai ales pe valea râului Vaslui⁴³. Numărul proprietăților a crescut simțitor în urma căsătoriei fiului lui Drăghici, Vasile Bogza comis, cu Alexandra, fiica marelui logofăt Voico, și el cu mai multe proprietăți în zona localității Vălenii de astăzi.

Așadar, remarcăm faptul că satul Codăești era compus din două părți: partea de jos „ce s-a mai numit și Șcheai” (Valea Mazilului) și partea de sus, care în secolul al XIX-lea purta numele de Verdeșoaia. Din zapisele din a doua jumătate a secolului al XVII-lea, aflăm că în Codăești a trăit și familia Verdeș, iar dintre membrii săi remarcăm pe Toader Verdeș vornic de poartă, pe Andrei Verdeș căpitan și pe Ana, mama lui Ghețau călugărul⁴⁴.

Este important de precizat că am putea vorbi tot de o trimitere indirectă la vechimea satului Codăești, bazându-ne pe un act din 23 iunie 1551. La o cumpărătură din perioada 4 septembrie 1637 – 31 august 1638, făcută în satul Cursești de către Constantin Cehan (fratele lui Ionașcu Cehan), printre martori erau și doi locuitori din Codăești: „Siriiian sâna Rogojan și Marie sâna Guzuc”⁴⁵. Pe Siriiian și pe Rogojan i-am găsit în alte două acte de cumpărătură ale logofătului Racoviță Cehan: unul din 22 aprilie 1640, când Gheorghiță Rogojanul era martor alături de „Andrei, ficior logofătului Racoviță” la cumpărătura făcută în satul Prigorcenii (inclus în Ferești), iar al doilea act din 12 aprilie 1646, când Siriiian era martor la cumpărătura făcută în satul Portari (în comuna Zăpodeni)⁴⁶. Maria și tatăl ei, Guzuc, nu mai apar în documente, în schimb bunicul Mariei, Guzuc comisul, apare ca martor în cinci acte din perioada 23 iunie 1551 – după 1 septembrie 1552, făcând parte din Sfatul domnesc al lui Ștefan Rareș Voievod (Guzuc comisul mai era în sfat alături de un alt boier din zonă, Dumitru Huhulea stolnicul) și al lui Alexandru Lăpușneanu Voievod⁴⁷. Uricele nu ne spun unde era casa lui, dar Guzuc comisul credem că trăia în Codăești și era în bune relații cu Dumitru Huhulea. Cei doi, Guzuc și Huhulea au trăit în prima jumătate a secolului al XVI-lea. Urmașii lui Dumitru Huhulea apar în acte judecându-se pentru stăpânirea unor părți de moșie din Codăești, la sfârșitul secolului al XVI-lea și începutul secolului al XVII-lea.

⁴³ Vasile C. Ursăcescu, *Logofătul Drăghici Bogza*, în „Prutul”, Huși, X (2011), nr. 1 (47), pp. 99-110.

⁴⁴ Gh. Ghibănescu, Op. cit., p. 161.

⁴⁵ DRH, A, vol. XXIV, ed. C. Cihodaru și I. Caproșu, Editura Academiei Române, București, 1996, p. 157.

⁴⁶ Idem, vol. XXV, Editura Academiei, București, 2006, p. 283.

⁴⁷ DIR, A, Veacul XVI, vol. II, București, 1951, pp. 8 și 34.

În vechile hărți, numele acestei localități apare cu forma de *Codeești* sau *Codeesty*⁴⁸. Numele satului ne sugerează că stăpânii săi erau urmașii unui întemeietor eponim, Coadă sau Codău⁴⁹. Documentele de care dispunem nu menționează printre locuitorii satului și nici nu fac trimitere la un bătrân sau moș cu acest nume; nici în alte lucrări care fac referire la această localitate nu există atestată o persoană cu acest nume. În ultimele decenii ale secolului al XX-lea, în Codăești a existat un locuitor cu numele Codăescu, dar el venise după 1945 din satul Dobrovăț, județul Iași.

Deoarece printre locuitorii satului Codăești nu întâlnim niciun reprezentant al unei familii Codău și nici în vreun document medieval cercetat până acum, presupunem că o familie omonimă de stăpâni locali era foarte veche, probabil între cnezii sau juzii din vremea întemeierii statului medieval Moldova. Avem însă argumente că o asemenea familie a existat în aceste locuri, astfel:

a) Persoane cu numele *Coadă/Codău*, din secolele XVI-XVII, stabilite în diverse sate din Moldova: despre un Petre Codău aflăm din uricul dat de Petre Șchiopul Voievod la 4 septembrie 1574. Petru Codău și alte trei rude ale sale s-au plâns domnitorului că și-au pierdut satul Cotova, pe Căinari, în ținutul Soroca, fiindu-le luat pe nedrept „în zilele lui Alexandru voievod” (Alexandru Lăpușneanu)⁵⁰, iar la 20 decembrie 1602, nepoții lui Petre Codău, din același sat, Axinia și Anghelina, fiicele lui Simion Codău, și Ștefania, fiica altei Angheline, primesc întăritură pentru ocina lor din Bezin, în ținutul Odorhei, pentru că le-a putrezit privilegiul în timpul lui Ștefan Răzvan Voievod (aprilie-august 1595)⁵¹.

În secolul al XVII-lea, un Patrașcu Codău, fiul lui Ion Codău, îl întâlnim în satul Olășei, din ținutul Vaslui. Anghelina, fiica lui Simion Codău, care, cu feciorul ei Lupu, între anii 1636-1637, a dăruit un loc de casă „și de arie și cu loc de grădină” lui Apostol aprodul, pe proprietatea ei din satul Bezin, „pentru spășenia sufletului părinților și a moșilor și strămoșilor lor”⁵²; cel care scrie acest act este Lupu, feciorul Anghelinei⁵³. La 14 martie 1638, printr-o scrisoare de mărturie dată de frații Toader, Bălan și Costin, feciorii lui Crăciun Gălbeneanul, nepoții lui Petre Codău, au vândut ocina lor din satul Bezin lui Apostol aprodul, feciorul lui Mateiaș din Tulburești, ca să-și facă acesta casă. La 29 martie

⁴⁸ *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I, Partea a 4-a, *Toponimia Moldovei în cartografia europeană veche (cca 1395-1789)*, coordonator Dragoș Moldovanu, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2005, p. 56.

⁴⁹ Iorgu Iordan, *Dicționar al numelor de familie românești*, Editura Științifică și enciclopedică, București, 1983, p. 139. Autorul consideră că numele Coadă sau Codău este de la numele comun dat câinelui ciobănesc sau cel al lupului.

⁵⁰ *DRH*, A, vol. VII, Ed. I. Caproșu, Editura Academiei Române, București, 2012, p. 101.

⁵¹ *DIR*, A, XVII, vol. I, București, 1952, p. 65.

⁵² *DRH*, vol. XXIV, p. 259.

⁵³ *Idem*, vol. XXIII, București, 1996, p. 555.

1638, Apostol aproind obține act de întărire de la Vasile Lupu Voievod, pentru cumpărăturile de ocine făcute în satul Bezin. Aflăm astfel că Petre Codău mai avea urmași în Basarabia pe la jumătatea secolului al XVII-lea, dar care își pierduseră numele de familie Codău (precum Crăciun Gălbeneanu).

Dumitrașco Coadă, ajuns la înalta dregătorie de portar al Sucevei, la 11 octombrie 1639, a fost trimis să rezolve conflictul dintre Pană fost vornic cu Frangule stolnic, pentru o prisacă a lui Pană din hotarul târgului Sucevei, țarina Arenilor⁵⁴. Dumitrașco Coadă, de astă dată stolnic, apare ca martor la 6 octombrie 1643, la răscumpărarea unei case de pe ulița Strâmbă din Iași⁵⁵.

Un Codău apare martor la vânzarea unei părți din satul Nisporeni, dincolo de Prut, la data de 20 iulie 1661, iar un alt document precizează faptul că Simion Codău era nepotul lui Ilie Grumeziu din Fălciu; un Vasile Codău trăia la 1820 în satul Dămăcușeni-Scânteia, din ocolul Mijlocul, ținutul Vaslui⁵⁶.

Un Coadă mare vornic (1542-1545), exista în secolul al XVI-lea în Țara Românească, fiind ctitorul bisericii Roșie din Târgoviște⁵⁷.

Remarcăm faptul că în vechiul spațiu românesc mai există un sat cu numele Codăești, aflat în sudul Basarabiei, astăzi fiind arondat comunei Budachi, din raionul Cetatea Albă, regiunea Odesa, în Ucraina și numără 258 de locuitori⁵⁸. Întemeietorii satului Codăești din sudul Basarabiei ar putea fi urmașii lui Petru Codău, de la 1574.

b) Este posibil ca un membru al familiei Codău să-și fi schimbat numele în Purcel, acesta din urmă fiind un cognomen pentru a se desprinde de vechea familie⁵⁹. Faptul este posibil, iar pentru acest lucru aducem drept argument cazul familiei Racoviță: „adevăratul nume al Racovițăștilor este Cehan și s-au poreclit Racoviță pentru că străbunul Racovițăștilor bătrâni (Racoviță Cehan), într-o bejenie, fiind fugărită maică-sa cu el îngreuială, l-a născut în fundul Racovei... unde acum este moșia și satul meu Sionești, și

⁵⁴ DRH, vol XXV, p. 248.

⁵⁵ DRH, A, vol. XXVII, Editura Academiei, București, 2005, p. 13.

⁵⁶ *Catagrafiile Visteriei Moldovei (1820-1845)*, IX, *Ținutul Vaslui*, Partea I (1820), ed. Mircea Ciubotaru și Lucian-Valeriu Lefter, Introducere de M. Ciubotaru, Casa Editorială Demiurg Plus, Iași, 2016, p. 219.

⁵⁷ N. Stoicescu, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova. Sec. XIV-XVII*, Editura Enciclopedică română, București, 1971, p. 45. Coadă era ban între 1522-1525, clucer în 1529 când luptă alături de Radu de la Afumați împotriva turcilor. În 1456 a fost ucis împreună cu fratele său Radu, de către domnitorul Mircea Ciobanu.

⁵⁸ Wikipedia, Enciclopedia liberă. Numele satului în ucrainiană și rusă este de Kocivka și Kosovka. Componenta lingvistică a locuitorilor satului, conform recensământului din 2001 era: 78% vorbitori de limba ucrainiană, 15% rusă, 5% română.

⁵⁹ Aurel Popa și Theodora-Luiza Popa, *Codăiești – pagini de istorie*, vol. I, Editura Pim, Iași, 2020, p. 82.

din botez pentru pomenire l-a numit Racoviță.”⁶⁰ Un fenomen similar, o schimbare de nume, oare nu ar fi fost posibil să se fi produs și mai înainte cu vreo două secole?

Însăși legenda *Movila lui Purcel* (cum era scris inițial) ne prezintă un caz de schimbare a numelui în *Burcel* din motive estetice și administrative. Fără a avea o dovadă evidentă, credem că trecerea de la numele Codău la acela de Purcel s-ar fi putut produce după modelul prezentat mai sus.

c) Ar fi posibil să se fi întâmplat ca familia Codău, întemeietoarea satului Codăiești, din lipsa de urmași pe linie bărbătească, să fi încetat a mai transmite numele, în localitatea amintită, din a doua jumătate a secolului al XIV-lea. Dar numele dat satului de către această familie (și satul fiind bine populat) s-a înrădăcinat atât de puternic, încât nu a putut fi înlocuit de către nimeni dintre puternicii vremurilor care au trăit pe aceste meleaguri.

Ultimul punct de vedere – exprimat mai sus – despre existența familiei Codău în Codăiești cade pentru că am prezentat multe exemple de urmași din secolele XVI-XVII, unii chiar cu înalte dregătorii (Coadă, mare vornic în Țara Românească, Dumitrașcu Coadă, portar al Sucevei).

Punctul de vedere care pare a fi cel mai apropiat de verosimil este că familia Codău/Coadă putea fi foarte veche, cu cel puțin un secol înainte de întemeierea statului medieval Moldova la 1359 de către Bogdan, voievodul maramureșean. Avem numeroase exemple de familii de boieri, chiar din comuna Codăiești, care în rare cazuri au avut o existență de peste 200 de ani: Racoviță (Codăiești) și Roseti (Pribești); apoi, familiile Purcel (Codăiești), Buhuș (Pribești), Bogza; în rest, doar familii cu apariție meteorică⁶¹. Însă familia Codău, credem că a decăzut în a doua jumătate a secolului al XIV-lea (cauza putea fi și aceea că s-a găsit în tabăra care a pierdut lupta pentru tronul Moldovei și stăpânul satului și-a pierdut viața și proprietatea), iar urmașii lui s-au risipit în spațiul moldav. Însă de la cnezii sau juzii Codău a luat numele așezarea întemeiată de această familie și chiar dacă boierii Purcel (din secolele XV-XVII) au fost numeroși în localitatea Codăiești nu au putut să transmită prin toponimia locului numele lor.

Pe boierii din familia Purcel îi întâlnim mai ales în satele Codăiești, Dusești, Totoești (Șerbotești) precum: Purcel cel Bătrân (din vremea lui Ștefan cel Mare) – așa cum îl numește Gheorghe Ghibănescu în comentariul făcut la actul din 10 martie 1635; un Purcel mare vătaf de Vaslui apare într-un zăpis din perioada 1569-1570⁶², probabil, este același Purcel care apare și în actul din 25 iulie 1570, dar având acum funcția de comis. Un

⁶⁰ Constantin Sion, *Arhondologia Moldovei*, Iași, 1892, p. 295.

⁶¹ A. Popa și TH. Luiza Popa, *Op. cit.*, p. 83.

⁶² *DRH*, vol. VI, p. 609.

Pătrașcu Purcel apare în actul din 7 august 1604⁶³. Vasile Purcel, fiul lui Gavril Purcel, nepotul lui Purcel fost postelnic apare în actul din 15 mai 1632 precizat mai sus în legătură cu un proces pe care l-a avut cu popa Gligorie din Glodeni pentru o bucată de pământ din satul Codăești. Din această familie întâlnim persoane și în alte sate din apropiere sau mai îndepărtate: într-un act din 17 ianuarie 1495, emis la Vaslui, aflăm de existența lui Mircea Purcel surlariul din Nănești⁶⁴; un Draxin Purcel întâlnim și în actul din 9 martie 1527. Un Sima Purcel, diac, îl aflăm în satul Vilnești pe pâraul Telejna, în comuna Zăpodeni, la 27 februarie 1532⁶⁵. Un Mirăuță, feciorul lui Pântea Purcel postelnic, nepot al Lupului postelnic din Pârâșeni, trăia la data de 8 mai 1641. La sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea, de astă dată în calitate de răzeși, întâlnim pe ultimii membri din familia Purcel din Codăești și Dușești în satul Totoești (care va fi arondat la moșia Șerbotești), când își vând sau donează ultimele părți de moșie.

Satul Totoești aparținător familiei Purcel de pe valea Vasluiului era așezat între Șerbotești, Negoiești și Dușești. Aflăm acest fapt dintr-o hotarnică din 1 iulie 1713, când Neculai, fiul lui Iordache Purcel împreună cu rudele sale, au vândut ocina și moșia lor „care a rămas de la părinții și de la moșii noștri, Purceleștii, o bucată de loc, ce se cheamă Totoeștii, lângă Șerbotești... cari ...se hotărăște (învecinează) den sus cu niște moșii a dumisali vornicului Iordachi Ruset, până în matca Vasluiului cel bătrân.”⁶⁶ În harta întocmită de Arghire Cuza pentru moșia Miclești, în iulie 1793, sunt indicate satele aflate la vest de râul Vaslui: „Totoeștii pe roșu, învecinați pe alb cu Negoieștii și cu Dușeștii ai Mariei Roset, precum și cu Șărboteștii”⁶⁷.

Vânzări de ocine din Totoești sunt făcute în prima jumătate a secolului al XVII-lea de către Patrașcu, fiul lui Purcel, care vinde a șasea parte din jumătate de sat lui Toader Onilă din Miclești la data de 20 noiembrie 1614. Apoi, aflăm dintr-un uric din 15 februarie 1644 că „Mereuță și Ghiniia, și Mărie și Dochita, ficioarii Pântii medelnicer”, își vând „a lor dreaptă moșii din sat de Totoești, toată partea părinților noștri... dumisali postelnicului Grigori (Miclescu), drept 100 de lei bani.”⁶⁸ Aceasta este prima cumpărătură făcută în zona

⁶³ Gh. Ghibănescu, *Op. cit.*, vol XVI, Iași, 1926, p. 10.

⁶⁴ *DRH, A*, vol. III, p. 168.

⁶⁵ M. Ciubotaru, *Op. cit.*, p. 149. Urmașul lui Sima Purcel ar fi Purcel, mare vătag de Vaslui (1570), al cărui fiu ar fi Pântea șetrar. Ramura familiei din Codăești și Dușești era reprezentată de Toader Purcel postelnic, de copii și nepoții acestuia din secolul al XVII-lea, în număr de aproximativ 20 de persoane.

⁶⁶ *Documentele familiei Miclescu. Colecția Emil S. Miclescu*, volum întocmit de Petronel Zahariuc și Lucian Valeriu Lefter, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2014, p. 135.

⁶⁷ *Ibidem*, p. 211.

⁶⁸ *Ibidem*, pp. 83, 84 și 106.

Codăești de către familia de boieri Miclescu, proprietară a moșiilor Miclești, Chircești, Popești ș.a.

Grozava, fiica lui Vasile Purcel din Codăiești, a fost dusă în robie, dar a reușit să scape și s-a întors acasă; din cauza „foametei și-au vândut partea sa din Totoești preotului Neculai din Eși drept 9 lei, bani.” Vânzarea a fost făcută înainte de anul 1684. Vornicul Gavril Miclescu a contestat cumpărătura făcută de către preotul Neculai din Iași pe motiv că nu a fost respectat dreptul de protimisis; întâi trebuiau întrebați proprietarii din sat dacă vreunul dintre ei ar vrea să cumpere ocina. Prin decizia Divanului din 5 februarie 1684 „neafându-se acel popă Neculaiu răzăș în Totoești, s-au aflat c-a îmblat cu nește meșteșug, și... cu Divanu, i s-au luat de la mâna popii zapisul și au dat la mâna vornicului Gavril”. Astfel, o altă proprietate din Totoești care aparținea Purceleștilor a ajuns în mâna familiei Miclescu. Tudora, soția lui Vasile, diacon la biserica Sfântul Nicolae din Iași, nepotul lui Vasile Purcel din Negoești, „a dăruit a ei dreaptă ocină și moșie, ce s-alegi de pe maică-sa, Nastasie, fata lui Vasile Purcel... parte den sat, den Șărbotești, ce să răspundi din partea Totoeștilor”. Dania a fost făcută tot preotului Neculai între 1 septembrie 1690 – 31 august 1691. Gavril Miclescu a apelat din nou la Divan pe motiv de nerespectare a dreptului de protimisis. Divanul, la 5 septembrie 1696, pe baza mărturiei depuse de Buta vornic, Mardare fost vornic și preotul Ion din Șerbotești, a decis că ocina revine de drept paharnicului Gavril Miclescu: „S-au trimis acești boieri ca să strângă pe toți răzeșii și să-i întrebi (dacă au știut ceva despre vânzare); s-a adevărit, cum pe nimeni n-a întrebat despre acea vânzare; și cu meșteșug s-au făcut acel zapis, precum arată mărturie de la boieri. Și aflându-să că a umblat cu meșteșug (preotul Neculai), cu Divanu, i s-au luat zapisul de la mâna lui și s-au dat la mâna paharnicului Gavril Miclescu”.⁶⁹

Ultimii membri ai familiei Purcel din Totoești care și-au vândut ocinile lor au fost: Neculai, fiul lui Iordache Purcel, Maria, fata lui Iftodi Purcel, Apostu, fiul lui Macovei Purcel, Vasâlca și fratele ei Ion, nepot lui Petrachi a fetei lui Purcel, toți nepoții și strănepoții lui Vasile Purcel. Ei au vândut partea lui de moșie lui Gavril Miclescu vornic la data de 1 iulie 1713. Actul consemnează faptul că „am vând a noastră dreaptă ocină și moșie, care ne-a rămas de la părinții noștri, Purceleștii, o bucată de loc ce se cheamă Totoeștii, lângă Șărbotești... de la Iordachi Purcel cu toți frații lui, unchiul nostru, Apostu Purcel și Pătrașcu Purcel, care, dintr-acești trii unchi ai noștri nime den săminția lor n-au rămas afară de noi... Și am măsurat cu hotarnici... și ni s-au ales den tot locul 89 de pământuri și giumătate, și pământul 20 de pași de lat, cari această bucată de loc, de

⁶⁹ DRH, A, vol. I, p. 83, pp. 121-122.

Totoești, se hotărăște den sus cu niște moșii a dumisali vornicului Iordachi Ruset (Dușești și Negoiești), până în matca Vasluiului celui bătrân, iar den gios să hotărăște cu o bucată de loc a dumisali vornicul Gavril, care îi este cumpărătură, iarăși de la săminția noastră... drept 50 de lei”.

După cum vedem, familia Purcel era destul de numeroasă în secolele mai sus amintite și era răspândită în multe sate din apropierea localității Codăiești, precum și în alte sate mai îndepărtate. Chiar în secolul al XV-lea, existau în Moldova sate cu numele de Purcel, Purcelești: un sat cu acest nume apare consemnat în actul din 26 august 1424 când Alexandru cel Bun întărește lui Stanciu David patru așezări în Moldova printre care și Purcel, la Putna (azi satul Putna, comuna Bolotești, Vrancea)⁷⁰. Un Crăciun Purcelescu apare în uricul din 10 ianuarie 1429, prin care domnitorul Alexandru cel Bun îi întărește acestui boier satul Purcelești (lângă Stolniceni-Prăjescu, Iași), unde este casa lui. Un Vâlcu Purcel, la 12 aprilie 1483 face un schimb de sate; preia Miteștii de pe Moldova în schimbul satului Purceleștii de pe Siret⁷¹. Mihai Costăchescu preciza că Vâlcu și Ilea Purcelescu din 1483 vor fi fost nepoții lui Crăciun Purcelescu din 10 ianuarie 1429. Probabil, toate familiile Purcel din secolul al XV-lea erau înrudite, ceea ce înseamnă că și această familie începuse, încă din prima jumătate a secolului al XV-lea, a se împrăști prin toată Moldova. Însă celebritatea acestei familii a fost dată de cea de pe valea Vasluiului prin Purcel Bătrân din satul Codăiești.

O legătură directă între cele două familii, Codău și Purcel, legate de Codăiești nu am găsit ca să putem susține că numele localității ar proveni de la un cognomen dat unui membru al familiei Codău, deși aceasta ar fi o ipoteză plauzibilă.

Ceea ce știm sigur este faptul că satul Codăiești exista în secolul al XV-lea, în timpul lui Alexandru cel Bun și al lui Ștefan cel Mare. Dar credem că acest sat poate fi cu mult mai vechi decât atestările documentare domnești din secolul al XV-lea, dovadă fiind și engolpionul de bronz din secolul XIII-lea (o cruce relievar purtată de un episcop), care reprezenta pe Sfânta Maria cu Pruncul, descoperire făcută în vatra târgului Codăiești⁷² și care demonstrează prezența pe aceste meleaguri a unei populații creștine, adică autohtone.

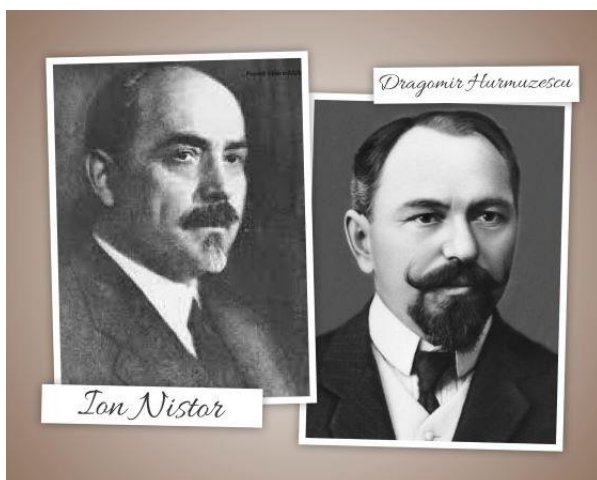
Aurel Popa,
fost profesor de istorie la Liceul „Ștefan cel Mare” Codăiești

⁷⁰ DRH, A, vol. I, pp. 83, 121-122.

⁷¹ *Idem*, vol. III, p. 379.

⁷² V. Spinei, *Circulația unor obiecte de cult din secolele XII-XIII* în Studii și cercetări de istorie veche și arheologie, București, 1976, p. 26.

CĂMINUL DE UCENICI „PROF. DR. HURMUZESCU” VASLUI (I)

Reputatul profesor nu s-a născut în Vaslui⁷³ pentru a se justifica, într-un fel, patronajul sub care a fost pusă această unitate de învățământ la dispoziția copiilor care voiau să învețe o meserie utilă societății în care trăiau, însă o semnificație avusese totuși: simboliza maxima sensibilitate a autorităților acelor

timpuri față de meseriile extrem de utile societății românești aflată în plin avânt economic, mai ales după împrăștierea cetățenilor lipsiți de pământ sau cu pământ puțin, care nu a ocolit nici Vasluiului, în pofida faptului că locuitorii orașului erau considerați „târgoveți”.

Iată de ce „industrie” dispunea urbea-reședință de județ la jumătatea anului 1934⁷⁴: „(...) 3 mori sistematice, o fabrică de ulei și turte, o fabrică de spirt și acid carbonic (Chițoc), o fabrică de cărămidă și țiglă, o fabrică de obezi⁷⁵”. La toate aceste obiective, se mai puteau adăuga și numeroasele ateliere manufacturiere (confecții bărbătești și de damă, pălării, opinci etc.) deținute, în majoritate, de către patroni evrei, dar în care uceniceau și copii de-ai românilor. Potrivit tuturor statisticilor vremii, principala ocupație a vasluienilor rămânea agricultura, cu 80% din populația activă înglobată în ea. Ceva mai târziu, dar tot în anul inaugurării Căminului de ucenici „Prof. Dr. Hurmuzescu”, 1937, s-au început lucrările unei Topitorii de cânepă numită, pretențios, Fabrica „Textila” unde

⁷³ Dragomir M. Hurmuzescu (n. 13 martie 1865, București - d. 31 mai 1954, București), fizician, inventator, profesor la Universitatea din Iași și la Universitatea din București, membru corespondent al Academiei Române, a fost fondatorul învățământului electrotehnic din România; colaborator al soților Marie și Pierre Curie.(...) A avut contribuții în domeniile electricității și fizicii razelor X. A inventat dielectrina și a construit electroscoful care-i poartă numele (1894). A pus bazele primului laborator de electricitate din țară, transformat apoi în Școala de Electricitate de pe lângă Universitatea din Iași, prima școală de fizică experimentală. A fost ctitor al radiofoniei românești. El repetă și realizează la Iași în anul 1901 experimentele de comunicație prin radio ale lui Guglielmo Marconi, Alexandr Popov și ale altora din perioada 1895-1901. În 1922, sub conducerea sa, a început să funcționeze Societatea Română de Radiodifuziune (Societatea de Difuziune Radiotelefonică din România), care la 1 noiembrie 1928 difuza prima emisiune cu anunțul: *Alo, alo, aici Radio București*, urmat de discursul președintelui Societății, Dragomir Hurmuzescu. Acesta a fost momentul care a inaugurat, practic, postul național de radio din România. (sursa: wikipedia.org)

⁷⁴ sursa: www.romaniainterbelica.memoria.ro

⁷⁵ Obadă (obezi): Fiecare dintre bucățile de lemn încovoiate care, îmbinate, alcătuiesc partea circulară a unei roți de lemn (la car, la căruță, la moară etc.);

oamenii munceau în condiții foarte grele, de umezeală și mirosuri fetide provenite de la „murarea” amintitei plante tehnice în bazinele din beton destinate acestui scop.

La capitolul „Învățământ”, se amintise în situația din care am citat mai sus și existența unei *Școli industriale de ucenici* care nu putea fi cea pe care o voi evoca în paginile următoare ci, mai degrabă, *Școala inferioară de meserii* sau *Școala de aplicație* care a funcționat pe lângă Școala Normală de Băieți „Ștefan cel Mare”.

Mobilare intensă a clădirii

Nu se știe cu exactitate când au început lucrările la clădirea ce urma a adăposti Căminul de ucenici, dar încă de la începutul anului 1937 directorul acestei instituții, Vasile Vartolomeu⁷⁶, se interesase de anumite piese de mobilier ce urma să le primească de la firma bucureșteană „Fichet” S.A.R.. Respectiva societate comercială a trimis la Vaslui adresa nr.5288/2 februarie 1937⁷⁷, ce-l însoțea chiar pe „meșterul monteur”, angajat al sus-zisei întreprinderi: „Domnului Director al Căminului de ucenici Vaslui. Vă prezentăm pe aducătorul acesteia, d-l Nicolae Rădulescu, monteurul nostru însărcinat cu ridicarea dela Gară, transportarea și așezarea la loc în Căminul dv. a celor 70 locuri dulapuri vestiare și 24 bucăți cuiere metalice, comandate de către Ministerul Muncii, Direcția Învățământului Muncitoresc. V’am fi foarte recunoscători să binevoiți a da tot concursul posibil monteurului, spre a’și putea îndeplini misiunea rugându’vă, în același timp, să binevoiți ca, după montarea la loc, să’i eliberați o adeverință legală de primire a furniturilor de mai sus, în baza căreia Ministerul să poată încheia cuvenitul proces-verbal de recepție definitivă”. După terminarea lucrărilor, Vasile Vartolomeu a eliberat respectiva adeverință cu care meșterul Rădulescu s-o fi prezentat în fața patronilor săi.

Dilema directorului

Cu toate lucrările de interior ce începuseră a se derula, precum cea de mai sus, de mobilare cu vestiare, directorul se lovise de un mare impas. Pe 24 februarie 1937⁷⁸, responsabilul vasluian a trimis ministrului Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, Ion I. Nistor⁷⁹, adresa nr.3, ca răspuns la un ordin: „I) Deși m’am ocupat îndeaproape de starea

⁷⁶ Vasile Vartolomeu (1898-1951): era de profesie învățător. Până după august, 1944, a fost și inspectorul general al Inspectoratului Județean de Învățământ Vaslui. În anul 1937, îndeplinea atât funcția de director al Căminului de ucenici, cât și cea de subinspector școlar de gradul I (sursa: Paul ZAHARIUC *Comuna Ștefan cel Mare. File de istorie vasluiană (II). Pământ și școală*; Editura Pim Iași; 2016). Din păcate, locul de veci al acestui corifeu al Învățământului județului Vaslui a fost profanat, în locul său construindu-și un potențat al zilelor noastre un cavou plin de kitsch.

⁷⁷ SJAN Vaslui fond *Căminul de ucenici Vaslui*; d.2/1937; f.2

⁷⁸ *Ibidem*; f.4

⁷⁹ Ion I. Nistor (n. 4/17 august 1876, Bivolărie, Vicovu de Sus, districtul Rădăuți - d. 11 noiembrie 1962, București) a fost un istoric și militant unionist bucovinean, membru al comitetului de organizare a Adunării Naționale de la Cernăuți, care a hotărât unirea cu România, în cadrul căruia a redactat „Actul Unirii”. (...) În perioada 1919-1939, în plan politic

Căminului de Ucenici, până în prezent n'am avut de la cine să'l iau în primire după un inventar de care efectiv răspund; II) Căminul, nefuncționând până în prezent, nu are registre și alte acte, deci nici instrucțiuni care stabilesc atribuțiunile directorului și ale celorlalte organe pendinte depe lângă cooperația locală. Ca urmare, am onoare a vă ruga să dispuneți trimiterea unui delegat care să'mi dea în primire, cu proces-verbal, întreaga avere a Căminului de Ucenici și să îmi trimită instrucțiunile necesare". Într-adevăr, Vasile Vartolomeu se afla într-o postură cel puțin inedită, dacă nu cumva chiar bizară.

Clădire modernă

Proiectul realizării acestei clădiri reprezenta o adevărată revoluție pentru Vasluiul acelor timpuri, mai ales din punctul de vedere al procurării căldurii necesare încălzirii și, de ce nu, al preparării hranei copiilor. Fiind aproape gata, a trimis pe aceeași dată ca mai sus, dar și aceluiasi minister, însă Direcției Muncii din cadrul lui, adresa nr.⁴⁸⁰: „*Domnule Director General, am onoare a vă aduce la cunoștință că Ministerul Finanțelor, Direcția Taxelor de Consumație, Serviciul Petrolului, cu No (...) a dat autorizația pentru următoarele cantități de combustibil special pentru instalația de calorifer (subl.ns.): a) Pe intervalul 1 Mai – 30 Septembrie: 50.000 kgr; b) Pe intervalul 1 Octombrie 1937 – 30 Aprilie 1938: 126.000 kgr*”. Cu tot jaful comis de armatele Puterilor Centrale asupra rezervelor de petrol ale țării noastre, în perioada 1916-1918, resursele României încă erau printre primele ca mărime din Europa așa că, foarte probabil, combustibilul special folosit la cazanele de producere a aburului și apei calde putea avea un preț derizoriu, de și-au permis autoritățile realizarea unei asemenea instalații în orașelul Vaslui⁸¹.

După cum s-a putut remarca, problema combustibilului era una de viitor, ceea ce înseamnă că activitatea Căminului de ucenici nu începuse încă și așa și era, judecând după adresa nr. 5 din aceeași zi de 24 februarie a anului 1937⁸², trimisă tot Direcției Generale

și public, a avut responsabilități dintre cele mai diverse. A fost ministru al Bucovinei în guvernul condus de Ion I.C. Brătianu în 1922-1926; senator de drept, între 1928-1933; ministru secretar de stat pentru Minorități Etnice în 1933; ministru al Muncii în guvernul condus de Gheorghe Tătărăscu; ministru al Cultelor și Artelor în guvernul Gheorghe Tătărăscu. (...) Arestat la 5/6 mai 1950, în așa-zisa „noapte a demnitarilor”, a fost internat la închisoarea Sighet timp de 24 luni, încadrat ulterior prin Decizia M.A.I. nr.334/1951; pedeapsă i-a fost majorată cu 60 luni, prin Decizia M.A.I. nr. 559/1953. A fost eliberat la 5 iulie 1955. (...) Despre starea lui în ultimii ani de viață vorbește un citat din opusul său: „*Aștern pe hârtie aceste rânduri sub stăpânirea unor duioase amintiri. Am rămas singur în viață din generația Unirii, care s-a bucurat de roadele străduințelor ei pentru înfăptuirea Unirii Naționale. Au murit Ionel și Vintilă Brătianu, au dispărut din viață Iuliu Maniu, Alexandru Vaida și Ion Inculeț, au trecut în cele eterne Nicolae Iorga și Octavian Goga. Veșnic îmi stă înaintea ochilor apoteoza Regelui Ferdinand și a Reginei Măria, împlinitorii visului de aur al neamului nostru. Am rămas singur în viață, sortit să înfrunt prăbușirea măreței opere naționale, stropită cu sângele eroilor de la Mărășești!*”.

(Sursa: wikipedia.org)

⁸⁰ SJAN Vaslui fond Căminul de ucenici Vaslui; d.2/1937; f.5

⁸¹ După datele provizorii ale Recensământului din anul 1930, județul Vaslui avea o populație de 138.870 de locuitori, din care 69.059 de bărbați și 69.811 de femei. Orașul Vaslui avea 15.388 de locuitori din care, 8.112 de bărbați și 7.276 de femei. (Sursa: romaniainterbelica.memoria.ro)

⁸² SJAN Vaslui fond Căminul de ucenici Vaslui; d.2/1937; f.6

din Ministerul Muncii: „(...) *Căminul de Ucenici, nu funcționează până în prezent, astfel că nu sunt sume restante din salarii*”.

Găzduirea în cămin

Cheltuielile prilejuite de cazarea și servirea mesei la cantina acestei instituții școlare patronate de către Ministerul Muncii nu erau întru totul gratuite⁸³. Directorul general al Serviciului Învățământului Muncitoresc și al Organizării Științifice a Muncii, l-a încunoștințat pe Vasile Vartolomeu de acest fapt, în conținutul adresei nr. 131024/11 februarie 1937⁸⁴: „Întrucât *Căminul de ucenici din Vaslui urmează a fi pus în funcțiune în curând, vă rugăm ca, în prealabil, să procedați prin mijloace de propagandă, cât și prin activitatea personală, la întocmirea tabloului cu numărul celor care ar putea fi internați în cămin, în cadrul prevederilor cerute de Legea pregătirii profesionale și exercitării meseriilor. La întocmirea acestui tablou care ni se va înainta, veți ține cont că toți ucenicii care vor fi internați, trebuie să plătească taxa de întreținere lunară în cămin, de părinții lor, tutori sau patroni (subl.ns.)*”. Deci, exista și portița favorabilă copiilor mai săraci, de a plăti numita taxă de către viitorii patroni. De altfel, legiuitorul prevăzuse și costurile: „*Taxa trebuie să reprezinte echivalentul alocației de întreținere a ucenicilor în cămin, socotit între 15 și 18 lei pe zi*”. Totuși, costurile reale nu se încadrau între aceste sume, ele fiind mai mari: „*Veți convinge atât pe părinții, tutorii sau patronii ucenicilor că taxa pe care trebuie să o plătească reprezintă un minim din cheltuielile pe care Ministerul le face cu întreținerea acestor instituțiuni iar pentru ei, sub costul întreținerii pe care ar trebui să l cheltuiască, dacă ucenicii ar fi întreținuți pe cont propriu*”. Cei de la București voiau ca o copie după „tabloul” ce urma a-l face Vartolomeu să ajungă și la Inspectoratul Central al Muncii Iași, condus de către dl I. Ciurea. Rezoluția pusă pe document de către director suna așa: „*S’au vizitat patronii împreună cu d-l Inspector Ciurea, tabloul fiind trimis d-sale de Oficiul de Asigurări (...)*”.

Organizare impecabilă

Nimic nu fusese lăsat la voia întâmplării, iar cei din Ministerul Muncii se gândiseră la toate, inclusiv la înființarea unor comitete și comisii de conducere a activității acestor cămine de ucenici. Inspectorul Ciurea de la Regionala nr. 7 Iași a trimis pe adresa instituției

⁸³ Nici în perioada regimului comunist școlarizările copiilor ce urmau a învăța o meserie nu erau gratuite, ci erau plătite de către întreprinderile socialiste pentru care se pregăteau elevii. Contractul de școlarizare prevedea ca, după terminarea studiilor (2-3 ani), viitorul muncitor calificat să lucreze timp de minimum 5 (cinci) ani în acea întreprindere altminteri, trebuind să suporte costurile școlarizării care nu erau mici (n.a.)

⁸⁴ SJAN Vaslui fond *Căminul de ucenici Vaslui*; d.2/1937; f.8

vasluiene o instrucțiune ce viza modul de conducere pe viitor: „În conformitate cu art. 96 al Legii pentru pregătirea profesională și exercitarea meseriilor, urmează să înființăm o eforie⁸⁵ pentru Căminul de ucenici ce conduceți. Pentru recomandarea membrilor de drept și a supleanților⁸⁶, am intervenit la autoritățile respective. În privința membrilor cooptați, vă rugăm a lua contact cu D-l Prefect al județului⁸⁷ pentru a ne recomanda câte un membru și câte un supleant, patron al unui atelier (subl.ns.) și câte un membru și câte un supleant salariat dela un atelier (subl.ns.), pentru a fi confirmați de Minister”. Iată cum puteau fi atrași patronii atelierelor din Vaslui pentru o co-interesare avantajoasă. Cât despre lucrători, va fi fost o mare onoare pentru ei, probabil fiind aleși și dintre cei mai buni.

Despre licitațiile publice

În anul 1936, intra în vigoare în țara noastră Codul penal „Regele Carol al II-lea”⁸⁸. Acest document juridic de mare importanță se ocupase până și de organizarea și participarea la licitațiile la care Statul se declara beneficiar.

Pe 24 februarie 1937⁸⁹, directorul Căminului primise o adresă pe care o înregistrase sub numărul 8 în Registrul de intrări. Ea se referea la articolul 266 din sus-amintita lege: „Acela care, prin orice mijloace, împiedică sau tulbură libera concurență în licitațiile care se fac de autoritățile publice sau înlătură pe concurenți dela acestea, comite delictul de împiedicare a concurenței la licitații publice și se pedepsește cu închisoare corecțională dela 2 luni la 1 an și amendă dela 2.000 la 10.000 lei. Dacă acest fapt este săvârșit de mai multe persoane înțelese în acest scop, pedeapsa este închisoarea corecțională dela 6 luni la 2 ani și amendă dela 2.000 la 10.000 lei”. Erau prevăzute și pedepse pentru trucaje: „Pedeapsa din alineatul I se aplică și ofertantului sau concurentului care cere sau primește, direct sau indirect, bani, promisiuni sau orice alt profit și apoi, datorită acestei cauze, se abține de a participa la vânzare sau licitație ori își retrage oferta”. De aici, se înțelegea foarte clar că unde era legea trebuia să lipsească cu desăvârșire tocmeala.

⁸⁵ Eforie: Nume dat unor instituții administrative de utilitate publică sau social-culturală din trecut; consiliul de conducere al acestor instituții; sediul acestor consilii; epitropie.

⁸⁶ Supleant: membru ales sau numit într-un comitet, într-o comisie, într-un organ (de partid sau de stat) etc., care putea înlocui pe titular și care avea drept de vot consultativ.

⁸⁷ În anul 1937, prefectul județului Vaslui era Gheorghe Rășcanu (n.a.).

⁸⁸ Denumit „Carol al II-lea” potrivit legii intitulată: „Denumirea Codurilor de unificare a legislației”, decretată sub Nr. 577/1936 și publicată în Monitorul Oficial, partea I, Nr. 73 din 27 Martie 1936. A fost în vigoare de la 18.03.1936 până la 02.02.1948 (sursa: www.lege5.ro).

⁸⁹ SJAN Vaslui fond Căminul de ucenici Vaslui; d. 2/1937; f.10.

Aceste precizări fuseseră făcute din cauza fraudării unor licitații organizate de către reprezentanții Statului din teritoriu cu diverși interesați. În acest scop, se înființase la București chiar și un *Oficiu Central de Licitațiuni* care era însărcinat să supravegheze și să supervizeze acest gen de tranzacții comerciale.

În acest context, se încadrează licitația (corectă) organizată de Căminul de ucenici, în vederea achiziționării unor bunuri. Astfel, pe 18 noiembrie 1937⁹⁰, după ce instituția fusese deschisă copiilor, Vartolomeu trimitea ministerului o informare: „*Am onoare a vă inainta dosarul licitației făcute la acest cămin pentru două vase de stejar și una puțină pentru borș* (subl.ns.) rugându'vă să bine voiți a dispune”.

Produse petroliere consumate

După cum s-a putut constata, în lunile ianuarie și februarie nu a existat activitate propriu-zisă la Căminul de ucenici așa cum nu avea să existe până la primul examen de admitere ce urma a fi organizat abia în luna octombrie a aceluiași an, dar instalația de încălzire trebuia să funcționeze la fel ca și autoturismul direcțiunii, probabil. Dovadă stă adresa nr.150464/19 martie 1937⁹¹, trimisă la Vaslui de către forul tutelar de la București și în care Vartolomeu era chestionat asupra „...cantității de păcură cumpărată până în prezent”. Conform rezoluției puse pe document („Se va comunica imediat”), directorul s-a conformat și din răspunsul dat pe 26 martie 1937⁹² am aflat următoarele: „(...) La Căminul de Ucenici s-au livrat, până în prezent, de Societatea <<Distribuția>>, următoarele cantități de combustibili: 1.000 kgr de motorină a 3,80 lei/kgr = 3.800 lei; 1.000 kgr. motorină a 4,00 lei/kgr = 4.000; 10.000 kgr. combustibil special a 2,10 lei/kgr = 21.000 lei. De asemenea, s'a mai cumpărat de către D-l Șef al Oficiului de Asigurări: 1 kgr vaselină = 40 lei; 1 kgr ulei = 30 lei”.

⁹⁰ SJAN Vaslui fond Căminul de ucenici Vaslui; d.2/1937; f.25.

⁹¹ *Ibidem*; f.13.

⁹² *Ibidem*; f.12.

Deschiderea – mai târziu

Cu toate acestea, nu se putea spune că unitatea de învățământ și cazare a tinerilor dornici să învețe o meserie era deschisă încă din primăvara anului 1937. E drept că organismele administrației locale se pregăteau intens pentru acest fericit eveniment, dar mai era de așteptat.

Pe 26 martie 1937⁹³, ministrul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale avea să primească de la Vaslui o înștiințare îmbucurătoare, semnată tot de Vasile Vartolomeu, și anume aceea a implicării instituțiilor-cheie: „Am onoarea a vă aduce la cunoștință că D-l Gheorghe Rășcanu, prefectul județului Vaslui, a prevăzut în bugetul județului pentru exercițiul 1937-1938, suma de 36.000 lei, iar D-l Dimitrie Țaicu⁹⁴, primarul orașului Vaslui, suma de 30.000 lei, pentru întreținerea ucenicilor în cămin”.

Paul ZAHARIUC

⁹³ SJAN Vaslui fond Căminul de ucenici Vaslui; d.2/1937; f.14

⁹⁴ În numărul 33/14 septembrie 1937, directorul publicației săptămânale „Gazeta Vasluiului”, Emil Văjăianu, scrisese un emoționant necrolog la moartea primarului Dimitrie Țaicu: „Zăbranic negru s-a întins asupra orașului Vaslui răspândind tristețe de moarte, iar din falfăirele cutelor sale cernite, răsbate svonul covârșitor de durere: s-a stins Dimitrie Țaicu; s-a stins Primarul Orașului Vaslui. (...) Spre el, spre Dumnezeu îndurării, să ne îndreptăm inimile și sufletele și cu frunțile plecate să cerem veșnică odihnă pentru cel ce a fost Primarul Orașului Vaslui, pentru Dimitrie Țaicu”. Trebuie spus că Țaicu era membru al Partidului Național Liberal, cu care a și câștigat, în anul 1934, alegerile pentru funcția supremă în administrația publică locală. Înainte, fusese directorul Sucursalei Județene Vaslui a Băncii Naționale a României. După funeralii, consilierii locali l-au ales în funcția de primar interimar pe învățătorul Gheorghe Vierescu. (sursa: SJAN Vaslui; colecția ziarului „Gazeta Vasluiului”).

Daniela OATU

- profesoară de limba și literatura română la Școala Gimnazială „Ștefan cel Mare” Vaslui;
- autoare a volumelor: *Eternitate fragilă* (versuri, 2003); *Vladimir Streinu – un senior al spiritului* (eseuri critice, în colaborare cu Teodor Pracsu, 2010); *Ochiul de veghe* (publicistică, în colaborare cu Teodor Pracsu, 2015); *Fantasmele versului rău* (versuri, 2017); *Anotimpurile himerei* (versuri, 2019); *Confesiuni de catifea* (critică și istorie literară, 2019); *O epocă, un critic, un destin* (critică literară, 2020); *Fata de rouă* (versuri, 2020); *Jumătate amurg* (versuri, 2020);
- membră a Uniunii Scriitorilor din România.

Am crezut în poeți

Am crezut în arbori
și nu s-au ținut de cer

am crezut în zbor
și nu s-a ținut de rădăcini

am crezut în poeți
și ei s-au ținut de cuvinte

Cerul de peste drum

Bunica obișnuia să nu lase
nicio stea în paragină...
De luni până sâmbăta săpa pe ogor
și-n pauza dintre lumi
se scutura de sudoare,
ca de țărână, pe față.
La-ntoarcerea acasă
cântecul bufniței se-mbrăca în noapte
ca-n rochia de mireasă;
umbra o aștepta tot mai mare.
Prin zarea răvășită își trecea mâna dreaptă
să-i spună sapa de pe umăr
cât pământ mai are
de-nsorit în icoane.

Duminica, spre biserică, firele de iarbă
i se desprindeau de suflet dureros.
Numai cimitirul știe
câte morți a trăit bunica
și de câte ori i-a trecut pe ai săi
cerul de peste drum.

Numai cântecul ostenit al bufniței
scrijelindu-le numele
pe dulcile cruci,
numai sapa lăsată nouă pe umăr
mai are de urcat
într-un con de lumină

Lacrima înrămată

Câte apusuri
în lacrima din pod înrămată

pun piedică anilor largi
iarba a uitat să se-mpleticească
morții-n paradis să se joace

și peste o mie de ani
mă voi furișa
din fotografia de pe masă
spre treptele tot mai subțiri
să probez rochița păpușii din pod
urmărită de la aceeași fereastră spartă
de-un Dumnezeu fără apărare

Ce vină are povestea...

Ce vină are povestea
că i se rotește cheia
în ușa blocată,
că toate prințesele au plecat cu zmeii
la casele lor?

De când Cenușăreasa nu-i mai mătură curtea
au putrezit și merele de aur,
în zadar frații lui Prâslea au slobozit spre cer
săgețile din piept,
Făt-Frumos a vândut grajdul tatălui
cu cai cu tot
după ce-a învins balaurul cu șapte capete
crezând că povestea îl va apăra de el însuși.

Ce vină are povestea
că din inel i-a căzut degetul arătător
care ne îmbie să mușcăm din mărul otrăvit,
să despicăm iarba fiarelor în patru
să vedem dacă peștișorul de aur a aruncat
momeala-n cer,
dacă soarele și luna mai au rău de înălțime
de când au fost furate
averile zeilor întunecând mințile lămpii lui Aladin.
Ce vină are povestea
că ducem pe umăr 1001 de nopți

și uneori ne e frică să devenim, ca ea, nemuritori.

Să nu-i dăm apă la moară.
Să-i deschidem fereastra zidită
decapitat să fie cel ce n-ascultă până la capăt
ce se aude
dincolo de povestea revărsată mai sus de tavan;
se pare că
de când lupul și-a schimbat vocea
nu o mai caută nimeni.
S-o lăsăm să tacă la ușă.
Și poveștile expirate au sânge albastru, nu-i așa?

Îmbrățișare căruntă...

Îmbrățișează-mă
până se face ziuă în palme
streșini de îngeri când scuturi
zâmbet de rod în livezi
îmbrățișare de fluturi

urme de pași
străzile vor să răstoarne
îmbrățișează-mă
până termină de plâns ghetele după ușă
până călătoriile-ncap în vagoane

În îmbrățișări ne-or număra în neștire anii...
În îmbrățișări vom înveli manuscrisele
morții
îmbrățișează-mă până trosnesc
încheieturile sorții!

Până se face seară în palme
vom ara câmpul cu-mbrățișare de nuntă...
Îmbrățișează-mă ca la-nceputuri...
în zâmbet de rouă... la marginea clipei...
doi fluturi...și-o-mbrățișare căruntă

Pe sârma vieții

S-a făcut târziu și plouă
și-n agenda mea de spectator
s-a supărat și râsul pe bufon
printre rânduri bâjbâind fără umbrelă
Dumnezeu – marele jucător
s-a retras din scenă
cap sau pajură
pe sârma vieții
cine mai întoarce pe ambele fețe luna
când într-un strop de ploaie
o furnică încearcă marea cu degetul

Dorina STOICA

- autoare a volumelor: *Daruri* (versuri, 2009); *De la poezie la rugăciune* (versuri, 2010); *Izvorul îndepărtat* (povestiri cu tâlc în versuri, 2011); *Raiul în care am fost* (povestiri, 2011); *Bietul om sub vremi* (memorii, 2012); *De Florii în Țara lui Iisus* (descrieri de călătorie, 2013); *Când nu te iubeam* (versuri, 2014); *Ochiul curat* (versuri, 2015); *Pâinea lui Bragi* (versuri, 2016); *Lumina din cuvinte* (note de lectură, articole, 2017); *Zbor cu aripi de lut* (proză scurtă, 2020);
- membră a Uniunii Scriitorilor din România.

„CREZUL” PENTRU MIHAI EMINESCU

„Cred într-unul”, poet național Mihai Eminescu
Domn al cuvântului, mai presus de cuvânt,
„Al tuturor celor văzute și nevăzute,”
Născătorul poeziei românești.

Carele s-a zămislit din oameni credincioși,
Din apa limpede a izvoarelor,
Din munții Carpați, din Harul divin,
Din oase domnești de Sfinți Părinți
Pe plaiuri mioritice.

Poet adevărat, cuvânt din cuvânt românesc,
Vers cu sunet de nai și culoare
Cerească de floare albastră.
Adânc precum lacul codrilor de-aramă,
De luceferi mai presus, mai presus!

„Cel de o ființă” cu poezia,
Din care ne adăpăm toți însetații de frumos,
„S-a pogorât din ceruri”, „s-a întrupat și s-a
Făcut om” și poet cu nume de înger.
„Întru iertarea păcatelor” acestui popor.

Va sta pe tronul slavei „să judece viii și morții”,
„Închinat și slăvit”, „va învia” întru slavă
De cuvânt românesc, pentru a noastră înveșnicire.
Amin.

Un fel de poveste

zorile își înmuiau razele
în ceașca de cafea
te iubeam atât de mult
tu mă înțelegeai
nu știi de unde venea
atâta iubire în mine
auzeam deodată toată liniștea
și o bucurie dulceagă
ne topeam unul în celălalt
poate murisem

sărbătoream jumătatea de veac
împreună cu tine
mai degrabă fragili decât rigizi
scufundați în mlaștina simțurilor

deodată n-am mai putut suporta
mirosul florilor puse la presat
în toate cărțile de rugăciuni

*

În fiecare noapte, fără a te vedea,
m-ai mângâiat cum nimeni
nu m-a mângâiat,
mă înfior gândindu-mă la atingerile tale vrăjite.
Cum poate o femeie iubi o boare de vânt,
cu miros de petunie sau de busuioc,
ori o rază de lună strecurată pe fereastra deschisă
după miezul nopții?

Du-mă la fântâna cu ciutură
Ce risipă de verde pe dealuri!
De ce îmi tot spui
să intru încălțată pe pajiștea cu flori?
Nu ți-e teamă că macii ar sângera,
iar câmpia și-ar plânge cu lacrimi de rouă trecutul?
E prea dimineată pentru mahniri,
cail zburători au obosit de atâta visare.
Mai bine hai să ne-ascundem între anotimpuri,
să plămădim consecințe.
Cele mai multe drumuri nu mai duc nicăieri.

Te rog, înainte de a lua urmele norilor,
du-mă la fântâna cu ciutură
de la marginea timpului.
Nu vezi că am tălpile pline de cer?

Timpul ce îmbătrânește în mine

Peste amintiri se întinde noaptea,
mă învelesc cu pătura veche.
Prin găuri făcute de molii
privesc luna. Adorm.

Mama începe de la un metru cincizeci
și crește, tot crește până mă întrece.
Ochii ei înverzesc în fiecare primăvară.
Noi două nu ne-am înțeles niciodată!
M-am făcut mare, mamă!
În mine îmbătrânește timpul,
picioarele învață pantofii noi să meargă.
Supărată plec întotdeauna prima.
Cu plânsul în bagaj călătoresc.
Poposesc la câte-o mănăstire.
Mă rog pentru iertare. El mă iartă
„Precum și noi iertăm greșităților noștri”.

Am început să semăn cu o ploaie

Timpul meu și-al tău vor încolți,
pe-un câmp cu maci, o mare de visări.
În vreme ce alții se nasc pentru-a muri,
noi vom muri mereu spre a ne naște
din apa ploii și apoi din Duh.
În nopțile fierbinți de vară pe cer
fără de număr stele și-n iarbă licurici.
Înmiresmată liniștea-i rotundă...
Puși la uscat pe colțul lunii, nori.
Am început să semăn cu o ploaie,
lăsând în urmă vara, curcubeu.
Timpul îmi curge lin și monoton
dintr-un capăt în celălalt al zilei.
Al tău dinspre zi înspre noapte,
al meu dinspre noapte spre zi.
Ne vom găsi o curgere-mpreună
ca un pârau umflat după nebune ploi.

Iubesc vara

Îmi trece prin gând
să călătoresc
fără bilet,
fără tichet,
fără bagaje
fără rău de mișcare,
călare pe timp,
disprețuită ca un cerșetor.
Ca un melc

mi-aș duce casa-n spinare.
Aș trece prin zile ușor,
pe câte un nor moale
aș dormi.
În zori pisică de catifea
torcătoare,
o arătare de ceață,
o umbră cu părul despletit.
Ploaia, soarele, codrul și munții
ar striga după mine
ți-e bine?
Ecoul doar el ar răspunde:
biiine, biiine!

Ajută-mă să iert

Tot caut sensul vieții printre zile
Și adevăru-l caut în lungi și albe nopți.
Scriu, șterg, rup sau arunc întruna file.
Gândind că pot să-nșel înșelătoare sorți.

Eu vreau să cred că am un rost în lume,
Aș vrea să simt lucrarea Duhului Sfânt.
În orice zi din viață, să strig pe nume
Pe-Acel ce este-n cer și pe pământ.

Dac-aș putea schimba durerea în iubire
Și mă ajuți să iert, mai mult decât se poate,
Ar fi atâta pace sfântă, liniște și fericire
Unde acum e ură, necredință și-s păcate!

Am vrut prea mult

Am vrut să strâng în mine bunătate,
Să port durerea lumii în sufletul meu,
Dar m-am năruit ca o cetate
Și-atunci L-am căutat pe Dumnezeu.

L-am căutat în cer, dar nu L-am găsit.
L-am căutat în oameni. Am dat de păcat.
Iar m-am întors și iar am greșit.

Am plâns,
Am urât,
Am iubit,
Am sperat!

ROMÂNIA ESTE ȘI VA FI PATRIA MEA ETERNĂ, IAR GRECIA, CEALALTĂ PATRIE!⁹⁵

Florin Gheorghiu s-a născut la 22 februarie 1951 în orașul Huși. A absolvit, ca șef de promoție, Facultatea de Biologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, în cadrul căreia a susținut și doctoratul în specialitatea Biochimie.

Locuiește, de aproape trei decenii, în Atena, unde a profesat fără întrerupere ca biochimist, mai întâi la Institutul „Bioiatriki”, apoi la Maternitatea „Mitera”. A înființat Centrul de prognoză și analiză medicală „Biotest”, unde și-a continuat activitatea până la vârsta pensionării. Este căsătorit cu Vasiliki, „care a crezut cu convingere în talentele de cercetător și de poet ale soțului ei și l-a încurajat să-și realizeze idealurile”⁹⁶, și au împreună un fiu, Dimitri Florin, în vârstă de 33 de ani, de profesie medic.

A debutat cu versuri în anul 1992 în revista „Literatorul”, al cărei redactor-șef era Marin Sorescu. În același an a fondat, cu sprijinul scriitorului Eugen Uricariu, „Ateneul Eleno-Român”, prima revistă apărută în Grecia în limbile română și greacă. Apoi, a sprijinit și constituirea primei asociații a românilor din Grecia, Comunitatea „Sfântul Ștefan cel Mare”, fiind ales și primul președinte al acesteia. A colaborat cu versuri și articole la mai multe reviste literare din România, printre care „Curierul Românesc”, „Literatorul”.

Preocupat de promovarea culturii române în spațiul grecesc a susținut, organizat și sponsorizat multe activități culturale, dovedind că poți fi un adevărat patriot, poți ajuta cultura și contribui pozitiv la imaginea patriei tale când trăiești printre străini, într-o altă țară și în altă cultură.⁹⁷

În 1994, alături de Ambasada Română de la Atena, Comunitatea „Sfântul Ștefan cel Mare” a sprijinit prezența Teatrului „Bulandra” cu piesa „Antigona” lui Sofocle, în limba română, la Teatrul Antic din Epidaur, unde se desfășoară prestigiosul Festival internațional de dramă antică „Epidauria”. Trupa teatrului bucureștean a fost prima din România care a susținut un spectacol pe scena lăcașului de cultură, renumit pentru acustica sa.

⁹⁵ <http://www.gandaculdecolorado.com/interviu-cu-poetul-dr-florin-gheorghiu-din-grecia/>

⁹⁶ <https://gradinaculecturi.wordpress.com/2021/02/21/valentina-teclici-florin-gheorghiu-cu-doua-patrii-pe-harta-inimii/>

⁹⁷ <https://gradinaculecturi.wordpress.com/2021/02/21/valentina-teclici-florin-gheorghiu-cu-doua-patrii-pe-harta-inimii/>

Alături de un grup de susținători, în frunte cu dna Monica Săvulescu-Voudouri, cea care a fost promotoarea și președinta, a înființat Societatea Culturală „Balkania Contemporană”, în cadrul căreia se desfășoară foarte multe activități culturale, de la cenacluri, lansări de carte, spectacole de teatru, întâlniri cu invitați din țară, din Grecia și din țările balcanice, traduceri de carte a unor scriitori români (I.L. Caragiale, Panait Istrate, Gelu Naum, Marin Sorescu, Nichita Stănescu).

În anul 2012 publică volumul de versuri *Sentimente în chihlimbar* la Editura PIM din Iași, iar în 2013 publică la aceeași editură volumul *Pe urma zborului*. Pentru iubitorii de poezie din Grecia, poetul Florin Gheorghiu a tradus și publicat volumul *Pe urma zborului* în 2015, iar în 2018 volumul *Sentimente în chihlimbar*. Acestea au fost lansate la sediul Editurii Gavriliadis din Atena în fața unui public numeros.

În 2020 publică la Editura Doxologia din Iași al treilea volum de versuri - *Insomnia iubirii*, unde „își etalează bogata cultură generală, capacitatea de introspecție, abilitatea de-a observa mediul și societatea în care trăiește, cât și tenacitatea omului de știință de-a face din multiplele fațete ale iubirii un subiect de analiză”⁹⁸.

⁹⁸ <https://gradinaculecturi.wordpress.com/2021/02/21/valentina-teclici-florin-gheorghiu-cu-doua-patrii-pe-harta-inimii/>

ARBORELE GENEALOGIC

Încă din copilărie eram ciudat
Îmi plăcea să mă joc, să visez
Să mă afund într-un vis viu colorat.
Parcă o vedeam pe bunica
Vopsind lâna în culori tradiționale
Strânse ca la piept
Cu mult drag din plante și flori
Apoi firele colorate
Le puna în cel mai pașnic război
Și le țesea în liniște și pace cu răbdare
În scoarțe care erau din scoarță în scoarță
Coperți de cărți, de cărți de-nvățătură
A războiului care țese pace.
Scoarțele erau niște tapiserii așa de vii
De parcă desenau nemurirea.
Eu credeam că sunt niște luminișuri
Strălucind de culori, de verde și de flori
De flori sălbătice și sărbători,
De cer cu soare, fără nori.
Și într-o bună zi
Am visat că am pus o scară
Ca să urc în Arborele meu genealogic,
O treaptă, primă treaptă
Cea mai ușoară, să ajung la părinți
Care, o spun sfâșiat de durere, stau acum printre sfinți.
Dacă o necăjeam pe mama cu o boroboată mai mare
Mă ducea la tata pentru judecată și-mpăcare,
Iar tata, școlit de-nțelepciunea lui Socrate
Mă judeca dând dovadă de mare blândețe
Folosind aforisme în loc de povețe.
„Cu cât ne cunoaștem mai puțin,
Cu atât ne iubim mai mult”.
Mai târziu am realizat cât este de necesar,
Ba pot să spun obligatoriu chiar
Să te cunoști pe tine însuși.
Și atunci când ne-am întâlnit în momentul acela special
Când inimile oamenilor vibrează ca o clopotniță
Și casa sufletului are pereți pe scoarțe vii,
De credem că sunt niște luminișuri însoțite
Ți-am mărturisit gândul meu cel mai secret
„Cu cât ne cunoaștem mai mult
Să ne iubim mai mult”.
Așa cum visam eu, copil ciudat
O reacție pașnică în lanț în toți oamenii,
Cu cât ne cunoaștem mai mult
Să ne iubim mai mult.
(din volumul *Sentimente în chihlimbar*)

SIGILIUL TIMPULUI

Trezindu-mă am binecuvântat de-ndată visul
Pentru prilejul de a-ntâlni pe-Acropola Atenei
Chiar pe Pericle, conducătorul legendar
Care clădi-n cetatea sa un far care a luminat în lume!
Vorbind, Pericle mă-ndemna ca să privesc în urmă
De mult, cu mii de ani pierduți ca o lumină-n umbră
Când în Atena îi venerau pe zei în temple și altare
Cu sacrificii și ofrande și în serbări strălucitoare.

După războaiele cu persii, am refăcut Acropola,
Am înălțat un templu pentru Atena, zeița noastră
Care ne-a ajutat în timp de pace și în războaie.
Ca să ridici ceva măreț, care străbate veșnic timpul,
Spunea Pericle, trebuie ca să pornești cu o idee,
Apoi artiștii, arhitecții și filozofii având o cheie
Deschid porțile timpului și se găsesc cu nemurirea!

Oaspete-n vis al lui Pericle, am urmărit pe-Acropole
Cu ochi de cucuvea, urmele zborului până-n eternitate
De la idee, la un sigiliu pus pe timp pentru posteritate!
Eternitatea, născută-n chin, parcă din trupul tău, femeie,
Ideea, ca o arhitectă neîntrecută, ca povața Atenei,
Ideea, născând un univers cu galaxii, planete și cu stele,
Dintr-o scânteie, doar dintr-o scânteie!...
(din volumul *Pe urma zborului*)

Liliana MOGA,
șef Serviciu Informatizare, Informare bibliografică,
Prelucrarea și completarea colecțiilor

RADU GYR - RESURECȚIA POETULUI

Prof. dr. Pavel Toma consacră un amplu studiu monografic poetului Radu Gyr (1905-1975), cu titlul *Radu Gyr - Resurecția poetului* (Editura Alfa, Iași, 2020, 251 p.). Cred că este vorba de o dublă resurecție, atât a poetului, cât și a poeziei sale, mai puțin cunoscută cititorilor de astăzi, îndeosebi cea inedită, critica literară fiind destul de parcimonioasă în incursiuni exegetice privind creația „poetului spațiului concentraționar”. Arhitectura volumului urmează tiparul monografiilor de tip didactic, prin dipticul viață-operă, cu analize minuțioase ale liricii interbelice și postbelice și o atentă incursiune hermeneutică în universul „poeziei carcerale”. „Turnul de fildeș al lui Radu Gyr a fost închisoarea” (p. 5), scrie asertoric Pavel Toma, iar metafora cuprinsă în enunț luminează conotativ o personalitate și un destin. În cazul de față nu putem disocia net biografia de operă, soarta contorsionată a poetului, detențiile prelungite și suferințele atroce marcându-i decisiv opera. Debutază precoce, la 14 ani, cu un poem dramatic, *În munți* (1919), pus în scenă de colegii săi de școală, străbătut de avânturi patriotice adolescente. Colaborează la „Tinerimea școlară” și „Rampa” cu versuri semnate **Radu Gyr**, pseudonimul fiind „anagrama toponimului muscelean Grui” (p. 9), intrat definitiv în conștiința publică. Numele adevărat a fost Radu Ștefan Demetrescu, tatăl fiind actor și ulterior societar al Teatrului din Craiova, prilej fericit pentru copil să cunoască oameni ai scenei și scriitori importanți. Frecventează cercul literar al Elenei Farago (la Craiova) și al lui Mihail Dragomirescu (la București). Debutul editorial propriu-zis se produce în 1924 cu volumul de versuri *Liniști de schituri*, sub auspiciile Elenei Farago, în care sunt detectabile elanul vitalist tradiționalist și tristețea metafizică simbolistă. Își lărgeste sfera revistelor la care colaborează, urmează cursurile Facultății de Litere și Filosofie din București, este premiat în 1926, 1927, 1928 și 1939, de Societatea Scriitorilor Români (S.S.R.), Institutul pentru Literatură, Academia Română, respectiv, din nou S.S.R. Va fi profesor și subdirector al Liceului „Mihai Eminescu” din București, apoi asistent la catedra mentorului său, Mihail Dragomirescu.

Riguros și fără inhibiții (în istoria literară, care este o știință, nu-și au locul inhibițiile!), Pavel Toma oferă cititorilor informații incomode privind orientarea politică a poetului: înscris în Mișcarea Legionară, în 1935, inițial ca simpatizant, devenit ulterior

comandant al regiunii Oltenia, recunoscut ca **bard al legiunii**, arestat în 1937 și închis la Malmaison, apoi la Jilava și la Brașov. Colaborează asiduu la publicațiile de extrema dreaptă (1937-1938); condamnat mai întâi la domiciliu, apoi internat în lagărele de la Vaslui, Miercurea Ciuc, Râmnicu Sărat. La Miercurea Ciuc au fost închiși, între alții, Nae Ionescu, Mircea Eliade, Iordache Nicoară, Ion Mânzatu și alte figuri marcante ale Mișcării. Venirea la putere a legionarilor, în 1940, fatalmente efemeră, îi aduce poetului numirea la Direcția Generală a Teatrelor. Intenționa să publice într-un volum poeme care sunt emblematice din perspectiva orientării politice: *Sfântă tinerețe legionară, Imn de slavă al eroilor Moța - Marin, Mormântul Căpitanului, Rugă din temniță pentru Arhanghel*. După „rebeliunea legionară” din 1941 este condamnat, împreună cu alți 85 de camarazi, la doisprezece ani de închisoare. Ca variantă compensatorie la regimul penitenciar, este trimis pe front, în linia întâi, și în 1942 este rănit grav.

Epoca postbelică va fi deopotrivă nefastă pentru poet în toate privințele: interzis în presă, exclus din învățământ, arestat, judecat în lotul criminalilor de război, condamnat la 12 ani de detenție severă, executați la Brașov și Aiud, eliberat în 1955, rearestat în 1958 și condamnat la moarte pentru instigare contra regimului comunist (v. poezia-manifest *Ridică-te, Gheorghe, ridică-te Ioane!*, dar și trecutul legionar), sentință comutată în detenție pe viață; în 1963 este grațiat și acceptă să semneze articole (conformiste) în „Glasul patriei”. Va duce o viață retrasă, discretă, vizitat de puțini contemporani, foști parteneri de idei și de convingeri. Spre deosebire de alții, mai norocoși, Radu Gyr n-a fost niciodată reabilitat de regimul comunist. S-a stins la 29 aprilie 1975, la București, în urma unui atac cerebral, și singurul literat notoriu care a însoțit cortegiul funerar și a citit din versurile celui dus a fost Romulus Vulpesu. Prudent, de-a dreptul circumspect când vine vorba de chestiuni insuficient clarificate ale biografiei poetului, Pavel Toma nu se lansează în ipoteze hazardate cu privire, bunăoară, la două aspecte sensibile: încercarea lui Radu Gyr de a fugi din țară sub comunism și o ipotetică tentativă de sinucidere.

Analiza operei poetice se face cu o meticulozitate „chirurgicală”, autorul ferindu-se să dea un verdict critic definitiv și irevocabil. Radu Gyr a fost un receptacul de înrâuriri atât în perioada ce l-a consacrat (efervescenta epocă interbelică), cât și în cea postbelică, ceea ce nu i-a atenuat nota originală. Sunt identificate cu sagacitate orientări și tendințe ce au definit decenii la rând lirica românească, fără „a se decupa” ferm înclinația dominantă a poetului nostru: simbolism, parnasianism, manierism/gongorism, modernism, tradiționalism, „medelenism”, expresionism, clasicism și chiar modernism clasicizant (aparent o contradicție în termeni), nefastul realism socialist postbelic, un modernism metafizic și implacabilul „folclor de temniță”. Cum se poate lesne observa, delimitările

sunt relative și relativizante, fiind vorba de opțiuni estetice predilecte și de nuanțe mai mult sau mai puțin precise. Există la Radu Gyr și o lirică de război, izvorâtă din experiența traumatizantă a frontului (a doua conflagrație mondială), după cum Camil Petrescu, în *Ciclul morții*, sublima artistic suferințele îndurate în primul război mondial. Mefient în privința criteriilor de periodizare și de clasificare a poeziei lui Radu Gyr („vom evita o opinie tranșantă în această privință” - p. 25), Pavel Toma face o prezentare cronologică a poeziei, punând accentele necesare acolo unde a fost nevoie. Procedează în buna tradiție didactică, luând la rând poemele ilustrative pentru fiecare curent/direcție/orientare estetică, deschizând paranteze teoretice, invocând opiniile de autoritate, acolo unde a fost cazul, păstrându-se pe terenul solid al analizei de text. Sintagma *tradiționalism militant* trebuie înțeleasă în context ca acoperind textele cântecelor legionare (menționate anterior), ceea ce argumentează o opțiune politică fără echivoc, deși mai târziu, în circumstanțe dramatice, poetul ar fi încercat să se dezică de trecutul său culpabil. Mărturiile unor contemporani sunt tratate cu rezerve de autor. Lăsăm cititorului intactă plăcerea de a parcurge pas cu pas șirul de argumente analitice pe care istoricul literar le pune la contribuție pentru a explica, pe de o parte, un destin liric, pe de alta, urmările tragice ale unei evidente rătăcirii ideologice. Pavel Toma știe foarte bine că autorul nu mai poate fi disculpat istoric, lucrurile sunt de mult timp tranșate, dar ține să ne avertizeze axiologic: opera este solidă, rezistă la eroziunea timpului și merită să fie citită cu ochii puri ai obiectivității date de detașarea temporală.

În privința *realismului socialist*, acesta este identificat în articolele, poeziile și reportajele publicate de Radu Gyr în „Glasul patriei”, după eliberarea din detenție, în intervalul 1963-1972. Personal nu cred că trebuie supralicitată valoarea acestor producții ocazionale și inevitabil conformiste. Și Pavel Toma vede aici un compromis necesar făcut cu regimul politic pentru ca ființele dragi de lângă poet să nu aibă de suferit. Ipoteza este plauzibilă. Autorul își exprimă neîncrederea față de o serie de texte îndoielnice, probabil apocrife, atribuite lui Radu Gyr fără ca paternitatea acestora să fi fost ferm dovedită. Unele se referă la împrejurări în care proscrisul s-ar fi dezis ferm și irevocabil de legionarism.

Cu perfectă legitimitate autorul acordă o atenție privilegiată poeziei spațiului concentraționar, puțin cunoscută publicului larg, creată în condițiile dramatice ale întemnițării. Destinul lui Radu Gyr nu reprezintă un caz izolat, dar „cadența” detențiilor este cutremurătoare: „Prima detenție se produce în 1938, sub regele Carol, pentru participarea la Mișcarea Legionară, unde se înscriesese încă din 1935, care-i aduce 2 ani de închisoare. În 1941 este condamnat din nou, în timpul regimului antonescian, la 12 ani de temniță, când are alternativa de a lupta pe frontul de răsărit, în linia întâi. Între 1942 și

1943 a fost închis în lagărul de la Târgu Jiu, internat în grupul intelectualilor, printre care se aflau Nicolae Rădescu, Anton Alexandrescu, Mihai Ralea, Tudor Arghezi (închis pentru celebrul pamflet - *Baroane!*), Ernest Bernea, Matei Socor, Traian Brăileanu, Nicolae Carandino, Victor Eftimiu, Zaharia Stancu [...]. Anul 1945 îi aduce prima condamnare a regimului comunist, în cel de-al doilea lot al criminalilor de război, lotul scriitorilor și al ziariștilor, cum mai este cunoscut, printre acuzați fiind și Radu Gyr, dar și alți publiciști marcanti, condamnați pentru activitatea lor la ziarele de dreapta: Nichifor Crainic („Gândirea”), Pamfil Șeicaru („Curentul”), Stelian Popescu („Universul”), Ilie Rădulescu („Porunca vremii”)” (p. 59).

Poezia carcerală s-a născut în circumstanțe neobișnuite. Deținutul aflat în detenție severă nu beneficia de unelte de scris. Deținerea ustensilelor necesare era aspru pedepsită. Se foloseau clandestin improvizații insolite ca suport pentru scris: săpun, sticlă, înnodarea cifrată a aței deșirate din haine sau pături, talpa bocancilor, căptușeala hainei, obloanele celulei ș.a. Actul propriu-zis al creației este relatat astfel de Radu Gyr: „Stau în pat pe spate și mă uit în plafon. Fiind alb, mi-l închipui hârtia mea. Acolo, în fața ochilor, scriu versurile așa cum vin ele din inspirație. Și așa, strofă cu strofă, până termin poezia. Când ies afară, la plimbare, îl iau pe unul (...) și-i spun poezia făcută în cameră” (p. 61). Pavel Toma analizează lirica spațiului concentraționar cu trimiteri la poeziile scrise în multele detenții ale poetului, indiferent de regimul politic, incluzând și poezia de război. Protecția divinității, suferința, superioritatea spiritului, revolta, tentația renunțării, dorința de evadare fizică sau spirituală din spațiul închisorii, visul ș.a. sunt coordonatele tematice ale acestei poezii a reclusiunii, suferinței nesfârșite, disperării.

În relația cu divinitatea, poezia lui Radu Gyr (pusă inevitabil în conexiune cu lirica argheziană din *Psalmi*) este organizată pe câteva axe tematice, identificate cu precizie: analogia cu suferința cristică, refuzul suferințelor eterne, absența divinității (sic!), abandonarea divinității, inutilitatea revoltei, singurătatea omului, comuniunea cu Dumnezeu, împlinirea spirituală, împăcarea cu sine și cu Judecătorul Suprem. În complementaritate, exegetul trece în revistă, analitic și comprehensiv, mereu atent la nuanțe, erosul, natura, spațiul și timpul (coordoanate esențiale ale destinului carceral), experiențele existențiale extreme (frigul, foamea, boala, solitudinea, absurdul vieții, moartea).

Incursiunea analitică în universul liric al lui Radu Gyr, fixând motivele, obsesiile, fantasmеle imaginarului poetic, pe baza unor numeroase exemplificări, cu detalieri privind stilul și prozodia, reprezintă partea cea mai solidă a cărții profesorului Pavel Toma. Autorul a avut mai demult ideea de a alcătui o carte autonomă, *Radu Gyr interpretat de...*,

în maniera consacrată de tradiția literară românească, altfel spus, poetul reflectat în oglinzile criticii de ieri și de azi. Acest proiect a căpătat contur acum și este integrat volumului de față. Nu se poate spune că Radu Gyr ar fi fost ignorat de critica literară. Dimpotrivă. Nume importante i-au analizat opera și înainte și după război, dar anume zone ale creației poetice au fost lăsate în penumbră, din rațiuni lesne de presupus: vitregia vremurilor, viziunea istorică fără menajamente privind legionarismul românesc, rigorile cenzurii, rezerve și circumspecție, omeneste de înțeles, din partea eventualilor comentatori ș.a. Pavel Toma consemnează atent principalele contribuții critice, semnate de E. Lovinescu, Nicolae Iorga, G. Călinescu, D. Murărașu ș.a. (pentru perioada interbelică), iar pentru epoca postbelică și... postdecembristă: Al. Piru, Ov.S. Crohmălniceanu, Dumitru Micu, Mircia Scarlat, Adrian Popescu, Ion Rotaru, triumviratul Mircea Zăciu, Marian Papahagi și Aurel Sasu, Răzvan Codrescu, Alex. Ștefănescu, Emil Alexandrescu, Nicolae Manolescu ș.a.

Este reprodus medalionul dedicat lui Radu Gyr în *Dicționarul general al literaturii române* (vol. III, literele E-K, 2005), semnat de Victor Durnea. Trebuie să spunem, în spiritul veridicității, că acest amplu capitol adiționat de autor, „Radu Gyr interpretat de...”, conferă volumului un aer eclectic și poate ar fi fost bine să fie publicat separat. Dar nu putem contrazice sfânta voință auctorială...

În partea finală a cărții (*Addenda*) Pavel Toma adună laolaltă scrisori, înregistrări, dialoguri cu fiica scriitorului, Simona Popa-Gyr, cu apropiați și martori ai destinului pământesc sinuos al lui Radu Gyr. Sunt cuprinse aici informații ce interesează în cel mai înalt grad istoria literară, dar și detalii despre omul, scriitorul încarcerat, intelectualul aflat sub vremi, vorba cronicarului, utile și ele în a contura un portret uman și spiritual. De o tulburătoare semnificație se dovedesc a fi mărturiile lui Constantin Emil Bucescu, deținut al închisorilor comuniste, din familia spirituală a lui Nichifor Crainic și Radu Gyr.

Radu Gyr - resurecția poetului reprezintă o contribuție istorico-literară de certă calitate, întemeiată pe surse bibliografice de primă mână și pe mărturii cărora le putem acorda credit moral. Bibliografia temei se îmbogățește astfel cu un titlu nou, ce nu va putea fi ocolit de acum înainte.

Teodor Pracsiu

P.S. Prof. Pavel Toma este doctor în litere și actualmente funcționează la catedra de limba și literatura română a Liceului „Ion Mincu” din Vaslui.

POEME DIN ANTICAMERA VIEȚII CU CHIP DE ÎNGERI

„Un gând sfânt în haina poeziei
e ca o icoană îmbrăcată în argint.”

Nicolae Iorga

Huși, orașul dintre vii, o adevărată oază de spiritualitate, cultură, literatură..., a dat oameni de seamă României. Nu voi face o enumerare exhaustivă (nici nu-i posibil), însă voi menționa câțiva literați de seamă: Costache Olăreanu, Anton Holban, Ioan Alexandru

Angheluș, Ion Ghe. Pricop, Eugenia Faraon, Theodor și Lina Codreanu, Valentina Teclici și mulți alții. Printre aceștia, la loc de cinste se află și preotul-poet Marcel Miron care oferă cititorilor mai multe volume de poezii, cel mai recent fiind *Poeme din anticamera vieții*, apărut la Editura Timpul, Iași, 2020. Cartea se bucură de o prefață pertinentă, scrisă cu acribie de prof. univ. dr. Mircea Platon.

Titlul cărții este deosebit de sugestiv, însă nu se poate să nu ne întrebăm ce reprezintă „anticamera vieții” în concepția autorului? Gândul ne duce la instrucția și educația poetului, la îngemănarea preoției cu poezia și la faptul că, în acest demers, formația spirituală face casă bună cu lirismul. În opinia autorului, viața omului include o „anticameră”, prin urmare și o „cameră”. Trăim o singură viață în două etape (camere). „Anticamera” este viața pământească, de la naștere până la trecerea spre viața veșnică (adevărată viață, cu speranța învierii). Această abordare necesită o meditație atentă, o înțelegere profundă și lucidă a parcursului omului ca ființă creată.

Mesajul poetului transmis prin poemele din carte este unul cât se poate de clar: pentru viața cea veșnică este musai să ne pregătim aici, fiind atenți la atitudinea noastră față de Dumnezeu, față de semenii și de noi înșine, iar faptele noastre să le îmbrăcăm în haina iubirii, iertării, smereniei, hărniciei... Românul spune adesea, „cum îți așterni, așa vei dormi”. Mai mult decât atât, știm de la părinții, bunicii și străbunicii noștri că nimeni nu intră în „camera de curat” fără să-și spele mâinile de impuritățile de afară, fără să-și curețe tălpile picioarelor de colbul ori noroiul prinse de prin locurile murdare din drumul parcurs fără prea mare atenție.

Cartea de vizită a volumului este poemul „Cateheză”. Nici că se putea mai inspirat. Pentru noi, cititorii, o bună lecție de inițiere în ceea ce reprezintă religia ortodoxă: *„Vă aștept/ ca pe apostoli/ să mă învățați învierea/ și clătinarea potirului/ așezat pe pupa corăbiei/ bătută de vânturile/ Mării Roșii.// Când se varsă o lacrimă din pocăl/ ne îmbrăcăm în porfiră/ ca fiii de împărați/ magii de la răsărit/ căutând urma stelei/ spre umbra peșterii din Betleem.// Aici potirul/ sângerează speranță/ cu apă și vin/ pentru grădina/ de pe tărâmul celălalt.”*

Înțelegerea și interiorizarea esenței ortodoxismului este apa vie cu care ne hidratăm și aerul pe care îl inspirăm. Nu putem trăi fără aceste două elemente vitale pentru existența omului. Primul pas care trebuie făcut este acela al înnoirii prin „numire”. Numai prin numele primit la botez vom fi vii în fața lui Dumnezeu și a lumii. Îmbrăcăm un veșmânt binecuvântat pe care să-l purtăm într-o inimă cu-minte... Prin vers, părintele Marcel Miron ne invită la botez: *„Vino să te botez/ în apa de la marginea timpului/ ultima apă din care va ieși/ viului viu.// Te botez/ și-ți pecetluiesc/ numele tău/ cunoscut de Părintele ceresc/ pe care l-ai primit/ când înotai/ în ochiul lui Dumnezeu/ din vechea biserică.”* („Chemare la botez”).

Zăbovirea în „anticamera vieții” este un timp finit, însă nu noi trecem prin timp, ci timpul urcă prin noi spre infinit. În ritmul său, ne toarce firul vieții, când mai subțire, fin, gingaș, când viguros ori cu noduri și ne împletește scară pentru evoluție spirituală spre „cuiburi de jar”, dar acest lucru, nu în absența noastră, ci prin implicare și aplecare interioară spre divin și divinitate: *„Urcă timpul/ orbecăind prin mine/ spre lumină// Mai stai/ până torc un fir colorat/ din caierul invizibil.// Până când albinele/ vor căpăci mierea/ pentru iarna vieții.// Din scorburi zboară/ roiuri de inimi/ pe aripi de îngeri/ în duh și în har/ spre cuiburi de jar.”* („Timpul”).

În realitatea cotidiană rătăcim prin locuri umbroase, întortocheate și pustiite de lipsa noastră de trezvie. Autorul ne sugerează calea pe care putem merge pentru aflarea adevărului despre plinătatea vieții. Această potecă îngustă ne călăuzește spre descoperirea Dumnezeului din noi, este drumul pe care putem ajunge la sufletul semenilor. Această cale trebuie mereu dezbrăcată de necurățiile adunate prin pașii greșiți făcuți spre păcat sau chiar prin păcătuire. Poetul seamănă în inima cititorului semințe de încredere și nădejde: *„Drumețul se plimbă/ liniștit de la o ușă la alta/ iar ferestrele zâmbesc/ a curcubeu.// Când se va sfârși lumea?/ când va muri cărarea/ de dorul călătorilor.”* („Cărarea”). Sporește, Doamne, dorul nostru de Tine!

Viața este o plimbare în care, atunci când are ca traseu „pădurea cu psalmi”, dispare orice teamă de a fi amăgit de jocurile disperate ale unor „jivine” (ispite) dornice să ne

arunce în păcate de moarte. „*Psaltirea/ o pădure nesfârșită/ psalmii/ niște copaci înfloriți/ în rod/ cu dăruire.// Eu/ pe cărări pândite de jivine sălbătice/ bat la poarta fiecărui copac.// Psalmii/ răspund ciocănitului meu/ ca un xilofon/ în tonuri de simfonie albastră.*” („Plimbare prin pădurea cu psalmi”). Câte figuri de stil adunate într-un potir poetic! O comparație fericită a *Psaltirii* lui David cu o pădure înmiresmată de mirul florilor, o superbă comparație a tonului citirii psalmilor cu sunetul xilofonului și o metaforă admirabilă, „simfonie stelară”, ne umple inima de bucurie și admirație pentru actul poetic. Fiecare psalm este un copac. Citirea unui psalm este însăși îmbrățișarea copacului; ne împărtășim cu energie divină, atât prin melodicitatea cuvântului, cât și din seva verde a copacului, hrănitoare în duh și spirit.

Poemele din anticamera vieții emană o lumină meditativ-blândă, autorul fiind o prezență paradisiacă pe câmpia sufletului omului. Purtând harul primit prin taina preoției, binecuvântează omul, dorindu-i să fie „*înalt ca și înaltul*”, cu „*mersul sprinten/ al însetatei căprioare*”, să devină „*blând/ ca blânda lună*”, „*frumos/ ca floarea/ ce înflorește dimineața în zori.*”, „*...râzând/ când în cădere/ te-ar ispiti al peșterile zvon.*”, „*voinic voinic sub cruce/ urcând pe dealul surd și strâmb*”, „*...cutremurat de spaima/ catapetesmei care-n veci s-a rupt/ să urmărești o pasăre/ ce-n taină/ te-adoarme-apoi în blându-i gungurit.*” („Așa te vreau”).

Poetul Marcel Miron este o voce originală în lirica românească prin cultivarea cu predilecție a purității, a diafanului, întâlnite și extrase deopotrivă din existența cotidiană, dar și din trăirea duhovnicească. Compară soarta icoanelor din diverse magazine, „prăvălii” cu cea a copiilor orfani. Neștiuți, neidentificați, neînțeleși, visează că într-o zi vor avea părinții care să le fie aproape și să-i iubească; iar aceștia, asemenea icoanelor, să le răspundă cu dragoste sporită. Visul tainic al copilului este impresionant. Întoarcerea omului spre chipurile din icoane este soluția trecerii de la atitudinea impasibilă la durerile celorlalți, la empatie și altruism veridic. Doar astfel va avea loc o schimbare de paradigmă a sufletului omului. Numai astfel putem dăruia iubire copiilor prizonieri de propria soartă și sfinților reprezentați în icoane: „*În prăvălie/ icoanele expuse/ nu au nici o putere/ privesc/ la trecătorii indiferenți.// Așteaptă să fie identificate/ înfiate/ ca și copiii de la orfelinat/ care spun fiecărei femei/ mamă/ și fiecărui bărbat/ tată.*” („Dar”).

Adesea ne întrebăm de ce ni se întâmplă anumite lucruri, de ce nu ni se împlinesc toate dorințele, de ce ne simțim uneori ca într-o închisoare, fără posibilitatea de a ieși la liman. Poetul ne spune răspicat că pușcăria omului se află în propria inimă: „*Pușcăria mea/ este oare în inima ta?// ...Dacă te-aș întâlni/ ți-aș cere să-mi dai cheia inimii mele/*

o chilie în care/ să te invit în ospete./ Până atunci/ pușcăria rămâne în inima mea/ și nici o suferință/ nu-i mai amară ca ea. ” („Pușcăria mea”).

Și melcul are statut de deținut în propria casă: „*Cu pușcăria în spate/ colindă lumea/ pe frunze și pomi/ prin munți. ”* Însă menirea melcului este de a transporta lumina prin locuri întunecate: „*Melcul/ linge culorile curcubeului/ și-și poartă comorile luminoase/ pe drumuri/ pe garduri/ pe inimi împietrite/ dând viață sufletelor/ închise în chitina/ salivei păcatului.*” Comportamentul melcului ar trebui să fie bun exemplu pentru om: „*Pleacă/ ia-ți casa în spate/ și plimbă lumina/ prin țările orbilor/ pofticioși de vedere/ și de eternitate.*” („Melcul”).

În opinia autorului, eroii neamului sunt nemuritori, luminează întreaga nație și pământul țării deoarece: „*au mormintele săpate în cer.//... Ei își aștern/ patul neodihnei pe curcubeie.// Spune-mi, nemuritorule,/ dacă te găzduiesc/ în inima mea/ vei dormi puținul/ dintre noi/ și înviere.*” („Somnul nemuritorilor”). Nepieritorii sunt rădăcinile și mugurii poporului, pe care noi trebuie să-i iubim, să-i prețuim și să-i pomenim pentru că „Cine nu are popor, nu are nici Dumnezeu.” (Dostoievski).

Autorul și cartea sunt voci distincte în lirica românească. O poezie nouă cu mirt sfințitor. Mergând pe aceeași idee a omului-copac, la bătrânețe apar anumite curențe, nevoițe, neputințe... Pentru a putea merge înainte, atât omul, cât și copacul au nevoie de sprijin. Și cine poate da cel mai de seamă ajutor, dacă nu îngerii? „*Copacii cu scorburii/ vizitați adesea de îngeri.// ...Ei vin în taină/ și stau la sfat/ cu suflete speriate.// ...când pleacă îngerii/ prin porțile albastre rămase deschise/ curg boabe de rouă/ pe obrajii tomnatici.// ogoarele de timpul dureros brăzdate/ așteaptă înflorirea/ noului anotimp.*” („Bătrânii”). Da, înflorirea într-o veșnicie... Însă, până atunci, să iubim, să dăruim: „*Ca pe un buchet de trandafiri/ te iubesc.// prin arcușul spinos/ sângerez/ iar florile roșii/ ca focul/ străpung inima mea.// Un vânt blând/ trece peste grădină/ și mângâie trecătorii/ cu noul parfum.*” („Iubire”).

De la alfa la omega. Intrăm în „anticamera vieții” prin naștere și botez și ieșim prin „Ușa albastră”, trecem peste pragul care desparte pământul de cer, „naosul” de „altar”. Ne întrebăm de ce „ușa” este albastră. Specialiștii în cromatică nuanțelor și culorilor ne spun că albastru închis inspiră încredere, demnitate și inteligență, cel strălucitor denotă purificare, putere și sprijin, iar cel deschis, pace și infinitate. Chiar dacă, pentru unii, albastrul reflectă uneori tristețe și singurătate, în opinia poetului această culoare este asociată cu serenitatea și spiritualitatea: „*Se mișcă blând convoiul/ printre cruci aprinse/ ca luminile la înviere/ spre groapă/ ușa albastră/ parfumată cu tămâie și nard!// Trec toți prin ea/ ca oile la strungă!// doar mortul se ridică / închide ușa și se întoarce acasă.*”

(„Ușa albastră”). Din pământ am fost creați, pe pământ viețuim, apoi în pământ ne întoarcem. Începutul, trecerea și sfârșitul, toate au legătură cu pământul. Ceea ce nu prea înțelegem noi, oamenii, este că bunul Dumnezeu ne-a dat libertatea de a modela lutul din noi. Doamne, te rugăm, ajută-ne să ne izbăvim prin libertatea Ta!

Poetul este liber în tot ceea ce scrie. Poezia este concepută când simte, în momentul în care muza inspirației, îngerul creației, îi este aproape. Doar atunci autorul atinge fibra diapazonului îmbrăcat în „Veșmintele vorbirii”; astfel se explică faptul că poezia are un grad înalt de sinceritate și spontaneitate. Eul liric se prezintă parcimonios și substanțial. Narațiunea lirică nu este întreruptă de întâmplări banale, împănate cu episoade greoaie, încâlcite. Poemele sunt rafinate, versurile au o formă concentrată de substanță fluidă și discret unduitoare, ceea ce dovedește inventivitatea discursului liric, din care se desprinde un fior cuceritor. De netăgăduit este și faptul că: „Poezia lui [Marcel Miron] este o vioară mereu acordată la înțelesul inimilor care iubesc cu adevărat poezia.” (Gellu Dorian).

Bogăția sufletului poetului este transferată cu legitimație și legitimitate în frumusețea și adâncimea versurilor, oferind poemelor o coloană vertebrală solidă. Poezia sa este ofrandă plăcută și inscripționată cu emoția credinței. „Vocea lirică a lui Marcel Miron are un timbru unic, de dincolo de Iad și Rai. Călător cu năframa Veronicăi peste obraz, le zâmbește *leilor înfomețați*, îi îmbracă în lumina iubirii, dăruindu-se jertfă în anticamera vieții.” (Cassian Maria Spiridon).

Poezia preotului-poet este eminentemente religioasă. În fiecare poem din această carte sălășluiește vâna de credință ortodoxă adevărată. Cititorii vibrează la cuvântul simfonic. „Vorba este ca icoana sufletului; cum e omul, așa-i și felul său de a vorbi.” (Publilus Syrus) Este extrem de necesară și binevenită astfel de poezie cu mesaj ținută; este maniera în care ne putem modela/remodela, atât cât este posibil, sufletul și conștiința, pentru că „Din punct de vedere estetic lumea pare un muzeu de caricaturi, din punct de vedere intelectual e casă de nebuni, iar din punct de vedere moral un han de tâlhari.” (Arthur Schopenhauer). În această stare generală a omenirii este important ca „Înainte să vorbești, ascultă! Înainte să scrii, gândește! Înainte să cheltui, câștigă! Înainte să rănești, simte! Înainte să urăști, iubește! Înainte să te rogi, iartă! Înainte să renunți, încearcă! Înainte să mori, trăiește!” (William Shakespeare). Doar astfel simțim și ne bucurăm de mângâierea unei providențe binevoitoare, protectoare, care ne insuflă aspirații către Adevăr și Viață.

Vasilica GRIGORAȘ

JURNAL DE LECTURĂ

Omul urmează, biologic și spiritual, un traseu imperturbabil, corespunzând vârstelor literare, trecând succesiv prin perioade romantice, parnasiene, simboliste, tradiționaliste, avangardiste, expresioniste, moderniste, postmoderniste și, mai nou, transmoderniste. Scriitorii preferați ai copilăriei mele au fost Karl May și Jules Verne. Gustam aventura, palpitam la fiecare pas al protagonistului, uram și eram fericit. Extreme care se armonizau. Apoi, treptat, și-a făcut loc o notă de lirism. Șovăitoare. O interiorizare a început să se manifeste pe acest drum, cultivată inconștient. Un rând, un vers, o imagine poetică, un concept filozofic. Eroul impulsiv, căutător al aventurii cu orice preț, a dispărut încetul cu încetul, lăsând locul unui meditator dezorientat. Orizonturile au început să cadă unul după altul, fără a mai oferi victoriile (ne)așteptate. Au început să apară eșecurile. Așteptate de această dată. Căutarea s-a întors într-un spațiu în care longitudinile și latitudinile, insula, continentul descoperit sau dispărut, intrau într-un proces al disoluției pentru a se reface apoi sub alte valorizări. Către sine. Sentimentul necesității retragerii în carapace s-a instaurat inevitabil. Atunci au apărut Kafka și Camus, Becket, Cioran și Eugen Ionescu.

În planul relației cu cartea, am știut dintotdeauna că profesoratul va dăuna apropierei de carte, deși n-am acceptat ușor ideea. Ceea ce inițial a putut fi plăcerea lecturii dezinteresate, se transformă pe nesimțite, periculos prin imposibilitatea de a sesiza și interveni, de a ameliora, într-o cronică stare de saturație, ușor atinsă de repulsie.

Nesatisfăcut de impresionismul exegetic, cel care inducea sentimentul amar al lipsei, abandonul în structuralismul critic era inevitabil. Rigoarea impusă de operația (supra)etajării și a identificării, a catalogării și argumentației a născut sentimentul suficienței, dar și al rezolvării pasagere. Uneltele au început să se schimbe: creioanele ascuțite în ace, călimara cu cerneală în iodul înțepător, stiloul într-un bisturiu foarte tăios, catedra în masă de operație, textul literar într-un organism purtând un diagnostic eronat și ajuns din întâmplare în sala de curs care devenise între timp una pentru disecții.

Da, se va obiecta, dar, dincolo de pereții acestei săli, în intimitatea camerei obscure, între odihnitoare brațe ale fotoliului de acasă, cartea va redeveni ceea ce a fost cândva... Amară deziluzie! Rob al metodei, vei căuta mereu să decelezi ceea ce cu încăpățănare ai

căutat să înrădăcinezi în mod inconștient în mentalitatea unor copii care nu au o altă vină decât aceea de a fi crezut orbește în tine, deveniți asistenții tăi fideli, docili și atenți să nu le scape nicio mișcare a ritualului pe care l-ai perpetuat cu obstinație. Astfel, încerci să identifici tipul de roman, teme și motive, recurența acestora, tehnica narativă, structuri și planuri, modalități de portretizare, conflicte, asocieri biografice, elemente de intertextualitate și multe altele câte vei fi adunat în decursul desăvârșirii tale profesionale. Nu vei face niciun efort de a le sesiza și, inconștient, zâmbetul satisfacției va înflori în colțul buzelor. Foarte târziu, uneori niciodată, zâmbetul înflorit se va veșteji, albit de cianura unei revelații: cititorul a fost înlocuit de către profesor, superdoctul care cenzurează sistematic și iremediabil emoția.

Și-atunci? Singura soluție devine re-lectura, întoarcerea la vârsta de aur a lecturii, propunere clasică, profund teoretizată de Jean Pierre Richard, pentru care *fiecare lectură este numai un drum posibil și alte căi rămân totdeauna deschise*, și de Gérard Genette, pentru care *fiecare carte renaște cu fiecare lectură și istoria literară este cel puțin în aceeași măsură istoria diverselor modalități sau motive ale lecturii, ca și aceea a modalităților de a scrie sau a temelor scrierii*.

Prof. dr. Pavel TOMA

PETRU RĂȘCANU, UNIVERSITARUL DE ISTORIE ANTICĂ

Vremea e să ne întoarcem iarăși la membrii familiei Rășcanu, să ne aplecăm ochii asupra documentelor ce scot la iveală viețile lor ce au curs cu folos pentru neamul lor, dar mai cu seamă pentru neamul românesc. Spuneam cu câteva luni în urmă că acest neam s-a bifurcat pe la 1812 dând elite de o parte și de alta a Prutului, ramura boierească urmând a fi numită Rășcanu. Aduceți-vă aminte cum din cea de-a doua ramură răzășească răspândită în teritoriul Fălciului de odinioară ridicatu-s-au istorici, literați, chimiști, medici, oameni politici. Din această rădăcină pornește în lume Petru Rășcanu, fiul preotului bărlădean Panait și a presviteriei Ecaterina. Demn de subliniat este faptul că Petru Rășcanu a făcut parte din pleiada marilor profesori universitari, a funcționat în învățământul românesc 47 de ani, a ilustrat școala românească aproape 5 decenii, din care 40 de ani numai în Iași, remarcându-se atât ca profesor universitar, inspector școlar, director de instituții de învățământ gimnazial și liceal, decan de facultate, cât și în calitate de autor de manuale școlare, publicist, conferențiar, chiar traducător.

Născut la 18 februarie 1846, puținele date biografice arată că a făcut studiile primare în Bârlad, ultimele două clase ale învățământului secundar absolvindu-le la Liceul Central din Iași. Informațiile cu referire la studiile sale sunt confuze, neștiindu-se cu exactitate ce școli și când le-a terminat, susținându-se că până în 1864 ar fi urmat cursurile Academiei Mihăilene cu licență în litere și filosofie, însă această instituție a funcționat până în 1847 și a fost redeschisă sub titulatura de Universitatea din Iași abia în 1860. Se poate crede că a fost student aici între 1862-1864, dar nu uitați că avea 16-18 ani, deci mai mult ca sigur această realizare este imposibilă. Înțeleg dorința de a demonstra că Rășcanu a fost un precoce și eminent student, înțeleg cum apariția lui Maiorescu în viața lui școlară a putut genera asemenea confuzie, marele critic literar de mai târziu fiind simultan director și profesor al Gimnaziului Central și având de asemenea post de profesor la Universitate. Însă dacă judecăm limpede, reiese că Petru Rășcanu a fost învățăcelul lui Maiorescu doar din băncile gimnaziului ieșean, nicidecum ca student. Singurul act ce poate face lumină cu adevărat este „Anuarul Gimnaziului Central din Iași pe anul 1862-1863” apărut sub directoratul lui Maiorescu, publicație ce ar trebui să menționeze numele lui Rășcanu la secțiunea „elevi”. Cum din nefericire e negăsit în variantă digitizată în colecții de biblioteci sau licee, doveditoare rămâne „lista absolvenților Colegiului Central din Iași pe anii 1861-1870” (postată pe site-ul instituției), în care identificăm cu ușurință în tabelul nominal din 1864 prezența celui despre care facem azi vorbire.

Imediat după terminarea liceului a fost numit institutor la Piatra Neamț, apoi prin concurs va deveni profesor de istorie universală și ecleziastică la Seminarul „Veniamin Costache” din Iași. Probabil ar fi rămas profesor de școală secundară, pierdut în mulțimea neînsemnată a dascălilor de provincie, dacă destinul nu i-ar fi pregătit o puternică alianță prin căsătorie. În 1870 Petru Rășcanu „ia de bună voie și nesilit de nimeni” spre a-l însoți „la bine și la rău” pe Aglaia, fiica marelui proprietar de terenuri Constantin Langa, beneficiind de sprijinul socrului pentru a-și continua studiile universitare la Iași. Din nou apare un gol în biografia lui Rășcanu căci nu știm când a absolvit cursurile Facultății de Litere, nu cunoaștem tema lucrării de licență, însă ni se confirmă în repetate rânduri că a parcurs aceste etape de studiu. Un exemplu în acest sens este Anuarul Universității din Iași (1902-1903), publicație ce face cunoscută programa Facultății de Litere și Filosofie. Aflăm cum catedra de Istorie veche era ocupată de P. Rășcanu predând studenților săi de trei ori pe săptămână în zilele de marți, joi, sâmbătă între orele 2-4 p.m. Dar ceea ce este cu mult mai important ni se dezvăluie în capitolul „Corpul profesoral al Universității” ce menționează numele vasluianului nostru urmat de precizarea „licențiat în litere la Universitatea din Iași, fost elev al Școalei des Hautes Études din Paris, profesor de istorie antică și științele auxiliare numit în 1889”. Spre școlile înalte din Paris avusese posibilitatea să acceadă abia în 1881, intrând ca bursier la celebra École Pratique des Hautes Études avându-i ca profesori pe C. Monod, G. Hanotiaux și pe epigrafistul Renier. La Sorbona îi va audia pe E. Lavisse și pe elenistul Egger, iar la Collège de France pe Gaston Boissier. Lucrarea sa de licență, ce trata problema „Lefile și veniturile boierilor Moldovei din 1776, document de la Gr. A. Ghica”, a fost apreciată în ansamblul ei, atrăgând atenția și excelența introducere în care erau identificate într-o viziune nouă principalele tare ale secolului fanariot. Prezentată abia în 1887, naște unele nedumeriri. De ce la așa mare distanța față de momentul descinderii în capitala Franței? Atât de târziu, poate din nevoia de a-și aloca timp suficient pregătirii și argumentării temei sau poate doar pentru faptul că, reîntors în țară (1884), ocupă imediat postul de suplinitor al catedrei de istorie antică, epigrafie și geografie (desprinsă din catedra de istorie universală) ce-l va absorbi întru totul. Titular al acestei catedre va deveni peste 12 ani (1896), dar acest neajuns nu îl va împiedica să-și dezvolte calitățile profesionale, slujind cu dăruire până în anul pensionării sale (1912).

Petru Rășcanu a fost un profesor cu reale aptitudini didactice, mărturie în acest sens fiind amintirile, aprecierile lui Nicolae Iorga. Chiar dacă trecerea lui Iorga prin aulele universității ieșene a fost fulgerătoare, terminând trei ani de studiu în doar câteva luni (noiembrie 1888-decembrie 1889), proclamat licențiat „magna cum laude” la numai 18

ani și 6 luni, nu va uita nicicând pe profesorul de istorie antică, Petru Rășcanu, decanul facultății care i-a sprijinit cariera universitară, facilitându-i susținerea examenelor specifice anilor II și III în primul semestru al celui de-al doilea an de studenție. „Era fără îndoială cel mai bun profesor pe care l-am fi putut închipui sub raportul formei și, chiar și acum după ce am ascultat în străinătate pe o seamă de profesori iluștri, îmi place să-mi aduc aminte de lecțiile limpezi <<ore rotundo>> pe care le debita bătrânul nostru profesor, fără pretenții de originalitate”, va spune într-o caldă evocare marele istoric Nicolae Iorga. „Cu fraza armonioasă și deplină, cu tonul sigur și liniștit, el era o ilustrație personală a materiei sale”.

Despre modul în care se desfășurau cursurile lui Rășcanu aflăm de la un alt student, Valeriu Hulubei care deapănă amintiri ale studenției în „Opinia” (11 septembrie din 1913). Ca oricare alt profesor, intra în sală, amfiteatru, îndreptându-se spre catedră, însă, ajuns aici, el așeza niște foițe de hârtie de mărimea unei optimi de pagină. Urma expunerea subiectului lecției, lin, punctual, fără excese de vreun fel. Spre sfârșitul orelor de curs foițele își găseau locul în palmele sale dând acum citire unor extrase din vechi opere istorice, rostind citate ale unor mari scriitori, fragmente ce veneau să completeze sau să sublinieze tema cursului. „Citirea acestor citate era o adevărată măiestrie a profesorului Rășcanu”, spune în finalul articolului comemorativ Hulubei, ajuns profesor de limba română și filosofie la Gimnaziul Central din Iași.

Se afirmă că, datorită socrului Langa, bărlădeanul Rășcanu ar fi parvenit din zona inferioară a ierarhiei sociale pe o poziție avantajoasă într-un timp relativ scurt, însă se pierde din vedere că omul acesta a muncit enorm, nu pentru a demonstra răuvoitorilor că merită și este capabil, ci pentru că natura l-a înzestrat cu dorința de a lupta... lucrând în tăcere. Ar fi putut să se mulțumească cu postul călduț de la Universitate, profesor de istorie până la sfârșitul carierei didactice, predându-și conform programei catedrei cursul „anost”, fără a avea eventuale preocupări de îmbunătățire a suportului didactic. Realitatea demonstrează cu totul altceva, „protejatul” Rășcanu desfășurând varietate de activități, majoritatea din sfera didactică. Doar în perioada 1890-1905 a cumulat o serie de funcții și atribuții suprasolicitante, achitându-se responsabil de fiecare dintre ele. Universitarul a fost în același timp profesorul și directorul Școlii normale superioare Iași, Școlii Militare, Institutelor Unite, Pensionului Humpel. A predat la clasă, a coordonat și organizat activitatea colectivelor didactice, a transferat informațiile cursului universitar în manuale școlare foarte apreciate în epocă, adunând în 5 volume de specialitate multitudine de cunoștințe istorice ce au stat la baza răspândirii noțiunilor, ideilor, informațiilor de istorie antică în rândul a numeroase generații de gimnaziști și liceeni. *Istoria grecilor* (1890),

Istoria romanilor (1890), *Istoria Orientului* (1891), *Istoria Evului Mediu* (1894), *Istoria contemporană* (1902) reprezentând nu doar știință, ci și efort intelectual, efort publicistic au fost date repede uitării după dispariția fizică a autorului lor, spunându-se de asemenea că erau masive, greoaie, însă în spatele acestor afirmații stă probabil frustrarea neputincioșilor. Cele cinci erudite volume au primit numele comun de *Curs complet de istorie universală pentru liceul superior*, cunoscând și o a doua editare la Ploiești între anii 1896-1898. Greoaie, masive, vor fi fost manualele sale, dar au fost la timpul cuvenit, până când altele mai bune vor fi apărut în învățământul românesc de secol XIX. E păcat cum se uită rezultatele activității lui Petru Rășcanu, inspector general al învățământului secundar din județul Iași în perioada 1895-1902, a cărui sârguință s-a concretizat în studii cu referire la starea și evoluția învățământului românesc din țara noastră, publicate în volume distincte precum *Școalele secundare în anul 1895-1896* (1895) și *Istoricul învățământului secundar* (1906). Nedrept e să nu amintim de primul an de inspectorat în care a cercetat în 120 de zile 236 de profesori, lucrând în fiecare zi pe lângă cele 5 ore de curs încă 4-5 ore astfel încât să vadă în teren, la fața locului, starea materială a școlilor, corectitudinea întocmirii registrelor și arhivelor, preocupat fiind a afla, a înțelege, a îmbunătăți situația morală a profesorului în mijlocul concetățenilor. Ce alt om trecut de 50 de ani s-ar fi supus la asemenea mobilizare a forțelor fizice, psihice, intelectuale, ce om s-ar fi ostenit, silit în conceperea unor astfel de materiale, oglindă a vremurilor de altădată? Scrise sau nu din însărcinarea Ministerului Instrucției, studiile acestea sunt meritul truditorului Rășcanu!

Studii și articole ce punctau evenimente sau elogiau personalități ale istoriei neamului nostru le-a publicat în revistele „Convorbiri literare”, „Albina”, „Arhiva”. În numărul 4-5 (aprilie-mai) al revistei „Arhiva” din 1892, Rășcanu va semna articolul „Aniversarea morții lui Mihail Cogălniceanu”, text structurat asemeni unui discurs, ceea ce mă face să afirm că va fi fost adresat unei adunări științifice sau va fi fost rostit în cadrul unei manifestări comemorative. Profesorul Rășcanu prezenta în câteva pagini meritele omului politic, realizările omului de stat, oprindu-se și asupra ideilor, credințelor ce l-au călăuzit, l-au îmbărbătat în tot cursul vieții sale „îndelungată și atât de plină de fapte mari”. Frumos spune la un moment dat: „Cuvintele, oricât ar fi ele de măiestrite, nu pot adăuga nimic la gloria lui”. Să fi fost numai „legea asupra instrucțiunii” promulgată în timpul ministeriatului său, lege prin care s-a prevăzut învățământ gratuit și obligatoriu de ale cărei binefaceri trebuia să se bucure țăranul, să fi fost numele lui Kogălniceanu legat doar legea „împroprietăririi” și ar fi fost destul pentru „gloria lui Mihail Cogălniceanu în cursul veacurilor”, fiecare din aceste două fapte asigurându-i nemurirea. „Faptele lui vorbesc de la sine, și inima lui e întreagă în acele admirabile discursuri, fala parlamentului român,

care făceau pururea o impresiune adâncă”, spunea Rășcanu referindu-se, evident, la îndemnurile „fii bun, fii blând, Măria ta...”, adresate lui Al. I. Cuza, ales domn al Moldovei, referindu-se și la momentul 1877 când Kogălniceanu striga întregii lumi „Suntem o națiune liberă și independentă”.

Câteva luni mai târziu, în numărul din octombrie-noiembrie „Arhiva”, publică „Partea Moldovei în cultura românească”, o veritabilă lecție de patriotism susținută de Rășcanu în cadrul unei conferințe din 14 aprilie 1891 cu scopul vădit de a evidenția rolul Moldovei și al capitalei sale, Iași, în dezvoltarea culturală a societății românești de dinainte și după Unirea din 1859. Este extraordinar cum atrage atenția că „Moldova nu e o simplă expresie geografică”, cum Iașul devenit oraș obișnuit, provincial al țării (odată cu stabilirea capitalei Principatelor Unite la București), a continuat să fie „focar de lumină de unde au pornit toate curentele care au schimbat sau vor schimba fața societății românești”. Amintește de curentul literar născut la Societatea „Junimea” în ale cărei ședințe citeau Alecsandri, Eminescu, Conta, Creangă, Negruzzi, „bărbați de valoare răpiți în floarea vârstei, spre marea daună a culturii românești”. Aduce în atenția auditoriului contribuția „Convorbirilor literare” și a „Contemporanului” de la Iași în sprijinirea tinerelor talente literare, dar și efortul acestor publicații de a impune o „ortografie cuminte care e admisă astăzi pretutindenea”. Cu patos vorbește despre existentele instituții de învățământ ieșene, pledând pentru transferarea de la București sau înființarea la Iași a unor noi facultăți (litere, știință, medicină) care să fie departe de tumultul vieții politice ce „distrage de la învățătură” pe junii studenți influențând negativ „o minte nematură încă în mișcări politice”. Invită pe cei prezenți să conștientizeze că de la zi la zi, de la an la an, se adâncesc diferențele dintre cele două orașe, dar și dintre cele două provincii istorice, Moldova cu toate localitățile ei alunecând în paragină. Clădiri importante sunt aproape în ruină, altele nu se ridică, oamenii se dezrădăcinează migrând către capitala tot mai înfloritoare economic și cultural-științific, insuficiente sunt fondurile bănești necesare susținerii industriei, negoțului, agriculturii, învățământului din Moldova. Conferința sa se încheia cu o serie de întrebări, rugăminți adresate Majestății Sale: „Voi-Va Majestatea Sa ca, din timp în timp, să asculte glasul Moldovii, care fără înconjur să-i spună tot ce cugetă această glorioasă parte a României (...)? Voi-Va Majestatea Sa ca Regii României să fie unși și încoronați în biserica lui Ștefan cel Mare?” Ce își dorea Rășcanu? Iașul, ce a dat domn pe Al. I. Cuza, să revină la faima de odinioară, a doua capitală a României, leagănul Unirii și al ideilor mari, oraș românesc, nu „târg de ovrei”, așa cum era numit de unii „frați de dincolo de Milcov”.

Petru Rășcanu avea darul oratoriei, al discursului liber, distingându-se prin limbaj elevat, cu frază clară și cumpătată. În 1906 profesorul Rășcanu avea să conferențieze despre meritele, curajul, devotamentul, sacrificiul lui Al. I. Cuza, împlinindu-se 40 de ani de la abdicarea domnitorului. Cuvântarea a fost strălucită, textul conferinței devenind îndată broșură cu titlul *Cuza Vodă*, reeditată fiind atât în 1907, cât și în 1908. În anul semicentenarului Unirii (1909), seria conferințelor și lecturilor din aula Universității din Iași dedicate acestui eveniment istoric avea să fie deschisă de profesorul Petru Rășcanu a cărui lucrare se bucura încă de o deosebită apreciere. El explica pe înțelesul tuturor în ce împrejurări a fost ales domn al Principatelor Unite bărlădeanul nostru, colonelul Al. I. Cuza: cu unanimitate de voturi, acceptând o domnie provizorie până la aducerea unui prinț străin. Nu se puneau problema „cine va fi domn”, ci „cine va primi să fie ales în asemenea condițiuni, cine va avea atâta patriotism și atâta abnegație, cine va oferi de ajunse garanții că se va ține de cuvânt?”. Colonelul Cuza avea să primească această „sarcină de jertfă și devotament”, domnia de 7 ani fiind o epocă necesară, pregătitoare a regimului dinastic pe care toți îl doreau. Ne explică universitarul Rășcanu că prințul străin „nu ar fi putut face secularizarea averilor mănăstirești, nu ar fi reușit a da drept de vot și altor clase sociale”, toate acestea trebuiau rezolvate „înainte de instituirea Dinastiei”, iar pentru aceasta era nevoie de „un om cu voință de fier, punând în primejdie în fiecare moment coroana și persoana sa, neavând în vedere altceva decât reformele democratice de cari era setoasă nația română”. Acest om era Cuza, iar principele străin trebuia să mai aștepte. Sunt adevăruri istorice pe care mulți dintre noi nu le știu, istoria predată nouă, celor născuți într-o altă epocă (de aur), nu este nici pe departe conformă cu ceea ce punctează profesorul Rășcanu. Dincolo de cronologia și evenimentele istorice ale acestei prețioase expuneri nealterate de vreo cugetare personală sau critică, rândurile, frazele, paginile scrise despre Cuza sunt nu numai frumoase, ci pline de iubire înțelegătoare și adânc respect! Poate și din acest motiv va face parte din broșura *Unirea: 24 Ianuarie 1859: cu prilejul împlinirii a 50 de ani de la Unire*, menționându-se încă de pe copertă prezența unui „prim articol: <<Cuza Vodă>> de Petru Rășcanu”.

Nu sunt singurele conferințe susținute de Rășcanu, la ele se face adesea referire doar pentru că acestea au ajuns până la noi grație publicării în reviste și broșuri ce au supraviețuit timpului. Un anume E. Dragoș, ce semnează în „Convorbiri literare” (septembrie 1913) „necrologul: P. Rășcanu”, ne face cunoscută participarea sa în sala cea mare a Teatrului Național din București la „un 10 Mai” când conferențiarul Petre Rășcanu „însemna sigur ca un cronicar valoarea prezentului față de întreg trecutul nostru”, cuvântare pe care și-o amintea totdeauna cu același respect cu care a ascultat-o. Ce arată

Rășcanu în toate aceste studii, articole, conferințe? Că istoria nu e o înșiruire de evenimente politice vizând doar bătălii, istoria deslușește evoluția economică, socială și culturală a unui popor, istoria dezvăluie rolul unor oameni în atingerea unor obiective de interes național. Oameni importanți, cu faptele lor la fel de importante nu doar pentru timpul prezent, ci mai ales pentru viitorul nației lor.

Activitatea de traducător este privită cu oarecare rezervă, neștiindu-se cu precizie dacă el sau vreun omonim a asigurat traducerea din franceză în română a unor piese de teatru jucate pe scena Teatrului din Iași. Ca absolvent al Facultății de Litere, da, e foarte posibil, dar dacă luăm în considerare sfera de preocupări pur istorice, atunci, evident, ne cam îndoim. Dar până la date concrete care să infirme că Rășcanu nu a fost și traducător, enumerăm cu mândrie din realizările sale: *Maria Tudor*, *Lucreția Borgia* aparținând lui Hugo, *Lucrătorul* lui Fr. Soulie, *Minunea printr-un sărut* și *Doctorul copiilor* scrise de Anicet Bourgeois și G. Lamaine, *Nucul din munte*, drama lui Grange.

Dacă împlinirile profesionale ale descendenților pot fi considerate realizări în mediul familial, ceea ce cu toții suntem de acord, căci mândria oricărui părinte vine nu doar odată cu maturizarea vârstarelor, ci mai ales din ceea ce pot ele să facă la un nivel superior, depășind condiția celor ce le-au dat viață, atunci suntem datori să ne amintim și de Constantin Langa-Rășcanu. Fiul profesorului Rășcanu, absolvent de științe juridice în 1895, a fost un cunoscut diplomat și ministru ce a condus delegația română de la Viena în 1924 în încercarea de a obține recunoașterea Unirii Basarabiei cu România de către nou apăruta U.R.S.S. pe harta lumii. Toate argumentele delegației sovietice care arătau ca necesară chestionarea populației pe bază de referendum au fost demontate de Langa-Rășcanu care a adus numeroase dovezi istorice care să demonstreze apartenența naturală a Basarabiei la România argumentând printre altele că, din punct de vedere politic, un asemenea plebiscit ar fi fost inutil de vreme ce același popor își exprimase fără echivoc dorința la 27 martie 1918 în Sfatul Țării. Din păcate, jocurile politice internaționale au hotărât altceva... Mult mai fructuoase au fost eforturile sale diplomatice în stabilirea, inițierea unor relații de apropiere și colaborare între România și Bulgaria, decorat fiind de statul bulgar în 1924 cu Marele Cordon al Ordinului „Meritul Civil” și Marea Cruce a Ordinului „Sfântul Alexandru”, două distincții acordate diplomaților străini la Sofia.

Profesorul Rășcanu nu a trăit îndeajuns spre a fi martor și a se bucura de succesul fiului continuator al renumelui familiei, stingându-se în 1913 în ultima zi a lunii august. Însă istoria este știința ce îi păstrează cu recunoștință în analele ei pe amândoi, unul studiind, dăruind și propagând cunoștințe istorice, celălalt generând evenimente istorice

pentru o Românie modernă, unul fiind un profesor de o ținută cu o activitate științifică de calitate, celălalt, un diplomat cu abilități recunoscute pe plan mondial.

Bibliografie:

- „Asachiana”: revistă de biblioteconomie și de cercetări interdisciplinare (2013/nr. 1, 2014-2015/nr. 2-3);
- Constantin Prangati. *Dicționarul oamenilor de seamă din județul Neamț*. Editura Grigarux, Piatra Neamț, 1999;
- Gheorghe Iacob. *Universitatea din Iași: 1860-2010: facultăți, profesori, școli științifice*. Editura Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 2011;
- „Arhiva Societății Științifice și Literare” (1892);
- „Convorbiri literare” (nr. 9/1913).

ȘTEFAN DIMITRESCU, UN PICTOR AL CULORILOR SUFLETULUI ROMÂNESC

Fiecare zi din an are o însemnătate anume, dată fie de evenimente istorice remarcabile, fie de nașterea sau moartea vreunei personalități ce a dat lumii motive de aducere aminte a trecerii sale pe acest pământ.

Ziua de 18 ianuarie aparține lui Ștefan Dimitrescu, mare desenator și pictor, de la a cărui naștere se împlinesc 135 de ani. Dintre toate numele prestigioase din perioada de aur a picturii românești, aparținând deceniilor al treilea și al patrulea ale veacului trecut, numele hușeanului e mai puțin favorizat de posteritate.

Născut în 1886 într-o casă modestă din ulița Răiești a provincialului și patriarhalului târg Huși înconjurat de podgorii, pictorul avea să crească sub îngrijirile mamei Safta și ale bunicului, fără a se bucura de dragostea tatălui decedat înainte ca micul Ștefan să înceapă a gânguri. Clasele primare și liceale le-a urmat în orașul natal, migrând plin de speranță spre Iașiul cultural unde se va înscrie mai întâi la Conservator (1902), clasa de violoncel, din simplul motiv că muzica era una din pasiunile lui constante. Vă mai aduceți aminte că și Tonitza absolvise studii muzicale, devenind artist priceput în a scoate sunete calde de pe corzile viorii? Sunt sigură că acordurile celor două instrumente s-or fi împletit de nenumărate ori așa cum destinele celor doi au fost împreunate nu doar de o sinceră prietenie, ci și de o colaborare în plan profesional.

Un an mai târziu, Dimitrescu se înscrie la Școala de Belle Arte din Iași. Avea doar 17 ani, era un tânăr firav, de statură mijlocie, cu chipul prelung și smead, cu ochi mari și reflexivi, modest și tăcut, delicat în comportări, dar plin de voință, capabil de eforturi

susținute și hotărât să răzbească spre țelurile spre care aspira. A fost nevoit să lupte nu doar cu dificultățile unui meșteșug atât de complex precum pictura, ci și cu lipsurile materiale pentru a căror acoperire va cere în repetate rânduri sprijinul conducerii școlii. Arhivele păstrează cererile lui Ștefan Dimitrescu prin care acesta solicita să fie înscris printre concurenții la bursele de stat (1904) sau la concursul pentru bursa „Gh. Schiller”, acordată de către minister elevilor merituoși (1906). Din dosarele de altădată răsar și adeverințele care atestă rezultatele bune la învățătură eliberate pentru a-i servi la obținerea unor ajutoare bănești de la primăria comunei Huși sau de la cea a orașului Iași. Asistență bănească modestă totuși, atâta timp cât a fost nevoit să se angajeze ca violoncelist în diverse orchestre.

Era disciplinat, sânguincios, talentat, aceste calități aducându-i prețuirea profesorilor. Se știe că structural nu adera la programul academist de învățământ, dar i s-a supus atât pentru a-și păstra bursa, cât și pentru faptul că alte posibilități de pregătire artistică nu existau în țară la acea vreme. În primăvara anului 1906, student în al treilea an de studii plastice, înainta un memoriu (conceput de un grup de elevi sub coordonarea lui Tonitza și Dimitrescu) direcției școlii solicitând înlesniri pentru efectuare de excursii menite să faciliteze cunoașterea frumoaselor priveliști ale țării, a portului și obiceiurilor locuitorilor. Avusese suficient răgaz să-și dea seama că procesul de învățământ era în mare măsură depășit, anacronic asemeni artei ce decurgea din regulile acestuia. Se simțea îndreptățit și dator față de artă să ceară studiu după natură pentru a evada (nu doar el sau generația lui) spre o artă liberă care să răsfrângă realitatea vie și nicidecum subiectele extrase din arsenalul mitologiei greco-romane.

Două școli a început, pe amândouă le-a finalizat păstrând aceeași diferență de un an ca la admitere. Nu a renunțat nici o clipă la visul de a-și completa studiile de pictură la Paris și, chiar de nu a obținut bursa „Grigorescu” ce i-ar fi netezit calea spre Franța, nu a dezarmat, a muncit și a strâns bănuț lângă bănuț pictând biserici (Agăș, Asău, Poenii Vasluiului), suplinind un post de custode al Pinacotecii din Iași, acceptând postul de profesor de desen al liceului din Alexandria. Abia în 1912 va frecventa cursurile Academiei Libere de la Grande Chaumière din Montparnasse, vizitând asiduu expoziții și muzee pariziene, atras fiind de creația lui Cezanne, Derain, Toulouse-Lautrec. De ce această Academie? Taxele erau mai mici față de orice altă școală superioară de artă, iar tinerii artiști în devenire aveau șansa de a studia pictura și sculptura fără a fi îngrădiți de regulile academice stricte. Cadrul de pregătire artistică era foarte diferit de cel practicat în țară, cel mai bun argument în acest sens fiind faptul că Muzeul Luvru i-a oferit posibilitatea de a crea desene sau copii după operele pictorilor din Renaștere. A avut ocazia să „iasă la

peisaj” alături de Monet și Seurat, a avut chiar propriul său atelier în Montmartre. Din nefericire, toate acestea au durat puțin, întorcându-se destul de curând în țară (1913), epuizarea resurselor financiare, dar și precipitarea evenimentelor din Balcani fiind două motive hotărâtoare în acest sens. Rememorând perioada de studiu la Paris, făcând un bilanț al scurtei sale experiențe, avea să afirme că „a trecut prin pompierismul academic” scăpând de el prin administrarea de „doctorie impresionistă vreo 3 ani”, tratament ce l-a ajutat să învețe să reducă din culoare apelând la efectele luminii și ale pastei. Referindu-se la raportul dintre culoare și formă, memorabila sa formulare „mă emoționează culoarea și sunt pasionat de formă, când o văd pe una mi se pare că-mi scapă cealaltă. Caut continuu să le prind și să le mărit” reprezintă sensul fundamental, profund definitoriu al întregii sale deveniri creatoare.

Revenirea în patrie înseamnă reluarea activității didactice, dar și alocarea de timp suficient creației pe șevalet, astfel încât poate participa la Expoziția artiștilor români în viață organizată în 1914, iar în vacanțele anilor 1914-1916 va lucra alături de Tonitza și de alți confrăți la pictarea bisericii din Netezeștii Ilfovului. Este lesne de înțeles că, prin participarea sa la pictarea în stil bizantin a vechilor biserici românești, aprecia în fapt acest model artistic, admirând totodată munca de o nobilă puritate a anonimilor zugravi. Trebuie subliniat că a pledat întreaga viață pentru înființarea unei „Academii de arte bizantine”, deținătoare a unei comisii de specialiști cu riguroase competențe în eliberarea și verificarea certificatelor pictorilor bisericești, a visat la existența unei instituții înzestrate cu rol în avizarea, recepția noilor lucrări sau a restaurărilor picturilor monumentale.

Frecvente au fost participările sale în diferite expoziții colective organizate la Iași și București, însă prima sa afirmare publică de amploare se va produce în februarie 1916 în cadrul expoziției de la Sala „Ileana”. Va expune 42 de tablouri în ulei, dar și 23 de desene, create în țară, cât și la Paris, în această etapă a creației artistice tributar fiind forfotei pitorești din săli de teatru sau de cafenea ce aminteau de agitația vestitului cabaret Moulin Rouge.

A urmat apoi expoziția din 27 ianuarie 1918 găzduită de cele patru săli ale Școlii de Arte Frumoase din Iași. Expuneau atunci 33 de artiști români, pictori, sculptori, graficieni, toți mobilizați în timpul primului război mondial la Marele Cartier general din Iași. Cei mai buni artiști ai țării primiseră onoranta misiune de a se deplasa în zonele fierbinți ale frontului spre a realiza desene-reportaje, schițe care să surprindă eroismul ostașilor români, creionări care să oglindească dramele populației civile. Prelucrate apoi în atelierele personale, lucrările de artă aveau să devină proprietatea statului, intrând în colecțiile Muzeului Militar Național, instituție ce-și propunea încă înainte de înființare să

păstreze pentru viitor toate lucrările ce vor reprezenta paginile cele mai alese ale războiului, clipe de restriște, eforturi ale neamului în atingerea unității naționale. Schițând în tuș sau creion, Dimitrescu a reușit să immortalizeze convoaie de refugiați, ostași morți sau răniți, cuiburi de mitraliere, trăgători în prima linie. Scenele de luptă sunt surprinse sumar, sugestiv și dinamic, eternizând chipuri de soldați căzuți pe gânduri sau odihnindu-se între două atacuri, trăind tragedia războiului. Punând în valoare uimitoarele capacități artistice ale desenatorului Ștefan Dimitrescu, prietenul Tonitza, transformat în critic plastic, avea să noteze: „schițele și studiile luate chiar pe front sau din satele pe unde trecuse devastarea inamică vor rămâne documente de o rară distincție sufletească și de o răscolitoare putere de artă”.

Așadar, după demobilizare, Dimitrescu arată lumii prima variantă a compoziției *Morții de la Cașin*, numită atunci *Un cămin din Cașin*. Puțini dintre noi știu că tabloul lui Dimitrescu nu a fost pe placul ofițerilor din juriu, cronicarii plastici ignorând până și simpla menționare a participării sale în cadrul expoziției. I se reproșa fără vorbe că totul „se rezuma la sentimentul adânc de umanitate și la pura emoție artistică”, după cum avea să observe peste ani Tonitza. Nu avea lucrarea aceasta scene cu ostași însângerați, nu se vedeau case ruinate sub bombardamentele inamicilor, apăsătoare era doar cuminența, sobrietatea sărmanului țăran român lovit de soartă.... Judecătorii lipsiți de cunoștințe și abilități artistice nu au avut capacitatea să înțeleagă că lucrarea era de un tragism copleșitor, iar ororile războiului căpătau o expresie zguduitoare concentrată tocmai în tăcerea tensionată a personajelor și în durerea lor mută. Chiar dacă pânza nu releva nici un gest măreț, nici o mișcare de disperare spectaculoasă, din scena surprinsă de Dimitrescu răzbătea intens durerea, întristarea în fața morții ce dezrădăcinase din viață trei săteni pașnici. Pictura arăta ritualul simplu al privegherii celor fără de suflare, înfățișa rudele (șapte personaje) încremenite veghindu-și cu evlavie morții. Nedezlipindu-și privirile de pe chipurile răposaților, femeile își înăbușă plânsul, în timp ce moșneagul asistă smerit și parcă absent la acest spectacol trist ce precedă înmormântarea. Impresionant este cum scoarțele țărănești creează imaginea unui giulgiu protector, ele învăluind trupurile decedaților protejându-i parcă de răceala, umezeala pământului, ferindu-i de adierea vântului, dar și de arșița soarelui. Întinse pe jos, acoperindu-i și oferindu-le ultim adăpost sub umbrar, lăicerele cu motivele lor tradiționale ascund... poate sensurile vieții în vreme de război. „Nu eu am conceput-o, așa am văzut-o, așa era acolo pe front, într-o înserare de moarte”, ar fi spus Ștefan Dimitrescu referindu-se la această lucrare în care, pe lângă construcția puternică a imaginii, surprinzătoare ne apare capacitatea de a descoperi sentimentul omenesc.

Cu toată respingerea din iarna anului 1917, tema va fi reluată într-un tablou de mari dimensiuni trei ani mai târziu (1920), va fi prezentat și admirat în expoziția personală din același an și va fi considerat cu întârziere una dintre cele mai reprezentative creații artistice ale pictorului Ștefan Dimitrescu. Din păcate, lucrarea avea să fie mistuită de flăcările unui incendiului (1938, Muzeul Militar Central), rămânând doar schițele realizate la ceas de înserare, mărturie a atacului aviatic inamic asupra satului Cașin situat pe valea apei cu același nume. Lucrarea *Morții de la Cașin* a marcat un moment crucial în cariera pictorului, revelația avusese loc, artistul se regăsise deplin așa încât ochiul lui va căuta și va crea în spiritul specificului nostru național, punând preț pe autenticitate, simplitate. Penelul lui se va inspira din realitățile aspre ale vieții, din strădaniile și suferințele poporului, din năzuințele și tradițiile acestuia. Rădăcinile operei sale se vor împlânta și ramifica în sufletul acestui popor.

Criticii plastici afirmă că artistul Ștefan Dimitrescu era dotat cu un acut simț al observației, dar și cu o forță necesară renunțării la tot ceea ce nu capătă valoare emoțională și semnificație umană. În ceea ce privește tematica, e mai mult decât vizibil că întreaga creație a acestui artist gravitează în jurul omului și al peisajului autohton. Desprins din mediul rural și păstrând legături cu lumea satului, Dimitrescu este un pictor al realității cotidiene, cu o viziune epică și austeră, peste care se suprapun accente lirice. Mare portretist al inșilor expresivi cu care venea omeneste în contact în viața lui simplă (țărani, femei din popor, militari, vânători, ciobani), reușea să prindă caracteristicile unei individualități în câteva trăsături cu un dar de pătrundere psihologică rar întâlnit căci știa bine cum stau, cum privesc, cum gesticulează, cum spun ceva fără să se miște oamenii simpli, obișnuiți. A pictat portrete de bărbați și femei, tineri și bătrâni, copii măricei și prunci în copaie, țărani din toate regiunile țării, siluete de turci din Mangalia și Techirghiol, toate personajele fiind pătrunse de o admirabilă demnitate, blândețe, omenie. Țărăncile lui au o solemnitate aparte, greblând fânul ori sprijinindu-se de butucul roții sau de oiște în atitudini firești dictate de oboseala zilei de târg. Țăranii cu pălăria lăsată pe sprâncene sau cosașii absorbiți în ascuțitul coasei pătrunși de gravitatea unui ritual străvechi, minerii monumentali, adânciți în ei înșiși, cu chipuri înăsprite, dar pline de omenie pot fi considerate „biografii” modeste, anonime, dar expresive. *Mineri, Țărancă din Vlaici, La un pahar de vin, Țărânci din Săliște, Femei țesând la război, Bucătăreasa, Unchieșii* devin documente etnice, dar și sociale, promovând un specific național onest, fără ostentație, ușor de descifrat. Chiar atunci când se oprește asupra unui interior (*Interior țărănesc, Camera flăcăului, Interior din Făgăraș*), pictorul înregistrează o atmosferă familiară, obiectele specifice traiului de zi cu zi, lavița, sumanul agățat în cui, ștergarele, oalele

smălțuite sunt ușor de reperat și, mai mult decât atât, sunt la locul lor de parcă mâna oricăruia dintre noi le-ar fi așezat acolo. Aceste tablouri spun totul despre calitatea emoției pictorului hușean, dar și despre buna lui meserie, iar sugestia folclorică, atât de firească însușită, atât de obiectiv redată, demonstrează (dacă mai era nevoie) că Dimitrescu a avut o reușită deplină în această direcție, impunându-se statornic.

Uneori, în universul preocupărilor coloristice apar membrii familiei cu tot registrul afectiv și atunci apar temele lirice, intime, de o discretă nostalgie. Prin intermediul tabloului *În bucătărie* pătrundem chiar în casa pictorului și aflăm pe mama artistului într-un interior modest pregătind prânzul. Nu se rușinează artistul să dezvăluie o anumită condiție materială, nu cosmetizează chipul mamei, zugrăvind-o aici ca o țărăncă bătrână și uscățivă, de o nesfârșită bunătate și înțelegere, peste care trecerea anilor, cu ale lor greutăți și lipsuri, au lăsat urme. Și chipul soției revine frecvent în creația pictorului fie în portrete de sine stătătoare, fie în cadrul unor scene de grup sau în unele peisaje cu figuri. În portretul realizat în 1921 personajul este profund interiorizat, gamele de culori sunt dispuse armonios în curbele decolteului, ale frunții și ale părului, movul abia ghicit al rochiei se completează cu ocrurile bustului, gâtului, feței. Imaginea pare foarte simplă, dar câtă măiestrie este necesară pentru a ajunge la o asemenea concizie, la o asemenea profunzime a expresiei umane. În *Mama și copiii* (1928), soția este încadrată de cei doi copii, Margareta și Alexandru, nici unul din ei schițând vreun zâmbet ceea ce face ca atmosfera creată să fie tristă, tensionată. Până și postura mâinilor copiilor, interpretată prin limbajul semnelor, înseamnă retragere, teamă, nevoia de sprijin și apărare. Ce temeri vor fi mocnit în sufletele lor, nu vom ști niciodată! Poate ne înșelăm, poate a fost doar dorința pictorului ca modelele să șadă liniștite uitând jocul și dezmiertările mamei măcar o clipă... Cert este că în pictura lui Dimitrescu nu sunt zâmbete însoțite, nici vorbă de cascade de râs, întâlnim la tot pasul gravitate, seriozitate, sobrietate. Regăsim stările de reverie, de profundă meditație, de poezie, momente de liniște și destindere, de veselie reținută, prinse pe fețele portretizate, iar toate sunt de fapt expresia curată a sufletului sensibilului Dimitrescu.

Un alt capitol interesant pentru valoarea artistică a pieselor, cât și pentru cea documentară, îl reprezintă portretele ce aduc imaginea prietenilor literare și artistice. Bucurându-se de prietenia și prețuirea unor oameni ca Sadoveanu, Teodoreanu, Tonitza, pictorul nostru i-a portretizat cu aceeași pătrundere, înțelegere, sensibilitate de care era capabil. Pe Sadoveanu îl știm din memorabilul tablou ce-l înfățișează afundat în jilțul său; e masiv, impunător, cu trăsături ferme, cu privire scrutătoare, limpede, lucidă, așteptând parcă să se termine ședința artistică spre a se așeza cât mai curând la masa de scris. Ionel

Teodoreanu e pictat împreună cu soția, privind interogativ din ambianța camerei lor dominată de roșul consistent al rochiei și de albastrul intens al bluzei căzăcești purtate de scriitor. Imaginea soților respiră atmosfera unui cămin tihnit lipsit de grija zilei de mâine. La polul opus, frământat de acute probleme, se află Tonitza care în ciuda privirii lucide, pare un obsedat, un condamnat ce judecă lumea judecându-se întâi pe sine. Aplecată peste umărul lui e soția ale cărei priviri îmi par nu doar îngrijorate, ci mai ales pline de furie și neputință căci au întrezărit viitorul tragic. De unde are Dimitrescu atâta putere de a capta lumea lăuntrică a celor portretizați? Să fie doar prietenia, să fie adâncă sensibilitate și capacitate de înțelegere a oamenilor sau poate talent nemăsurat și meșteșug adus la desăvârșire?

Dimitrescu nu a pictat doar oameni, peregrinările sale prin țară îmbiindu-l a muia penelul în multitudine de nuanțe spre a zugrăvi și peisaje. Acum intervine lirismul lui care învăluie formele delicate ale peisajului într-o lumină caldă, tulburată pe neașteptate de un accent cromatic mai ferm. Explica acest aspect spunând: „culoarea conține prin ea însăși și umbră și lumină și formă și modelaj. Acum merg spre culoare, nelăsând forma”. Există la el (ca la toți artiștii acelei epoci) o predispoziție către lumea însoțită a Dobrogei pitorești, aspirația către solaritate, există însă ceva ce îl diferențiază, o anume vibrație. Ei bine, când construiește elementele peisajului dobrogean sau ale celui din împrejurimile Iașiului, artistul Ștefan Dimitrescu păstrează o vibrație de intensă afectivitate, imaginile răspândesc emoție. Nu mai vorbim despre locurile natale zugrăvite cu acea nostalgie pe care copilăria o sădește pentru totdeauna în sufletele tuturor! *Uliță din Răiești* sau *Mahalaua Răiești din Huși* ascund, fără îndoială, casa bătrânească, mi se pare imposibil să nu fie pitită printre acoperișurile roșii ce apar orânduite pe dealuri molcome sau pe ulița colbăită. De asemenea, *Grădinița din Huși* evocă imagini emoționante, degajând o stare de spirit în care nostalgia și compasiunea se amestecă nedefinit cu dragostea, mai ales că în cerdacul casei stă pierdut în gânduri și în beznele interioare bunicul orb.

Când vorbim despre desenatorul Ștefan Dimitrescu, trebuie să precizăm că a desenat în trei mari game. Prima este cea a portretului, executat de cele mai multe ori în cărbune și lipsit de intențiile șarjei, prin ele artistul dovedindu-se un bun psiholog. Din câteva linii a conturat portretele unor personalități ale literaturii și culturii române, amintind aici pe G. Bacovia, Ion Barbu, Jean Bart, I. A. Basarabescu, Lucian Blaga, G. Călinescu, O. Han, G. Ibrăileanu, Panait Istrati, E. Lovinescu, Minulescu, Perpessicius, Camil Petrescu, Cezar Petrescu, Liviu Rebreanu, Sadoveanu, frații Teodoreanu, Tudor Vianu. O a doua gamă este aceea a peisagiilor, de o deschidere amplă și o desfășurare austeră a detaliilor, figurând de cele mai multe ori, compozițional, grădini și străzi ale Hușilor și Iașilor sau priveliști

calcinat ale Dobrogei, desenate în tuș sau cărbune. O a treia gamă este aceea a schiței azvârlite cu un creion fugar și lipsit de fermitate pentru a prinde crâmpoșele din iureșul luptelor din 1917, neorânduiala iarmaroacelor, din severitatea minelor, din langoarea plajelor. În cărbune, creion, tuș, sanguină, pe hârtii de calități diferite, desenele lui Dimitrescu posedă o viață interioară densă, trăiesc prin continua lor vibrație care include prezența luminii și pe cea a atmosferei, ilustrând prin calitatea lor acea afirmație a lui Nicolae Grigorescu, precursorul tuturor marilor noștri desenatori, „Se poate colora și cu un simplu cărbune!”.

În cei 57 de ani de viață, pictând neconținut de la vârsta de 17 ani, Dimitrescu a lăsat moștenire poporului său peste 300 de lucrări pe șevalet, schițe și studii, lor adăugându-li-se mii ce s-au risipit în toate colțurile lumii, fără putere a fi adunate într-o unică și vastă colecție patrimonială. Prezentate în timpul vieții în expoziții din țară, dar și din străinătate (Barcelona, Paris, Veneția, Amsterdam, Haga), puține și-au găsit locul în muzee naționale, majoritatea intrând în colecții particulare. Îmbucurătoare rămâne periodică reunire a diferitelor sale reprezentări artistice în ample manifestări aniversare sau comemorative. Expozițiile din 1959, 1963, 1974, 1976 au fost pe larg semnalate în ziarele epocii, articole semnate de Frunzetti, Zeletin, Broșteanu dorind să aducă în atenția publicului nu doar creația artistică, ci și contribuția însemnată a profesorului, rectorului la dezvoltarea Academiei de Arte Frumoase din Iași. Nu a fost trecută cu vederea implicarea în plan cultural ca membru fondator al Asociației „Arta română” și apoi al „Grupului celor patru” alături de N. Tonitza, Fr. Șirato și O. Han, inițiator al „Asociației generale a artiștilor moldoveni”.

S-a stins în plină forță creatoare asemeni unei torțe intrate în vârtejul unei năprasnice vijelii, s-a frânt în mod stupid zborul său creator spre culmile artei românești, rămânând în conștiință posterității atât ca un pictor, cât și ca un remarcabil îndrumător de școală.

Bibliografie:

- Claudiu Paradais, *Ștefan Dimitrescu*. Editura Meridiane, 1978;
- N.N. Tonitza, *Scrieri despre artă*, Editura Meridiane, 1964;
- „România literară”, 10 ianuarie 1974;
- „Contemporanul”, 11 ianuarie 1974;
- „România liberă”, 13 ianuarie 1974;
- „Cronica”, 26 iunie 1971;
- *Studii de istorie a artei. Seria plastică*. Tom 11, nr. 1, 1964.

**Materiale realizate de
bibliotecar Mihaela OCHIANU,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

LILIANA ELENA MUȘTIUC - LA 60 DE ANI

Autoare de poezie, proză și teatru. S-a născut la 27 martie 1961 în Vaslui.

Publică primele versuri în presa locală și în reviste școlare. O mare parte dintre aceste poezii au fost incluse în emisiunea „Constelația lirei” de la Radio Iași, coordonată

de Gloria Lăcătușu.

Editorial, debutează cu volumul de versuri *Lacrimile singurătății*, apărut la Editura Macarie din Târgoviște, distins cu Premiul de debut „Radu Săplăcan” la cea de-a XXVI-a ediție a Festivalului de Literatură „Armonii de primăvară” de la Vișeu de Sus, Maramureș, din anul 2004. Urmează *Copac fără pădure*, apărut la Editura PIM din Iași în anul

2009, apoi *Lecția de iubire*, volum publicat la Editura PIM din Iași în anul 2012. În 2017 îi apar două volume: *Plopul fără pereche* (poezie) și *Ispita* (proză scurtă), ambele văzând lumina tiparului la Editura PIM din Iași.

Liliana Elena Muștiuc revine în atenția publicului cu volumul bilingv de poezie *Amintiri și scrum/ Memories and ashes*, apărut în anul 2019 la Editura Timpul din Iași.

Volumele de versuri ale autoarei „pun în lumină un poet autentic, pasionat de universul liric, înzestrat cu capacitatea de a particulariza un spațiu obiectiv original, neinfluențat de poezia înaintașilor. Meritul Liliane Muștiuc este acela de a fi dat o notă absolut personală, individuală prin puterea cuvântului pus în sintagme expresive absolut personale. În poezia Liliane Muștiuc iubirea este un sentiment care nu se împlinește niciodată, se află mereu la răscruce de drumuri, este mereu refuzată oricărei aspirații. Autoarea dezvoltă pe o axă definitorie motivul suferinței, abstractizat, străbătut de întrebări abisale. Copilăria e un motiv evocat din perspectiva trecerii timpului sub semnul aceleiași neîmpliniri. În același timp, copilăria este legată de casa părintească cu amintirile ei cu tot” (Ioan Baban).

„Liliana Elena Muștiuc practică un paseism bine strunit, conștientă că locuirea în iubire transcede ce rămâne după arderea de tot... *amintiri și scrum*. Dincolo de starea unui trup de *pescăruș fără aripi*, sub semnul lui Cupidon se lasă metamorfozată în *curcubeu al iubirii*, în care își află *cea mai dulce temniță din Univers*.” (Cassian Maria Spiridon)

Cărțile sale „poartă amprenta unei autoare pasionate de ritmicitatea trăirilor lăuntrice, dar și de transpunerea acestora în inspirate meditații pe teme existențiale grave,

o autoare îndrăgostită, până la urmă, și de poezia turnată în tiparele unor compoziții muzicale, care își folosește cuvintele asemenea unor iscusite îmbinări de sunete, lăsând să se întrezărească o adevărată simfonie ce cucerește prin profunzimea meditațiilor lirice.”
(prof. universitar Livia Iacob).

Ce este sufletul?

Ce-i sufletul, am întrebat în lung și-n lat,
dar nimeni nu mi-a spus ce este cu adevărat,
A trebuit să sorb cu înflăcărare
veninul din cupa lui Amor – atât de ademenitoare!
Abia atunci am înțeles:
sufletul – vioara inimii
Când îi ciupești cu nepăsare coarda, doare,
iar dacă este ignorat... chiar moare.

Taina slovelor

Înaripați-vă inima
descătușându-vă mintea
și hai toți să pornim zborul celest printre stele
urmându-mă-n tăcere și-ndeaproape,
vă voi purta prin țări și lumi îndepărtate,
unde nu veți găsi decât: oameni frumoși,
lumină lină, iubire, pace interioară și multă libertate;
Dar pentru asta trebuie să ne dorim zborul spre infinit
și să iubim slovele ce-ascund în ele taine despre cel nedefinit...
Ce ne-a-nzestrat trupurile cu multă lumină
germinând în ele iubirea divină.

Miracol

Am trecut prin viață
Mereu îmbrățișată cu singurătatea...
Ajunseserăm să semănăm așa mult,
Încât chiar și cei care mă cunoșteau foarte bine
Nu ne mai puteau deosebi;

Totul curgea liniștit și clar în viața mea,
Până într-o zi, când pulsul vieții cresc
Sub impulsul unui miracol nemaîntâlnit
Și acest miracol ai fost tu...

Tu, pe care te numisem iubire,
Neștiind ce alt nume sublim ți-aș putea da,

Tu, pe care te ascunsesem în fiecare gând,
De frică să nu risipesc vraja visului
Ce mă ademenise atât de blând
Și mă fascinase atât de pueril,
Asemenea unui carusel,
Ce vrăjește pentru vecie inima oricărui copil.

Lumina divină

Viața noastră se-ntinde subtil
între o inspirație profundă când venim pe lume
și o expirație ușoară când plecăm din ea;
între cele două gesturi se ascund discret:
o mulțime de răsărituri și doar un singur asfințit.
În fiecare răsărit încercăm să dăm de lumina divină
din care să ne hrănim mintea și spiritul,
unii au norocul s-o găsească aici și acum,
alții o descoperă abia în ultimul asfințit.

Limba mea

M-am născut în limba română
și în ea vreau să respir și să mor;
nu cred că m-aș simți la fel de bine
într-o limbă străină...
Așa că nu aș putea niciodată trăda:
limba mea - fagure de miere,
ce m-a-nvățat cea mai dulce vorbă din lume: *Mamă*
cu câtă bucurie aveam s-o gânguresc!
limba mea – cunună de stele,
ce m-a-nvățat cea mai înflăcărată declarație din lume:
te iubesc!
și cu câtă sfială aveam s-o rostesc!
limba mea – izvor de înțelepciune
ce mă-nvăță zi de zi să repet: iartă-mă și te iert
pentru tot ce mi-ai greșit!

DUMITRU V. MARIN – LA 80 DE ANI

Profesor, scriitor, jurnalist. S-a născut pe 28 aprilie 1941 în satul Giurgioana, comuna Podu Turcului, județul Bacău. A urmat cursurile claselor primare, gimnaziale și liceale în comuna natală, apoi Facultatea de Filologie a Universității „Al. I. Cuza” Iași, luând examenul de licență în anul 1965, și, mai târziu, Facultatea de Limbi străine a Universității din București, cursuri fără frecvență, absolvind-o în anul 1974.

A obținut doctoratul în filologie cu teza *Tudor Pamfile și revista Ion Creangă*, conducător științific - profesor universitar doctor Mihai Pop, la Universitatea din București, în 1998.

A predat limba și literatura română la mai multe unități de învățământ din Vaslui: Liceele nr. 2, nr. 3, nr. 4 și „Mihail Kogălniceanu”, între timp funcționând și ca inspector la Comitetul de Cultură și Artă al județului Vaslui, unde era responsabil cu manifestările culturale cu caracter folcloric.

Publicistic a debutat în anul 1971 în ziarul „Vremea nouă” cu articole, note, comentarii, reportaje pe teme culturale, iar editorial, cu o ediție a operei lui Tudor Pamfile, *Basme*, la Editura Junimea în 1976.

La sfârșitul anului 1990, înființează la Vaslui primul post de televiziune din țară (TV Vaslui) și primul post de radio din Vaslui (Unison Radio Vaslui), în iunie 1993; este director general al Grupului de Presă CVINTET TE-RA.

Este editor al publicațiilor „Meridianul” (din 1996) și „Meridianul cultural românesc” (din 2015). De-a lungul timpului, a colaborat la „Adevărul”, „Albina”, Anuarul Institutului de istorie „A. D. Xenopol”, „Clepsidra”, „Clopotul”, „Cronica”, „Gazeta de est”, „Baaadul Literar”, „13 PLUS”, „Ecouri Literare” „Studii și Cercetări de Istorie a Presei”, „Convorbiri Literare”. „Îndrumătorul cultural”, „Meridian Vaslui-Bârlad”, „Scânteia tineretului” etc. Este vicepreședinte al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România (din 2005).

Din anul 2013, organizează la Vaslui Simpozionul Național „Omagiu Cărții Vasluiene”, o manifestare culturală complexă care reunește personalități din diverse domenii.

În 2011 a primit, ca o recunoaștere a meritelor pentru rezultate profesionale deosebite, Diploma de Cetățean de onoare al comunei natale. Este, de asemenea, din anul 2014, cetățean de onoare al comunelor Prisăcani (județul Iași), și Țepu (județul Galați).

**Cărți de și despre D.V. Marin
din colecțiile Bibliotecii Județene „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

- *Considerații privind cântecul popular*, 1974.
- *Cântec popular românesc: studii de folclor*, 1975.
- *Despre evoluția învățământului vasluian până la 1859 : extras*, 1980.
- *Evoluția învățământului vasluian până în 1859*, 1980.
- *Liceul Mihail Kogălniceanu – monografie*, 1990.
- *Tudor Pamfile și revista „Ion Creangă”*, 1998.
- *Zăpada pe flori de cireș*, 1999.
- *Unison Radio Vaslui continuă...*, 2000.
- *TVV – 15... explozia*, 2006.
- *Meridianul : (Vaslui – Bârlad) : Axă cultural-informațională*, 2009.
- *Festivalul Național „Constantin Tănase”*, 2010.
- *Dumitru V. Marin : biobibliografie/ lucrare realizată de Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui*, 2011.
- *Giurgioana - Bacău, Sat-Biserică-Oameni*, 2011.
- *Marin 70 - Volum omagial*, 2011.
- *TVV – Vaslui - România – Europa*, 2011.
- *Cu Eminescu, dascăl de suflet : studii și adnotări istorico-literare*, 2013.
- *Editoriale valabile din vremuri regretabile*, 2013.
- *Opera în câmpul critic și valoric național : (Th. Codreanu, C.D. Zeletin, N. Constantinescu etc.)*, 2013.
- *„Spirale” internaționale. Vasluieni pe spițe din roata istoriei*, 2013.
- *Ceașescu -...- Băsescu, Mitterand - Snegur - Iliescu, Lucinski - Constantinescu, Regele Mihai I : evocări de reporter*, 2014.
- *Dumitru V. Marin-Zeletin : om, operă, prezență (2 volume)*, 2014.
- *Prima clasă... personalități de pe Valea Zeletinului*, 2014.
- *Primarii, ca niște oameni acolo, și ei : Județul Iași*, 2014.
- *25 - TV.V. : istorie și cultură*, 2015.
- *Operă și viață pentru Vaslui-România : Prof. dr. Dumitru V. Marin la 74 de ani*, 2015.
- *Învățământ și merit vasluian (eșantion din învățământul românesc)*, 2016.
- *Viața „pe portative” ... în 16 note*, 2017.
- *Bârlad - Vaslui, Pamfile - Marin : destine istorice*, 2017.
- *...77...Noduri culturale și semne amicale*, 2018.
- *Editoriale, articole, eseuri*, 2018.

- *Jale și eroism românesc la Cotul Donului... și după!:* unice performanțe jurnalistice, 2019.
- *101 vasluieni pentru 100 de ani: valori identitare : semnal spiritual la centenar,* 2019.
- *III valori naționale pentru Vaslui : jurnalism cultural,* 2019.
- *Liceeni la Podu – Bacău: și au trecut... 60(!),* 2019.
- *Marin D.V. - Vaslui : din seva istoriei,* 2019.
- *Bătălia pentru Vaslui: 222... printre noi(!),* 2020.
- *Jale și eroism românesc la Cotul Donului... și după!:* unice performanțe jurnalistice, ediția a II-a, 2020.
- *Marile prietenii culturale de pe Valea Prutului: Marin – Măcnea – Dima – Pricop – Tudosie,* 2020.
- *Opera magna. Vol. 1, (Folcloristică), Tudor Pamfile și Revista Ion Creangă, Pamfile-Marin: Destine istorice, Considerații privind cântecul popular... (1975), Eseuri și articole,* 2020
- *Opera magna. Vol. 2, Zăpada pe flori de cireș : roman, Alte scrieri, Reportajul ca gen de comunicare: Praga, Montreal, Londra, Paris, Moscova, Vaslui,* 2020
- *Opera magna. Vol. 3, (Contribuții de lider cultural), Articole de fond din M.C.R., Editoriale din ziar,* 2020, 2020
- *Opera magna. Vol. 4, De la Ceaușescu la... Iohannis, Istorie în oglindă afectivă, Interviu-uri-unice, reportaje și mărturii istorice,* 2021

VASILICA GRIGORAȘ – LA 70 DE ANI

Scriitoare, publicistă, bibliotecară. S-a născut la 30 mai 1951 în comuna Robeasca, județul Buzău. A absolvit Facultatea de Filosofie din cadrul Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Mărturisește că, după o scurtă carieră didactică, s-a simțit răsfățată în lumea cărților aproape 30 de ani, ca bibliotecar la Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui.

A publicat articole, eseuri, poezii, impresii de călătorie, medalioane, interviuri, poezii și povestiri pentru copii, poeme de sorginte niponă (haiku, senryu, tanka, gogyohka, haibun) în reviste și ziare din țară și străinătate: „Academia Bârlădeană”, „Milesciana”, „Ecouri literare”, „Acta moldaviae meridionalis”, „Monitorul”, „Elanul”, „Lohanul”, „Meridianul cultural românesc”, „Baadul literar”, „Viața liberă” (Galați), „Scârț” (Iași), „InterArtes” (Constanța), „Melidonium” (Roman), „Singur” (Târgoviște), „Discobolul” (Alba Iulia), „Convorbiri literare” (Iași), „Armonii culturale” (Adjud), „Constelații diamantine” (Craiova), „Climate literare” (Târgoviște), „Columna 2000” (Timișoara), „Plumb” (Bacău), „Argeș” (Pitești), „Arena literară” (București), „Surâsul Bucovinei” (Vama, Suceava), „Moldova literară” (Iași), „Luceafărul” (Botoșani), „Orizonturile bucuriei” (Buzău), „Întrezăriri” (Buzău), „Sintagme literare” (Dudeștii Noi, județul Timiș), „Clipa” (S.U.A.), „Armonia-Saltmin Media” (S.U.A.), „Gândacul de Colorado”, „Radio Metafora” (S.U.A.), „Observatorul” (Canada), „Destine literare” (Canada), „Agero” (Germania), „Revista Australiană” (Australia).

Lucrări publicate: *Fragmente de spiritualitate românească* (2001); *Eudoxiu Hurmuzachi și Colecția Hurmuzachi* (2007); *Petre Iosub - Un destin exemplar* (2008); ediția a II-a 2011); *Anghel Rugină- Omul și savantul* (2011), coautor; *Așa vreau eu: povestiri pentru copii* (2012); *Raze de soare pentru Sara: versuri pentru copii* (2012); *Reflecții filosofice: Convorbiri cu prof. dr. Petre Iosub* (2015); *Odă prieteniei: Jurnal de călătorie în Noua Zeelandă* (2015); *Izvoare nescacate: Însemnări despre oameni și cărți* (2016); *Doar cu pana inimii: tanka, ediție bilingvă* (2016); *Starea vremii azi: senryu* (2016); *Ninge pe-oglanda lunii: haiku* (2017); *Ochi în ochi cu luna: tanka și pentastihuri*,

ediție bilingvă, (2017); *O corabie la timp potrivit*: versuri (2018); *Pui de pasăre măiastră*: versuri pentru copii (2018), *Seninul din inima cărților*: critică literară (2019), *Respiro pe tâmpla timpului*: note de călătorii, haibun-uri (2019), *Stropi de toamnă*: versuri (2020), *Simple adorații*: impresii de călătorii, Haibun-uri (2020), *Zâmbete în silabe*: senryu (2020), *Tâlcuiri la firul slovei*: critică literară (2020), *Nectarul cuvântului scris*: critica literară (2021). O parte din creațiile sale sunt incluse în peste 20 de antologii și volume colective.

Colaborează la site-uri și bloguri de cultură, literatură și spiritualitate; este administrator și editor al blogului gradinaculecturi.wordpress.com/.

O parte dintre versurile sale au fost traduse în limbile engleză și albaneză. A primit numeroase premii la concursurile naționale de poeme nipone (haiku și senryu).

Este membru al: Cercului literar de la Cluj, Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România (U.Z.P.R.), Uniunii Scriitorilor de Limbă Română (U.S.L.R.), A.S.C.I.O.R. (Asociația pentru Civilizația Ortodoxă). De asemenea, este membru asociat al: Asociației Canadiene a Scriitorilor Români (A.C.S.R.), Asociației Scriitorilor Români din America de Nord (A.S.R. N.) și membru fondator al Asociației Județene „Sportul pentru toți” Vaslui.

Cartea, izvor de apă vie

Conștientizez pe zi ce trece,
Fără să știu la timp ce se petrece,
Că Cineva m-a purtat de mână
Spre cea mai limpede fântână.

La tot ce-acumulasem până atunci
Prin curiozitate, tenacitate și dorințe-adânci,
Fuioare de lumină m-au tot împresurat
Spre oameni, locuri și vremi de neuitat.

Iar în vârtejurile răului aprins,
La piept, eu cărțile le-am strâns,
Le-am mângâiat copertile ușor
Simțindu-le aripi pentru zbor.

Ori am adormit cu fruntea și obrazul
Pe ele, potolindu-mi răul și necazul,
Zâmbind cu bucurie iar și iar
În fiecare zi din calendar.

Deschisă o dată cartea, dând filă după filă
Prin vene-mi curgea mai multă clorofilă,
Inspirând cu nesaț mirosul de hârtie
Mintea mi se-mprospăta ca-ntr-o drumeție.

Cărțile m-au șlefuit, m-au cizelat,
M-au adâncit și blând m-au înălțat,
Călătorit-am ani întregi în lung și lat,
Construindu-mi cu migală propriul meu Palat.

Apoi, la braț cu autorii în acest demers,
Umblat-am prin întregul univers,
Descoperind lumea de la începuturi
Până în inima prezentelor vremuri.

Izvor adânc de apă vie,
Ce peste timp avea să-mi fie
Talantul sfânt de înmulțit
Cu răbdare, la timpul sorocit.

În candela cea veche cu fitil,
Din sămânța bună în solul cel fertil
Au răsărit pe rând roade bogate,
Slavă Domnului, cu pietate.

Metania unui poem

Simt iarba trupului încă verde
și inima visării împresurată
de înălțimea brazilor seculari
din munții bucuriei
spălați de roua albastră
pigmentându-mi cu prospețime
parcursul mult râvnit.

Prin pădurea umbroasă din mine
trece o potecă veche de când lumea
în care soarele hazliu
se joacă răsfățându-se printre
frunzele pline de seva nisipului
din clepsidra-mi deja întoarsă.

Cu un tremur ușor ca o adiere de vânt
norii albi și pufoși, copiii cerului sineliu
mă dansează adolescentin
printre cuvintele înșirate
pe metania unui poem.

Un copac cu multe inele

Sunt un copac
pe care destinul l-a binecuvântat
cu multe inele
și l-a răsfățat sculptându-i
trunchiul subțire
dar viguros și armonic
încât m-am strecurat
în sunetul muzicii anotimpurilor
cu tainică simțire
printre bucurii și intemperii.

Nodurile adunate în firul vieții
nu știu când și cum
scăldate în ploi fine ori nebune
mă-nfioară uneori
dar știu că și poama stafidită
are aromă și dulceață
iar savoarea-i împărtășită

Deși mi-a fost loial
licărul din priviri se clatină
și va veni o vreme
când paznicii cetății mele vor ațipi
iar eu mă voi îndrepta
spre câmpul cu stele.

PETRUȘ ANDREI – LA 75 DE ANI

Scriitor, publicist, profesor. S-a născut la 1 iunie 1946 în satul Bărc-Goșmani, comuna Români, județul Neamț. A absolvit Filologia la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași. Începând cu anul 1970, timp de 40 de ani este profesor de limba și literatura română la Liceul Tehnologic Puiești din județul Vaslui.

Debutază publicistic în anul 1992 la revista „Totuși iubirea” din București, iar editorial, în anul 1995, cu volumul de versuri *Descântece de inimă rea*.

Este redactor la numeroase publicații printre care amintim: „Visătorii” (Puiești, Vaslui); „Amurg sentimental” (București); „Dor de dor” (Botoșani); „BAAADUL literar” (Bârlad); „Plumb” (Bacău); „Bârladul” (Bârlad); „Viața noastră” (Bârlad). Colaborează la publicații precum: „Dacia literară”, „Convorbiri literare”, „Cronica” (Iași); „Destine literare”, „Observator”, „Cuvântul adevărului” (Canada); „Plumb” (Bacău); „Literatura și arta” (Chișinău); „Porto Franco”, „Dunărea de Jos”, „Axis libri” (Galați); „Lohanul”, „Prutul”, „Zorile” (Huși); „Melidonium” (Roman); „Pro saeculum”, „Oglinda literară” (Focșani); „Glasul cetății”, „Est” (Vaslui); „Academia Bârlădeană”, „Păreri tutovene” (Bârlad), „Sinteze literare” (Ploiești); „Asachi”, „La Tazlău” (Piatra Neamț).

În anul 2007 a primit distincția de Cetățean de onoare al comunei Puiești, iar în anul 2011, pe aceea de Cetățean de onoare al comunei natale Români, Neamț. Astăzi, biblioteca și Căminul Cultural din comuna natală îi poartă numele. Din anul 2010 este membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Lucrări publicate: *Descântece de vreme rea* (1995), *Floarea de jar* (1996), *Flacăra de veghe* (2000), *Dulcea mea Doamnă/Eminul meu iubit* (2002), *Cântecul toamnei* (2003), *Mierea din trestii de cuvânt* (2005), *Poeme târzii* (2006), *101 sonete* (2007), *Taina feciorului de împărat* (2010), *Crepusulul de miere* (2010), *Oul fermecat* (2011), *Și vremea nu mă vremuiește* (2011), *Cumpănind cuvinte* (2011), *Fântâna și izvorul* (2012), *Femeia, vinul, aurul și cântul* (2013), *Într-un crâng de neuitări* (2013), *Mihai Eminescu: eterna fascinație* (2013), *Zâmbet de primăvară* (2014), *Lecturi empatice* (2015), *Călător prin timpul vieții mele* (2016), *Fabule, satire, parodii...* (2016), *Un dor nestins de nemurire* (2016), *Când la stânga... Când la dreapta* (2017), *Focul și cenușa* (2018),

Nemărginita iubire (2018), *Vorbiți-mi despre Dumnezeu* (2018), *Umblăm, umblăm...*
Gelem, gelem (2018), *Lecturi empactice basarabene* (2019), *Academicianul Constantin*
Ciopraga – Profesorul de profesori (2020).

Cărțile

Le văd și parcă inima mă doare
Că au adus în suflet mângâiere
Și-n timp ce totu-n lumea asta piere,
Lumina cărții e nemuritoare.

Iubesc peste măsură-a lor tăcere
Ce îmi preface noaptea-n sărbătoare
Și-o zi ploioasă într-o zi cu soare
Când guști ca dintr-un fagure de miere.

Aduc cinstire celui care-a scris-o
Că viața a-nviat-o n-a ucis-o
Ca să ne fie de învățătură.

Prin alte mâini, mai gingașe, trecută,
O carte te alină și te-ajută,
Citește cum citești Sfânta Scriptură.

În cartea vieții...

În cartea vieții mai sunt albe file
Și mâine noua pagină-și va scrie
Cu un condei muiat în veșnicie
Cum vor fi scris abilele Sibylle.

În fiecare zi – o bucurie –
Să crești cu ea averea ta de zile
Apoi, în inimă ascunde-ți-le
Când vântul toamnei prinde să adie.

Flămândului, tu foamea-i potolește,
Drumețului tu setea-i ostoiește
Cât încă-i apa vie în fântână

Și, până-a trece în eternitate,
Când trist și dulce clopotul va bate,
Să dai din timpul ce-o să-ți mai rămână.

TEODOR PRACSIU – LA 75 DE ANI

Scriitor, critic literar, critic teatral, publicist, profesor. S-a născut la 2 iunie 1946 în Râmnicu Vâlcea. Urmează cursurile Facultății de Litere a Universității din Pitești între 1964-1967. Urmează cursurile Facultății de Litere de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași între anii 1968-1972, pe care o absolvă cu lucrarea de licență intitulată *Critica lui Șerban Cioculescu*, sub îndrumarea profesorului universitar doctor Constantin Ciopraga.

Între 1967 și 1973 este profesor titular de limba și literatura română, prin repartitie guvernamentală, în comuna Fălciu, județul Vaslui, apoi, până în decembrie 1989, își desfășoară activitatea ca redactor, redactor principal, redactor de rubrică, șef de secție, secretar general de redacție, redactor-șef adjunct la cotidianul județului Vaslui „Vremea nouă” la care debutase în februarie 1969 cu articole, note, reportaje, umor; în 1975 devine cronicarul teatral al acestuia. Din anul 1977 este colaborator permanent în calitate de redactor-corespondent la revista „Tribuna învățământului”.

În 1990 este profesor titular la catedra de limbă și literatură română a Liceului „Anghel Rugină” din Vaslui și susține gradul didactic I cu un studiu monografic privind dramaturgia originală pe scena Teatrului „V.I. Popa” din Bârlad în perioada 1955-1990, lucrarea fiind publicată în 1995 cu titlul *Măștile lui Cronos*. De asemenea, desfășoară și o bogată activitate în calitate de inspector de specialitate la Inspectoratul Școlar al Județului Vaslui.

Timp de trei decenii (1975-2005), publică cronici fie în presa locală („Vremea nouă”, „Adevărul de Vaslui”, „Obiectiv”, „Părerii Tutovene”, „Clepsidra”, „Ethos”), fie în cea națională - „Cronica” (Iași), „Ateneu” (Bacău), „România literară” (București), „Teatrul” (București).

Editorial debutează cu volumul de critică teatrală și teatrologie *Clepsidrele Thaliei* (Editura Junimea, Iași, 1985) cu o postfață (coperta a IV-a) a reputatului critic teatral Valentin Silvestru. Cartea a avut parte de o primire favorabilă din partea criticii specializate, fiind semnalată în cronici de întâmpinare în „România literară”, „Cronica”, „Tribuna”, precum și în ziarele și periodicele locale.

Ca membru al secției de critică a A.T.M. (Asociația oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale), avându-l drept mentor pe Valentin Silvestru, a luat parte de-a lungul anilor la diverse reuniuni teatrologice (colocvii, seminarii, gale teatrale) la București, Bacău, Focșani, Bârlad ș.a., constituind o perioadă deosebit de fertilă în ceea ce privește ucenicia teatrologică. Colaborează la diverse publicații: „Ateneu”, „Convorbiri literare”, „Cronica”, „Ethos”, „Orizont”, „România literară” ș.a.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România din anul 2006.

Lucrări publicate:

Clepsidrele Thaliei (1985),

Măștile lui Cronos (1995),

Plecăt-am nouă din Vaslui, în colaborare (1996);

Transparențe critice (1997),

Numai înțelepții râd sau Zmeul cu trei capete, în colaborare (1998),

Oglinzi paralele (2000),

Satana în mini-jup, în colaborare (2000),

Ridendo, în colaborare (2002),

Sechestrati în umor, în colaborare (2004);

Pro scena, în colaborare cu Vasile Mălinescu (2005),

Clipa ca permanență (2006),

Contemporan cu viitorul, în colaborare cu Petrea Iosub și Lidia Zărnescu (2006),

Corecții cu zâmbete, în colaborare (2006),

Tichia de mărgăritar, în colaborare (2008),

Vladimir Streinu – un senior al spiritului, în colaborare cu Daniela Oatu (2010),

Refracții critice (2013),

Triumful lucidității (2013),

Ochiul de veghe, în colaborare cu Daniela Oatu (2015),

Spadasin în haine de seară (2016),

Spiritul și oglinda (2016).

*

„Dincolo de efemeride cețoase și de înjghebări ocazionale, în fața cărților valide am încercat să descopăr sâmburele peren, să identific liniile unui desen coerent și semnele unei vocații. Nu odată le-am găsit și am avut satisfacția unui efort ce n-a căzut în gol. Există aici – recunosc – și o formă de pedagogie literară, cu valențe intrinseci: este

important ceea ce comentezi, dar poate fi la fel de semnificativ și ceea ce omiți în cunoștință de cauză. Criticul Alex. Ștefănescu a publicat un op compact consacrat cărților proaste (intră în joc, probabil, și o voluptate inefabilă), ceea ce i-a atras observația malițioasă a unor confrăți că-și pierde vremea cu rateuri literare. Opțiunea criticului nu este lipsită de tâlc și ar trebui să ne îndemne la meditație. Nu cumva se scrie prea mult în această țară, iar manufactura incontinentă ar trebui stopată de cineva?

Nu acesta este sensul refracțiilor critice, de a justifica obstinat neantul literar. Examenul exegetic este important mai cu seamă prin ceea ce afirmă și abia în al doilea rând prin ceea ce neagă. G. Călinescu a re-creat literatura națională printr-o extraordinară capacitate de decelerare a liniilor ei de forță (canonul călinescian), prin construcția critică viguroasă, expresivă, memorabilă, constant axiologică și nu prin vehemența demolării nulităților.

Nu știu câți dintre autorii comentați aici vor avea posteritate. Unii – trecuți la cele veșnice – sunt deja în penumbră. Contează tabloul caleidoscopic în întregul său, în care stau alături autori semnificativi (membri sau nemembri ai U.S.), condeieri de raft secund și, desigur, veleitari. Literatura este profund democratică: acceptă pe toată lumea. Timpul va alege.

Întreaga viață am stat cu ochii pe oameni și deopotrivă pe cărțile lor. Până azi am ratat șansa de a fi mizantrop ori nihilist. Am rămas senin și mereu încântat de spectacolul multiform și fascinant al spiritului.”

(Teodor Pracsiu – *Refracții critice*, Editura Sfera, Bârlad, 2013)

**Medalioane literare realizate de
bibliotecar Anca-Elena Chelaru,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

ION CHIRIAC – IN MEMORIAM

(1963-2021)

*„Nu vorbi, scrie despre toate câte ai văzut
și frumusețile ce te-au desfătut acolo
vor deveni veșnice și adevărate”*

Frații Chiriac, în ultimul concert al Căminului Flacăra – 15 iunie 1985

Frații Chiriac, la 37 ani de la debut – 15 iunie 2014, Sala Sporturilor Vaslui

(Sursa foto - ziarul „Vremea nouă”)

Este îndemnul pe care omul, întors din rai din nou pe pământ, îl primește de la primul trecător căruia, în nerăbdarea lui, a vrut să-i povestească despre frumusețile văzute acolo. Întâmplător, acel trecător era Domnul (Ioan Gh. Pricop din prefața „130 de ani de învățământ în Ghermănești”, Editura MONDOGRAF, Constanța, 1995, autor - prof. Constantin Partene).

Ion Chiriac nu a vorbit, el a cântat cu vocea lui inconfundabilă, cu chitara lui măiastră; iubirea, omul, orașul, patria, neamul, bucuria și tristețea și, nu în ultimul rând, înveșnicirea omului prin credință și omenie. Și toate acestea până în ziua aniversării sale, 20 februarie 2021, pentru că misterul morții, ce ne înconjoară pe fiecare dintre noi, s-a abătut, de data aceasta, mult prea devreme asupra unuia dintre simbolurile culturii vasluiene, Ion Chiriac, plecat dintre noi la vârsta când ar fi putut să ofere încă mult spațiului nostru cultural.

58 de ani, vârsta la care Ion Chiriac ne părăsește pe neașteptate, pentru un artist înseamnă maturitate creatoare, înțelepciune în alcătuire, experiență în mănuierea versului și a instrumentului său, chitara, de care nu s-a despărțit niciodată. Ivit din vatra multimilenară a acestui popor, din zona de temelie și veșnicie a satului românesc, Ghermăneștii Vasluiului, întreaga sa evoluție și creație aveau să se centreze pe folk-ul românesc, gen muzical care își trage seva din balada și doina strămoșilor noștri, dându-i prin arta sa substanță, consistență și valoare.

A văzut lumina zilei în data de 20 februarie 1963 în străvechea așezare românească de pe valea Prutului, Ghermănești, astăzi sat component al comunei Drânceni, județul Vaslui, în familia gospodarului Vasile Chiriac și Mărina. Ion era al patrulea copil din cei șapte frați și surori, toți cu înclinație pentru învățătură și muzică. Clasele primare și școala gimnazială le va absolvi în localitatea natală, iar cursurile secundare la Liceul „Emil Racoviță” din Vaslui.

Spre cinstea comunității Ghermănești, exista acolo o adevărată mișcare culturală, susținută de școală și căminul cultural, prin existența unei formații de mandoline, cor și dansuri în școală, formație de țitere cu soliști adulți la căminul cultural și chiar un ansamblu folcloric, aspect ce în zilele noastre pare o curiozitate de vreme ce căminele culturale s-au închis, iar preocupările în școli sunt doar la latitudinea unor profesori, învățători sau educatori entuziaști. Iată contextul fertil în care Ion Chiriac și fratele său Gelu, cu un an mai mic (n. 23 februarie 1964), au crescut și s-au dezvoltat până la absolvirea gimnaziului, participând la tot felul de concursuri și evenimente culturale, duetul lor acompaniat de chitară cucerind publicul oriunde ar fi apărut.

Ion Chiriac și fratele său Gelu vor fi puși în valoare de talentații lor profesori Teodor Lemnar și Anton Gheorghe Ieremia (care le vor versifica și pune pe muzică interpretările lor de început: „Torna, torna fratre”, „Decembrie” pe versurile lui George Bacovia și „Moartea căprioarei” pe versurile lui Nicoale Labiș) într-o perioadă când fenomenul cultural în România cunoștea un avânt cu totul deosebit (prin mișcările culturale de masă), greu de egalat în istoria noastră contemporană. Timp de 10 ani (1976-1985) vor încânta sute de mii de români adunați pe stadioane sau lăcașuri de cultură în inegalabilele spectacole de masă ale Cenaclului „Flacăra” sub genericul „Antena vă aparține”, spectacole care făceau să tresalte spiritul național, să vibreze patriotismul, istoria și tradiția românească sub bagheta inegalabilului Adrian Păunescu.

Vocea lor candidă, patetică, dar și pătrunzătoare, cu acele terțete extrem de melodioase, făceau să vibreze coarda cea mai sensibilă a sufletului românesc, aducând oamenilor, și îndeosebi tinerilor, pacea, liniștea și speranța în mai bine. Prin prestațiile lor scenice în cele peste 9000 de spectacole, prin aparițiile lor emoționante cu interpretări originale, accentuate și de inocența și candoarea vocilor lor, numele „fraților Chiriac” (Ion Chiriac și fratele său Gelu) vor rămâne adânc încrustate în memoria culturală a neamului nostru. Piese precum „Moartea căprioarei”, „Trandafirul albastru”, „Actorul”, „Voi cânta iubirea”, „Un om în amurg”, „Prea târziu”, „Ți-am adus un oraș” și multe altele la fel frumoase vor rămâne în fonoteca de aur a culturii române.

Nu știu câte orașe din țară s-au bucurat de privilegiul de a avea un cântec sau imn dedicat lor, dar știu sigur că nici unul nu a avut parte de o linie melodică mai frumoasă sau un mesaj mai onorant precum are Vasluiul, pe care Ion Chiriac l-a iubit cu inima, sufletul și muzica sa:

Te iubim scump oraș/ Liniștit, drag și blând,

spune cantautorul și continuă cu refrenul:

Timpul trece-n statui/ ca lăstarul spre rod

Orice om din Vaslui/ e-un străvechi voievod

El înalță cetăți/ de lumini și iubiri

Și deschide noi porți/ către mari împliniri.

Ca să citez doar câteva versuri din mărturisirea sa artistică.

Va continua cariera artistică și după încetarea spectacolelor Cenaclului „Flacăra”, participând cu muzica lui alături de artiști și formații celebre ale timpului până în 1990, moment care îl va determina pe Ion Chiriac să insiste în repertoriul său pe latura naționalist-patriotică, cântând mai ales drama românilor din Basarabia și Bucovina. Memorabile au rămas spectacolele de la Chișinău când celor patru Ioni din Vaslui (Ion Iancu Lefter, Ion Enache, Ion Parfene și Ion Munteanu) li s-a alăturat și Ion Chiriac ridicând în picioare săli de spectacole arhipline atunci când apăreau înfășurați în tricolor rostind și cântând nația română și unitatea ei. Ion Chiriac a străbătut Basarabia în lung și în lat cu chitara sa, „urmărit” de cei ce se temeau pentru impactul pe care muzica sa îl avea în inimile românilor de peste Prut. Neînfricat, Ion a continuat să cante mângâiat de prietenia lui „nenea Grig” (așa cum îi spunea lui Grigore Vieru) și a celor două suflete gemene, Doina și Aldea Teodorovici.

La Vaslui, cantautorul s-a căsătorit și a avut-o pe Ioana, fiica ce i-a moștenit, întru totul, talentul și sensibilitatea artistică. Angajat la Palatul Copiilor Vaslui, a învățat sute de copii tainele muzicii și chitarei. A fost iubit și dorit de oameni. Ajungea seara cu chitara plină de bani de la marile restaurante unde era solicitat să cante. Viața de artist i-a adus bucurie, dar și durere în aceeași măsură. Dorit la Iași, Ion Chiriac a părăsit pentru o vreme Vasluiul. Aici se va căsători din nou și va avea pe Teodora, cea de-a doua fiică. Și la Iași a lucrat cu copii la același cerc de muzică ușoară și folk ca și la Vaslui, cu participări la festivalurile folk și spectacole cu învățăceii săi, mai ales la Iași, perioadă în care își va desăvârși studiile de canto, concomitent cu activitatea creatoare în domeniul compoziției, alcătuirii textelor și înregistrărilor.

Rămas singur pentru a doua oară, Ion se întoarce la Vaslui în 2006 după o absență de opt ani. „S-a întors Ion acasă” este primul său mare concert la Casa de Cultură a

Sindicatelor „Constantin Tănase” din septembrie 2006. Aplauzele au demonstrat că vasluienilor le-a fost dor de Ion. Devine director artistic și instructor de educație la Fundația cultural-umanitară „Mâna și Acoperimântul Maicii Domnului” și, alături de Mihaela Manu, înființează Centrul pentru Copii „Veronica” unde timp de 10 ani preșcolarii și școlarii proveniți din familii defavorizate s-au bucurat de ajutorul său.

Educator, pentru cei mici și profesor de chitară, pentru cei mari, în acești ani „tata John” (așa îi plăcea să i se spună), nu are concediu, lucrează pe bani puțini și dedică tot timpul și viața proiectelor sociale în care s-a implicat cu tot sufletul. Împreună cu Mihaela Manu, care îi va deveni soție, a organizat sute de spectacole și comemorări ale personalităților vasluiene și naționale dispărute, Adrian Păunescu constituind o prioritate. De altfel, de la plecarea poetului Adrian Păunescu de pe pământ, lunile iulie și noiembrie au însemnat întâlniri de suflet cu poezia și muzica bună. Invitat de onoare a fost întotdeauna Andrei Păunescu, fiul poetului.

După întoarcerea la Vaslui, frații Chiriac s-au reunit și au cântat de câteva ori la „Zilele Vasluiului”, Ghermăneștilor (satul lor natal) și diverse evenimente în tot județul. Printre ultimele zvâcniri, sub aspectul spectacolelor de amploare va fi 15 iunie 2014, când fiul celebrului Adrian Păunescu, Andrei, va fi invitatul special la Vaslui într-un memorabil spectacol folk la aniversarea a 37 de ani de la debut, în încercarea de a readuce în atenția publică celebrul cuplu Ion și Gelu Chiriac. Într-o sală arhiplină, cu spectatori de toate vârstele (tinerii de ieri sau generația în blugi și tinerii de azi – generația internetului), s-au re trăit momentele de altădată cu aceeași emoție și participare entuziastă de parcă nu ar fi trecut atâta timp.

După acest eveniment a fost un participant constant la Festivalul „Adrian Păunescu” și ocazional la unele evenimente culturale locale, regionale sau peste Prut. A susținut recitaluri și la alte festivaluri folk din țară, dar cu predilecție pe scenele orașelor și satelor județului. La fiecare apariție Ion Chiriac ardea pe scenă.

În ultima perioadă s-a axat mai mult pe muzica religioasă, abordând texte cu profundă rezonanță spirituală, cum sunt cele închinare Maicii Domnului. Va păstra însă același patos în rostire, aceeași voce hotărâtă în textele sale patriotice și duioasă atunci când cânta dragostea și istoria neamului. Lasă moștenire patrimoniului cultural cinci CD-uri cu înregistrări: 1. *Moartea căprioarei*, 2. *Îngerii în ninsori*, 3. *Ce frumoasă ești*, 4. *Slavă preasfintei Fecioare*, 5. *O rază de lumină*. A lăsat două albume în lucru și numeroase compoziții neînregistrate care ar putea fi finalizate, eventual orchestrate și puse în valoare.

Acum, la ceas de despărțire, e bine să reținem că, pentru zona noastră, Ion Chiriac, împreună cu fratele său, a însemnat un adevărat fenomen cultural de care trebuie să fim

mândri, dar pe care trebuie să-l gestionăm cu grijă. Ceea ce poate nu s-a reușit pentru el, cât a fost în viață, ar trebui să recuperăm acum.

În primul rând, ar fi o datorie de onoare ca tot ce a gândit, a scris, a compus sau a cântat, să se regăsească într-un volum care să-i evoce viața și talentul. Restul va veni de la sine pentru că, odată personalitatea lui conturată din perspectiva timpului, vom avea adevărata dimensiune a valorii sale în planul culturii vasluiene și naționale.

Și asta cu atât mai mult, cu cât ținutul Vasluiului are o datorie față de omul care ne părăsește atât de timpuriu, pentru că Ion Chiriac l-a iubit, l-a cântat și i-a dus faima în lume.

Corul îngerilor să-l însoțească în drumul său spre o lume mai bună, așa cum muzica lui ne-a însoțit aici, pe pământ, în speranțele noastre de mai bine, iar Bunul Dumnezeu să-l odihnească în pace printre dreptii Săi!

Drum bun, „tata John”, îți urează învățăceii tăi!

Valeriu LUPU – doctor în științe medicale

ÎN DRUM SPRE.... ODIHNA DIN NADIR!

22 aprilie, 2021. Avea să fie ziua în care soția, mama, bunica și străbunica, omul de carte și profesor de Limba română, Elvira Lefter, hotăra, cu pași înceți să se îndrepte spre... eternitate. Sufletul ei se îndrepta ușor, ușor spre bisericuța modestă din satul Gura-Albești unde avea să-și caute liniștea și odihna alături de poetul Ion Iancu Lefter și împreună să pășească spre lumi de nimeni știute, ci doar închipuite.

Amândoi au ales primăvara ca anotimp al despărțirii de cele lumești și-n același timp al reînvierii, undeva, de unde nimeni nu s-a mai întors. Rebeli, sensibili, îndrăgostiți de natură, poezie și carte, de cuvântul scris cu înțelepciune, s-au completat într-o armonie perfectă, până când, în urma cu 31 de ani, poetul Ion Iancu Lefter, ca într-o rugă nesfârșită, se grăbea să părăsească această lume și să se-ntoarcă în satul natal, unde să asculte doar el tălăncile oilor, foșnetul pădurii, să vadă amurgurile doar de el știute, să-l apese albul zăpezilor, pe un vârf de deal, în singurătatea unei cruci.

Lăsând în urmă manuscrise întregi cu atât de multă poezie frumoasă, neștiută de nimeni, Elvira Lefter, soția poetului, a considerat că trebuie să-i continue munca și să scoată la lumină comoara cuvintelor ticluite în versuri. Cu o voință și determinare nebănuite, motivată de gândul că oamenii ar trebui să fie mai frumoși citind poezie, a luat manuscris cu manuscris, a selectat pe diverse tematici poem cu poem, le-a adunat și publicat în cărți postume, cărți ce au apărut la câțiva ani după moartea soțului ei, Ion Iancu

Lefter, cărți ce cuprind, cu precădere, poezie de dragoste, poezie religioasă și patriotică. Înșirui astfel titlurile acestora: *Apoteoza lacrimii* (1997), volum editat de Inspectoratul pentru Cultură al județului Vaslui - Centrul Județean al Creației Populare, urmat de volumele *Cele mai frumoase poezii* (2000, Editura Timpul, Iași); *Spre Golgota* (2005, Editura ARTPRESS, Timișoara); *Singurătate în umbra crucii* (2009, Editura Timpul, Iași); *Învierea a doua* (2014, Editura PIM, Iași); *Poezii de sertar* (2015, Editura PIM, Iași), volum apărut cu sprijinul Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui); *Starea de dor* (2016, Editura PIM Iași); *Ograda eternă* (2018, Editura PIM, Iași); *Odihnă-n nadir* (2020, Editura PIM, Iași) și ultima carte postumă de poezie avea să fie *Trenul de noapte* (2020, Editura Timpul, Iași).

Neînțelegând pe deplin ce înseamnă starea de poezie, Elvira Lefter spunea: „poetul este prin definiție un însingurat care se simte bine în însingurarea lui. Îi este prielnică creației, dar este dependent de ființa iubită. Adeseori, nici măcar eu n-am contat prea mult pentru poetul meu cu toate că, în idee, m-a pus pe același plan cu Poezia”.

Deși avea o misiune greu de îndeplinit care trebuia să tindă spre perfecțiune, Elvira Lefter s-a călăuzit tot timpul, în tot ceea ce a avut de făcut, după dictonul lui E. Cioran: „Datoria omului singur este să fie și mai singur” și astfel, cufundată în manuscrise, citind sute și sute de poezii, a reușit să promoveze și să facă publicului cititor cunoscută frumusețea poeziilor poetului Ion Incu Lefter, atingând astfel, la rândul ei, starea de dor.

Dacă ilustrul istoric și critic literar George Călinescu îl lansa pe Ion Iancu Lefter în revista „Contemporanul”, articolul „Cronica optimistului”/16.02.1962, urându-i „bun venit” în lumea poeziei și asemuindu-l cu „o pădure de vise cu crengile mai încâlcite din cauza furtunii de elanuri constructive care trece prin ea”, dacă Gh. Tomozei îl considera „una din vocile autentice și îndelung lucrate ale poeziei contemporane”, atunci Elvira Lefter a știut tot timpul că ține în mâini un diamant ale cărui fețe trebuiau șlefuite în permanență pentru a-și arăta atât frumusețea, cât și strălucirea. Dacă a reușit sau nu acest lucru, doar timpul va fi cel care ne va răspunde!

Simțind că trebuie să prezinte lumii o poezie autentică, știind câtă muncă este în spatele unei cărți bune, condusă de o ambiție fără margini în a menține vie amintirea poetului Ion Iancu Lefter, ea, Elvira Lefter, nu a făcut nici un pas înapoi în tot acest parcurs. A promovat opera poetului, de-a lungul acestor ani, în numeroase reviste de cultură, atât din țară, cât și din străinătate, I.I. Lefter primind, evident, post-mortem numeroase premii, mențiuni și distincții.

A știut tot timpul că este mult prea mult pentru a duce pe umeri atâta povară, însă Elvira Lefter a dus povara poeziei autentice, a frumuseții și nobileții cuvântului pe care le-a împărțit, deopotrivă, cu bucurie și dragoste tuturor.

Ne va fi dor de toți, așa că vom avea grijă „să ținem ochii deschiși; închizându-i, ne va fi cumplit de dor, iar sufletul n-ar mai avea nici strălucirea unui curcubeu, nici tristețea și puritatea unei lacrimi” (Octavian Paler).

Copiii: Cezara și Adi, Călin și Ela
Nepoții: Alexandru, Carla și Bogdan, Rareș și Ștefania
Strănepoata: Anastasia Maria

VASLUIANUL STAN GOLESTAN - APRECIAT COMPOZITOR ȘI CRITIC MUZICAL AL SECOLULUI XX

A răzbit în viață neavând altă avere decât talentul și entuziasmul creator, credea că folclorul poate fi inspirație pentru orice formă muzicală cultă. Sonatine, sonate, lieduri, valsuri, rapsodii, simfonii și cântece corale a scris Stan Golestan, operele sale muzicale fiind pretabile a fi cântate de orchestre cu peste 80 de instrumentiști, dar și de cvartete, acordurile muzicii sale răsunând armonios atât în săli imense, cât și în spații camerale.

Născut în Vasluiul anului 1875 (26 mai), părăsindu-l cel mai probabil la vârsta adolescenței pentru a beneficia de educație muzicală în Bucureștiul anilor 1890, va trece hotarele României stabilindu-se în capitala Franței încă din 1895. Există atâta discreție, mister și tăcere în jurul acestui personaj considerat a fi unul din promotorii școlii muzicale românești în străinătate! Nu cunoaștem nimic din copilăria lui Stan Golestan, nu avem date despre ai săi părinți, putem doar presupune că, asemeni tuturor copiilor de evrei, a fost inițiat într-ale tradițiilor iudaice de către rabinul comunității la sinagoga din oraș. Ajuns la vârsta școlarizării, este posibil să fi urmat clasele primare ale Școlii de băieți nr. 1 sau ale Școlii Israelite. Sunt greu de găsit acte, diplome doveditoare ale absolvirii unei școli bucureștene, nefiind suficientă informația „s-a format ca muzician la București”, care ne orientează presupunerile spre „Conservatorul de muzică și declamațiune” ce funcționa din 1864 sub conducerea lui Al. Flechtenmacher. Supozițiile pot continua și, la fel de bine, putem presupune că plecarea în străinătate va fi fost determinată de nevoia evitării persecuțiilor ce vizau evreii, cum la fel de credibilă poate fi dorința de depășire a unei stări materiale precare. Totuși, am convingerea că făcea parte dintr-o familie cu venituri peste media micilor meseriași, băcani sau comercianți evrei ce populau Vasluiul la acea vreme, căci a fi cursant în Paris nu era la îndemâna oricui. Va urma cursuri de compoziție la Schola Cantorum (înființată în 1894), făcând parte din primele generații ce au studiat aici sub îndrumarea unor mari personalități ale vieții muzicale din Paris (Vincente d'Indy, Paul Dukas). Chiar dacă scopul inițial al instituției era acela de a conserva și cultiva muzica bisericească, după 1900 se simte orientarea acesteia spre muzica profană și mai ales spre muzica modernă, Schola Cantorum devenind astfel un adevărat conservator, apreciat lăcaș de instruire muzicală. Cum Golestan își încheie studiile în 1903, putem spune că a prins perioada marilor prefaceri educaționale, însușindu-și din plin vechi, dar și noi concepte, curente, influențe artistice.

Sumarele informații biografice neancorate într-o succesiune cronologică atestă și confirmă prin repetitivitate devenirea profesională a vasluianului Stan Golestan: profesor

de compoziție la Școala Normală de Muzică din Paris, compozitor, critic muzical la renumitul cotidian „Le Figaro”, secretar general al „Confederației Internaționale a criticii dramatice și muzicale”. Prea puțin și mult prea vag! În aceeași notă, succintele referiri biografice amintesc doar într-o simplă enumerare varietatea activității publicistice menționând că artistul Stan Golestan a publicat studii, articole, corespondență, cronici, comentarii în periodice și reviste muzicale. Dintr-o lucrare de licență (2017, Portugalia) descopăr informații ce subliniază alte tipuri de preocupări intelectuale, muzicianul cu origini vasluiene ținând prelegeri, conferințe în toată Europa, invitat fiind în Italia, Belgia, Anglia, Cehoslovacia. În încercarea de a dezlega misterele parcursului profesional întrezăresc printre cuvintele unei limbi puțin înțelese că a lucrat la marele dicționar Larousse. Sunt elemente semnificative, dar insuficient de precise atâta timp cât nu se cunoaște în ce etapă a vieții artistului au avut loc. Din fericire, a păstrat legătura cu țara, mai bine zis cu ziarele românești, fiind colaborator de nădejde al acestora, semnând rubrici muzicale ce semnalau prezențe românești în concerte pariziene. Tot din această zonă vine abundența de informații, cotidianul „Adevărul” urmărindu-i îndeaproape cariera artistică, difuzând cu o frecvență mulțumitoare (chiar și pentru un cercetător) vești impresionante. Ce e important în toată această poveste, ce trebuie subliniat, laudat ori de câte ori vom avea prilejul? E rolul însemnat pe care îl au bibliotecile în a păstra asemenea valori patrimoniale! Fără Biblioteca Digitală a Bucureștilor cu variata sa colecție accesibilă gratuit din orice colț al țării, al lumii și la orice ceas din zi sau din noapte, aceste rânduri ce vor a comemora un vasluian afundat în negura uitării nu s-ar fi înșiruit astăzi sub ochii domniilor voastre.

Vă invit să răsfoim împreună câteva ziare dinainte și de după 1900, primul din seria propusă fiind „Adeverul” din 4 februarie 1898 ce derulează pe pagina a doua și a treia un articol de referință pentru istoria muzicii românești. Sub titlul „Un maestru”, cronicarul nostru abia stabilit la Paris anunța că, în ziua de 25 ianuarie, se cântase pentru întâia oară în Concertele Colonne o simfonie a unui român. Stan Golestan fusese martor auditor al fabuloasei revărsări de note muzicale cu profunde influențe din folclorul românesc, fusese încântat de puterea de sugestie a liniei melodice, recunoscând în mlădierile sonore cântece religioase împletite cu duioasa doină românească. Simfonia *Poema Română* a lui Enescu avusese darul de a-l transporta chiar și pentru câteva minute în locurile natale de care îi era dor. „Închid ochii și în auzul divinei simfonii mă simt în țara mea. De ani de zile am părăsit-o și în câteva minute iată-mă revenit iarăși la dânsa”. A revăzut nu doar satul în sărbătoare cu flăcăi și fete tropotind hora sau sârba moldovenească, ci a simțit cum seara se lasă molcom peste oameni și natură, cum luna răsare cu alaiul ei de stele. S-a înfiorat

când cerul cotropit de nori întunecoși a ascuns astrul nopții, a tresărit când tunetul și grindina au potopit glia străbună. „A fost sublim! Fenomenul acesta al naturii a fost atât de bine orchestrat că muzica ar fi putut fi iscălită nu numai de Enescu, ci chiar de un Beethoven”. Simfonia lui Enescu e un buchet de cântece naționale române „orchestrată în felul simfoniei școalei moderne” cu nimic mai prejos decât școlile italiene sau germane, avea să consemneze cronicarul nostru din Paris. S. Golestan avea să afirme că se poate vorbi cu mândrie despre o școală română serioasă, o școală muzicală română. Cât despre Enescu, vasluianul nostru nu dorea „decât” să semnaleze „ivirea pe orizontul muzical a unui nou soare”, apariție ce ar fi trebui să intereseze mai ales „că Enescu întâi e român, al doilea are vârsta de 16 ani”. Se simte puțină ironie amară în acest „decât”, Golestan atrăgând atenția cum străinătatea oferea celebritate valorilor românești în timp ce patria mumă ignora și pierdea oameni cu rodul muncii lor cu tot din cauza îndolenței pentru artă. Articolul acesta este des citat în mai toate studiile ce fac referire la viața și opera lui Enescu, fără a se acorda din păcate mai multă atenție omului ce a scris aceste aprecieri critice, după cum nimeni nu sesizează și evident nu încearcă să explice de ce această corespondență este semnată cu varianta românilor a numelui evreiesc Golestan. Oare S. Goleșteanu să fie un pseudonim alături de cunoscutul Stango sau o tentativă abandonată de românizare a numelui? Cert este că toate ziarele românești, cât și cele pariziene vorbesc întotdeauna despre compozitorul Stan Golestan, iar criticul muzical va folosi foarte rar pseudonimul, semnând cu numele real intervențiile sale artistice.

În 1905 compozițiile lui Stan Golestan erau apreciate de cunoscători, „Albina” din 22 mai informându-ne de tipărirea multor partituri în Editura I. Pitaut (Franța) și punerea lor în vânzare în toate magazinele de muzică. Erau orchestrate cu succes încă din 1902 dansurile românești *Lăutarul și cobzarul* și valsul *Regretul*, multe din piesele sale pentru pian și voce se cântau în concertele Le Rey sau Colonne. Și în paginile „Adevărului” era bine cunoscut căci „tânărul compozitor Stan Golestan, originar din România, nu a fost dintre acei pe care lipsa și necunoscutul altor țări” să-l doboare, să-l învingă. Ziarul bucureștean publică în 8 octombrie „Păreri și impresii” aducând la cunoștința cititorilor săi că elevul favorit al lui Vincent d’Indy atrage atenția lumii muzicale din Paris cu noi compoziții (*Vision, Soir, Angoisse* din *Poème bleu*) ce deslușesc personalitatea unui adevărat poet al sunetelor. În aceeași număr al cotidianului cu răspândire națională aflăm despre fondarea revistei „L’ Album muzical” ce va apărea decenii la rând sub îngrijirea lui Stan Golestan.

Articolul „Muzică română la Paris” („Adevărul” din 17 noiembrie 1907) rezervă câteva rânduri unei descrieri sumare a unui eveniment muzical ce urma să se desfășoare

peste ceva timp. Ziua de 8 decembrie avea să fie dedicată interpretării *Sonatei pentru vioară și pian*, operă componistică extraordinar de profundă, a cărei concepere și finalizare a necesitat trei ani de muncă asiduă. Acordurile Sonatei lui Golestan aveau să răsună la „Société nationale de musique” fiind măiestru redat de arcușul viorii lui Enescu acompaniat la pian de Maurice Dumesnil. Ce vor fi scris ziarele străine nu e greu de intuit, atât compoziția, cât și interpretarea vor fi primit deosebite aprecieri nu doar din partea ascultătorilor, ci și a criticilor de evenimente muzicale. Emoție intensă a produs interpretarea lui Enescu asupra creatorului sonatei, emoție re trăită ori de câte ori rememora spectacolul muzical. Chiar și peste aproape 40 de ani, comemorând îndurerat pe Enescu va scrie în „Le Guide du Concert” (mai 1955): „văd din nou pe tânărul meu compatriot de 20 de ani; arcușul său era deja celebru; plin de inspirație cântă în premieră sonata mea și acest lucru se întâmplă ca parte a unei Seri de Artă...”. Comemora un muzician, un colaborator, un român, dar mai cu seamă un prieten!

„Adevărul” din 2 iunie 1911 își începe articolul „Spre glorie – cariera unui artist la Paris” cu următoarea veste: „presa franceză și revistele de specialitate se ocupă de cursul inaugurat de un român la marele Institut Berthelot din Paris”. E vorba, bineînțeles, de Stan Golestan al cărui talent de muzician, ale cărui calități de recenzent muzical, a cărui personalitate atrăseseră atenția oamenilor competenți ce găsiră de cuviință să-i rezerve încă un loc în templul artei. Întru aceasta românul nostru era chemat a se alătura eminentilor profesori ai importantului institut francez, era solicitat să preia și să dezvolte cursul de geneză muzicală rămas fără profesor diriguitor prin decesul lui Ducandray. Tema primei conferințe (muzica modernă rusă) a adunat elita americană, pariziană, elita coloniei române la Paris, întreg auditoriul, mai mult decât avizat, fiind impresionat de vastele cunoștințe și de siguranța expunerii. La numai 36 de ani, „calea ce-i deschisă îl poate duce încă pe culmi și mai glorioase”. Onoarea ce i se oferea era mare nu numai pentru distinsul artist, ci și pentru România!

Stan Golestan primise consacrarea talentului său, arta sa triumfase, compozițiile sale figurau în toate concertele de seamă. Avusese frumoasa inspirația de a prezenta cântece românești, prelucrările sale făcând cunoscute fragmente folclorice melancolice sau duioase, „de o poezie aspră și răpitoare” în care cânta și palpita „sufletul unui popor mândru”. Ritmul, asprimea acestor cânturi venite din ținuturile românești, eleganța și ingeniozitatea lor au sedus mulțime de ascultători, iar muzicieni străini și români îi cântau aceste creațiile muzicale. Orchestra lui Dimitrie Dinicu îi cântase (1910) la Paris *Symphonie romaine*, sonata sa pentru vioară era înscrisă în repertoriul celor mai cunoscuți violoniști, apreciată după merit și aplaudată în concert. *Sanglot*, poem de o delicată

emoțiune, avea recomandări din partea Larei René a fi cântată cu acompaniament de orchestră, așa cum prevedea partitura inițială („Adevărul”, 6 octombrie 1911). *Sonata în mi bemol major pentru vioară și pian* beneficiază de strălucita interpretare a lui Enescu, devenind astfel o piesă de rezistență în toate concertele din Paris („Adevărul”, 10 februarie 1912). În iulie 1912 era pusă în circulație o carte poștală ilustrată reprezentând mai multe celebrități ale omenirii, între acestea, așezat între Menzel și Rafael, pe același rând cu Zolla și Tolstoi regăsim pe bunul și distinsul nostru compatriot. Jurnalistul ziarului „Voința” (11 iulie 1912) este extaziat în fața unei asemenea descoperiri și se simte dator a ne spune cine este Golestan: „face muzică la Paris și vă asigur că a ajuns un virtuoz. Se distinge mai ales prin baterea tobei celei mari a reclamei și când mâinile sale ostenesc bătând, atunci începe să sufle în trâmbița aceleași reclame”. Stan Golestan avea mulțime de „amici care îl adoră, cunoscuți care îl admiră, necunoscuți (care) vorbesc întruna de dânsul”.

La sfârșitul anului 1913, „Adevărul” din 16 decembrie ne dă de veste de venirea lui Stan Golestan în țară. Urma să conferențieze la Cercul Analelor din București, Brăila, Galați, temele tratate fiind „Premergătorul lui Beethoven” și „Spiritul muzicii franceze moderne” însoțite de exemplificări componistice pentru voce și pian asigurate de cei mai buni artiști români. Vizita lui Golestan promitea și susținerea unui concert simfonic cu un program alcătuit în mare parte din operele muzicale ale distinsului artist. Ce ne mai spune acest număr de ziar? „Domnul Golestan Stan este unul dintre cei mai talentați români care fac gloria țării în străinătate. Cunoștințele sale perfecte în materie de muzică fac dintr-însul unul din viguroșii recenzenți pe care și-i dispută revistele de specialitate (...) e apreciatul cronicar muzical al mării publicațiuni „Larousse mensuel”. A popularizat în Franța parte din melodiile noastre naționale, armonizându-le cu o finețe care i-a atras laudele cunoscătorilor”. Cu asemenea renume nu e de mirare cum prezența sa în țară, chiar și pentru o scurtă perioadă, era primită cu satisfacție și deosebită bucurie, rare fiind ocaziile în care putea fi și văzut, și ascultat în concertele organizate în săli românești.

Deceniul al treilea al secolului XX îi rezervă frumoase realizări artistice, e mereu în paginile presei românești sau pariziene fie în calitate de semnatar al unor recenzii muzicale, fie ca personalitate artistică elogiată. Prin 1921, românimea de acasă vorbea tot mai des de acei români răzlețiți prin lumea largă, urmărind acele nume ce făceau cinste neamului de origine. Așa se face că „Adevărul” tipărit în București la data de 10 iulie este interesat de manifestările muncii sau talentului unor „Români la Paris” menționând în acest articol și pe soții Golestan. Dacă muzica românească a lui Stan Golestan era savurată în țară și străinătate grație concertelor lui Enescu, dacă devenise critic de artă și la „La Journal”, toate acestea erau minunat semn al aprecierii de care se bucura. Surprinzătoare

este, însă, mențiunea despre doamna Golestan, cunoscută și talentată „cantatrios” ce obținuse de curând un succes răsunător în concertul susținut la Haga sub auspiciile Legațiunii române din Olanda. În 1922 (15 octombrie), „Le Figaro, supliment literar” scrie: „Stan Golestan este alături de George Enescu un reprezentant incontestabil al liricii românești, ce merita aprecierile criticilor”. În luna mai a anului 1926 Stan Golestan reprezintă Asociația Criticii Dramatice și Muzicale din România în ședințele Congresului Internațional al Criticii Dramatice și Muzicale ce avea loc la Paris, iar în octombrie vine în țară pentru a face cunoscute dezbaterile din comisiile de specialitate colaborând în acest sens cu prieteni și colegi de breaslă: C. C. Nottara, Iosif Nadejde. Continuă să scrie în „Le Figaro” despre virtuțile interpretative ale unor conaționali (Clara Haskil, Al. Demetriad, Enescu), promovează în vestul Europei muzica cultă din România interbelică. Noile compoziții *Rapsodie concertantă pentru vioară și orchestră*, *Poeme și peisaje pentru pian*, *Doine și cântece*, *cântări folclorice*, *Horă pentru voce și pian* văd lumina tiparului și răsună voios în diferite concerte anunțate, semnalate în foile de ziar. În martie 1928, vasluianul e în Italia conferențiind despre „Arta muzicii în România”, iar în sala Pleyel celebra orchestră Straram, compusă din 80 de artiști, executa cu succes *Rapsodia* lui Golestan, în timp ce cvartetul Poltrionieri din Milano interpreta muzică românească într-un concert desfășurat sub patronajul ministrului Ghica. Dar cea mai importantă realizare a acestei decade este, cu siguranță, acordarea celei mai înalte distincții ce o putea oferi statul francez (și rareori unui străin). În 1925, Stan Golestan primește într-un cadru festiv „Legiunea de Onoare” recunoscându-i-se astfel eforturile, contribuția, meritele în sprijinirea artei franceze.

Al patrulea deceniu al anilor 1900 este la fel de bogat în reușite artistice. Întâi de toate, trebuie să evidențiem anul 1930 căci a fost decorat de Regele Mihai cu „Coroana României” în grad de comandor pentru meritul de a fi promovat muzica românească. Această apreciere dorită și așteptată îi va fi fost stimul în munca de creație și poate că respectul ce-l purta Casei Regale e regăsit tocmai sub forma temelor folclorice din „Concert românesc pentru vioară și orchestră”, „Concert Moldav pentru violoncel și orchestră”, „Pe potecile Carpaților, concert pentru pian”, „Baladă românească pentru harpă”. Depășește cu oarecare greutate problemele de sănătate, cauzate de un accident stupid (otrăvire cu o substanță toxică), ce îi vor provoca paralizia membrelor, dar și o congestie pulmonară, „Adevărul” din 27 martie 1935 anunțându-ne că „Maestrul Stan Golestan și-a reluat activitatea”. Deși aflat în convalescență la Spitalul Sf. Antoine, terminase *Concerto roumain* care obținuse „triumfale succese la Paris și Montecario”, fiind salutăată de critici ca o „compoziție hotărâtoare în cariera maestrului român”. E printre

puținele articole ce-și însoțesc textul cu imaginea artistului, din fotografie privindu-ne blând și scrutător un chip inconfundabil cu frunte înaltă, păr ondulat ceva mai lung, dar bine îngrijit, mustață la modă. Nu lipsesc pălăria și lavaliera, accesorii nelipsite artiștilor acelor vremi.

Peste jumătate de an, 4 august 1935, cel mai cunoscut ziar românesc preia fragmente din studiul despre „Sonatina pentru flaut și pian” prezentat de A.M. Ginisty-Brisson în cadrul emisiunii „Săptămâna radiofonică” a postului Radio Paris. Gazda emisiunii laudă duetul celor două instrumente muzicale, apreciind că „flautul este tot atât de popular instrument ca vioara sau cobza”, murmurând „din zori și până-n seară” melodii, cântând „doina – evocare a acelui dor specific sufletului visător al poporului român”. Îmi pare că artista face o confuzie între flaut și fluier, acesta din urmă fiind instrument muzical ce poate doini pe vârfuri de munte, cu ajutorul lui ciobanul prinzând „mai bine muzica îndepărtată și nevăzută” a naturii. Oricum (flaut sau fluier), Ginisty-Brisson se declară surprinsă „că nici un muzician român nu încercase să închidă într-o operă poezia bucolică a țării sale, prin glasul flautului” și apreciază că sonatina lui Golestan a umplut acest gol, fiind „prima în literatura de muzică de cameră română”. Compoziția e concepută în spiritul muzicii populare, dialogul dintre flaut și pian se inspiră din ambianța pastorală, se aud ciripind păsărele. Sonatina era adusă atunci „pentru prima dată pe aripi de unde sonore (...) relevând toată poezia inedită și caldă a României”, fiind interpretată de unul din cei mai mari artiști francezi, Marcel Moyse, profesor la Conservatorul din Paris, colaboratoare la pian fiind chiar autoarea studiului radiofonic.

Rămânem tot în zona radio, dar facem un salt în octombrie 1953 când Stan Golestan este invitatul lui Robin Livio, realizatorul unei serii de emisiuni în care a intervievat actori, muzicieni români stabiliți, deveniți celebrități la Paris. Frumos își începe emisiunea amintind de compoziția *Pe culmile Carpaților* considerând-o „o operă curioasă, lucrată cu tenacitate în teroarea a ceea ce s-a spus deja”, autorul lucrării fiind un entuziast, un „român al Franței, a cărui figură le era familiară de aproape jumătate de secol tuturor celor îndrăgostiți de muzică”. Stan Golestan avea să spună cu mândrie că vine „din Vaslui, un sat mic din Moldova profundă” și adusese din locurile natale un fluier sculptat în lemn de tei. Mărturisea că acest mic obiect i-a marcat cariera și i-a servit drept ghid în arta sa, simțindu-se, prin el, legat de amintirile în care copilul de altădată, cântând din fluier, gândea și visa la muzicianul, compozitorul ce va deveni vreodată. Această bucată de lemn de tei îi amintea mereu că trebuie să împlinească acele fragede visuri și cum altfel decât creând muzică de inspirație românească.

Deși a locuit și activat în capitala Franței peste 60 de ani (stingându-se în 21 aprilie 1956), deși s-a afirmat departe de țara sa, Stan Golestan a rămas profund legat de patria natală, având cu sine divină zestre – muzica populară românească. Nu a trădat-o niciodată, a iubit-o cu pasiune, a slujit-o consecvent, ca pe cel mai frumos ideal al vieții sale. A cules folclor românesc, a compus lucrări inspirate din sursele autohtone, fiind un veritabil luptător pentru valorificarea bogăției culturale românești. A promovat cultura românească în cercurile artistice europene nu doar grație creațiilor sale, ci și prin avalanșa de materiale publicate în ziarele pariziene și naționale. Aparține culturii europene și românești deopotrivă, dar este mai mult al nostru... o dată prin locul nașterii și apoi prin întreaga creație cu adânci rezonanțe românești.

Bibliografie:

- George Onciul, *Istoria muzicii*, vol. 2 (Tipografia Bucovina, București, 1933);
- *Documente din arhiva Muzeului National George Enescu*: articole de presă despre George Enescu: 1947-1955 (Editura Muzicală, București, 2017);
- Dumitru Bran, Aurel Zugravu, Ion Bauman, *Schiță monografică a orașului Vaslui* (Comitetul Județean de Cultură și Educație Socialistă Vaslui, 1975);
- Mihai Ciobanu, Alexandru Andronic, Petru Necula, *Cronica Vasluiului: documente, locuri, oameni, fapte* (Publirom, 1999);
- Viorel Cosma, *Compozitori și muzicologi români*: Mic lexicon (Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor din R.P.România, București, 1965);
- Biblioteca Digitală a Bucureștilor („Albina”, „Adevărul”, „Voința”);
- „Suplimentul de cultură” (nr. 576/ 8 septembrie 2017).

bibliotecar Mihaela OCHIANU,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui

IOAN MANCAȘ – IN MEMORIAM

Acum 10 ani trecea în eternitate cunoscutul om de cultură, istoric și manager cultural IOAN MANCAȘ. El a slujit decenii de-a rândul cultura vasluiană, atât ca profesor de istorie și muzeograf, cât și ca director al unor importante instituții culturale din județul Vaslui. Cu această ocazie, credem că se cuvine a-i rememora împreună pașii existenței pe acest Pământ. Nu e vorba doar de un gest de curtoazie, ci ca o eleganță a spiritului pentru personalitățile care au contat în viața culturală de pe aceste pitorești meleaguri.

A. IOAN MANCAȘ – CADRE EXISTENȚIALE

Născut la 20 iulie 1951, în cetatea Bârladului, IOAN MANCAȘ era fiul lui GHEORGHE și al LILICĂI. A început din 1958 studiile primare și gimnaziale la actuala Școală cu cls. I-VIII nr. 4 „Tudor Pamfile” din Bârlad, după care a urmat cursurile liceale la Complexul Școlar „Gh. Gheorghiu-Dej” (actualul Liceu Teoretic „M. Eminescu”) din orașul natal, pe care le-a absolvit în 1970.

Între 1970-1974, a urmat cursurile Facultății de Istorie-Filosofie din cadrul Universității „Al. I. Cuza” din Iași, reușind să se specializeze ca profesor de istorie. În facultate a cunoscut profesori de renume din domeniul istoriei, dar și al filosofiei ieșene, dintre care amintim pe academicianul Gheorghe Platon, prof. univ. dr. Nicolae Grămadă,

prof. univ. dr. Emilian Bold, prof. univ. dr. Ioan Agrigoroaiei, prof. univ. dr. Ioan Toderașcu și alții.

După finalizarea licenței în iunie 1974, cu titlul *Cultura românească interbelică*, și luarea cu brio a examenului de absolvire, tânărul IOAN MANCAȘ a fost repartizat în toamna aceluiași an la Școala generală de la Sălceni (comuna Tutova, județul Vaslui), ca profesor titular.

De la 1 ianuarie 1975 a fost transferat ca muzeograf la Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui (proaspăt înființat, prin dispoziția Consiliului Popular al Județului Vaslui din 18 octombrie 1974). Noul muzeu vasluian avea inițial un profil mixt (istorie și etnografie), fiind condus de prof. Constantin Popescu, director și muzeograf cu experiență, cu importante contribuții în formarea altor instituții muzeale la Bran, Făgăraș și Râșnov. IOAN MANCAȘ a răspuns de Secția de Istorie Modernă și Contemporană și a fost cel care, din 1976, a organizat cu regularitate Sesiunea Națională de Comunicări Științifice „Acta Moldaviae Meridionalis”, iar din 1979 a inaugurat Anuarul muzeului - cu același nume. Tot lui i se datorează, în această perioadă, etalarea în cadrul Expoziției de bază a unor obiecte personale ale unor personalități ale județului Vaslui - Elena Cuza, Peneș Curcanul, Emil Racoviță, Constantin Prezan, Constantin Tănase, Nicolae Bagdasar etc. În același timp, el a contribuit la amenajarea unor case memoriale și a unor muzee sătești din județul Vaslui, precum și la amenajarea Muzeului Municipal din Huși. A realizat sute de expoziții tematice și, ca cercetător, a participat la foarte multe colocvii, simpozioane și sesiuni științifice pe teme istorice, muzeografice și de patrimoniu cultural, studiile și comunicările sale fiind publicate în revistele de specialitate ale muzeelor din Vaslui, Bârlad, Huși, Bacău, Suceava, Iași și în „Revista muzeelor”. La acestea putem adăuga mai multe articole apărute în presa locală și centrală, cuprinzând în marea lor majoritate profile ale unor personalități din județul Vaslui, evocarea unor momente importante din istoria națională, dezbaterăa unor problematici cultural-istorice, în special legate de muzeologie etc.

B. IOAN MANCAȘ – OMUL DE CULTURĂ

Datorită rodnicei sale activități în domeniul culturii, de la 1 septembrie 1980, distinsul profesor și muzeograf IOAN MANCAȘ a fost transferat la Comitetul pentru Cultură și Educație Socialistă al județului Vaslui, în funcția de inspector principal pentru muzee, artă și biblioteci. Cu ajutorul directorului acestei instituții - prof. Dumitru Bran,

tânărul IOAN MANCAȘ și-a început o nouă activitate care avea să-l definească și să-l facă remarcat: aceea de om de cultură.

Dintre realizările sale speciale cunoscute în județul Vaslui și în țară, putem menționa Festivalul Umorului „Constantin Tănase”, unde a fost organizator principal la peste 12 ediții și căruia i-a dat un caracter internațional, Colocviul Regizorilor din Teatrele Dramatice (organizat la Bârlad și la Vaslui), Manifestarea cultural-artistică „Fii ai acestor meleaguri” (literatură și artă), „Săptămâna artelor” - organizată trimestrial, timp de un deceniu, în municipiul Vaslui, Festivalul de Folclor „Hora din străbuni” - cu participare importantă internațională la două ediții, precum și Festivalul Obiceiurilor de iarnă.

La acestea, se adaugă acțiunile sale legate de sprijinirea și coordonarea activităților de la muzeele și bibliotecile din Bârlad, Vaslui și Huși, dar și organizarea unor manifestări artistice în județul Vaslui și nu numai, prin promovarea în țară a unor artiști talentați de pe meleagurile noastre. A contribuit la donarea și aducerea în muzeul bârlădean a unor colecții importante, cum ar fi: Colecția de artă comparată și decorativă a dr. Ion Chiricuță, Colecția personală a scriitorului George Ivașcu și Colecția de artă a dr. Constantin Teodorescu, iar pentru muzeul vasluian a ajutat la aducerea și donarea Colecției de artă a dr. Constantin Teodorescu. A militat pentru organizarea tradiționalei manifestări cultural-artistice „Zilele toamnei hușene”. Totodată, a sprijinit și a coordonat activitatea de îmbogățire a fondului de carte pentru bibliotecile comunale, dar și pe aceea de creare a unor cămine culturale în județul Vaslui.

Întrucât era extrem de activ și un bun organizator de evenimente culturale, la 1 noiembrie 1989, IOAN MANCAȘ a fost numit director al Întreprinderii Cinematografice a județului Vaslui (devenită din anul 1990 Regia Autonomă a Distribuției și Exploatării Filmelor „ROMÂNIAFILM”). Activitatea sa la această instituție avea să-l facă și mai cunoscut în județ și să-i polarizeze preocupările, diversificarea acestora fiind o etapă importantă a maturizării sale profesionale.

În primul rând, a adus un suflu inovator în diversificarea activităților de difuzare și de proiecție a filmelor, achiziționând aparatură performantă pentru difuzarea filmelor în mediul rural, dar și la cererea unor unități din mediul urban, astfel permanentizând „Caravana cinematografică”. Mai mult, în cadrul Festivalului Umorului „Constantin Tănase”, a instituit proiecția de filme tematice „Săptămâna comediei românești”.

A dotat cu aparatură de sunet și imagine performantă și a modernizat sălile de cinema de la cinematografele „Independența” și „Modern” din Vaslui, „Victoria” și „Bârladul” de la Bârlad, unele dintre aceste clădiri fiind chiar consolidate și reabilite. A deschis noi unități cinematografice în județ: cinematograful „Casa Artelor” la Vaslui (în sediul Casei

Armatei), cinematograful „Dacia” la Huși (dotat cu aparatură ultramodernă și unde se difuzau simultan două filme), unitățile cinematografice din cadrul Căminelor culturale de la Berezeni și Vutcani (cu încasări destul de mari).

A introdus sistemul de vizionare a filmelor pe casete video, înlocuind vechile amplificatoare de sunet pe lămpi cu sistemele de sunet moderne tranzistorizate. Această realizare a fost menționată în mod special și în „Buletinul Cinematografic” (publicație tehnică a Întreprinderilor cinematografice județene). S-au achiziționat atunci cele mai noi filme de divertisment și de cultură. Pentru activitatea meritorie a instituției, pentru dotarea ultramodernă cu aparatură de proiecție performantă, dar - mai ales - pentru încasările financiare uriașe, Întreprinderea Cinematografică a județului Vaslui - condusă de IOAN MANCAȘ - a ocupat, în anii 1990-1991, locul doi pe țară.

C. IOAN MANCAȘ – DIRECTOR ÎN CULTURA VASLUIANĂ

Fiind o prezență activă în viața publică, personalitatea lui IOAN MANCAȘ era definitorie, fapt pentru care, de la 1 noiembrie 1991, el a fost transferat la Inspectoratul pentru Cultură al județului Vaslui, în funcția de consilier-șef teritorial. Ca director al culturii din județul Vaslui, IOAN MANCAȘ nu numai că a animat întreaga activitate cultural-artistică, dar a reușit să contureze ideea unui județ care are nebănuite resurse în domeniul culturii și civilizației românești.

Multe dintre realizările sale cunoscute în județ și în țară erau bine organizate și de o calitate aparte. A revigorat și a internaționalizat toate manifestările cultural-artistice din cadrul Festivalului Umorului „Constantin Tănase”, în cadrul căruia a organizat și a permanentizat expozițiile „Retrospectiva Umorului” și „Salonul de Caricatură”, a invitat la Vaslui pe marii caricaturiști și umoriști ai lumii, a chemat în mod special pe celebrul caricaturist român Ștefan Popa Popa's, a adus trupe de teatru celebre și actori renumiți, transformând Vasluiul în „capitala umorului românesc”.

A dezvoltat activitățile din cadrul Festivalului Folcloric „Hora din străbuni”, la edițiile din 1995 și 1997 participând ansambluri folclorice din foarte multe țări. A dat o mai mare importanță manifestării literar-artistice „Fii ai acestor meleaguri” și Festivalului Obiceiurilor de iarnă, la care a adăugat și organizarea anuală a Festivalului Fanfarelor. De altfel, remarcabilă a fost participarea internațională a Fanfarei de la Valea Mare la Dijon (Franța), în 1995, când această fanfară a câștigat Marele Premiu. A organizat sute de concerte și spectacole în tot județul.

La acestea, se adaugă acțiunile sale legate de sprijinirea și coordonarea activităților de la muzee și de la bibliotecile din Bârlad, Vaslui, Huși și Negrești, dar și a celor din mediul rural, precum și organizarea unor manifestări artistice de elită în județul Vaslui și în țară, prin promovarea unor artiști plastici talentați din județ. Totodată, a continuat și a sprijinit activitatea de îmbogățire a fondului de carte pentru bibliotecile comunale, dar și pe aceea de creare a unor cămine culturale în județul Vaslui. Remarcabilă a fost activitatea sa de înființare a unor muzee sătești la Dănești, Tăcuta, Vutcani, Pogonești, Giurcani, Banca, Laza etc., precum și cea de promovare și îmbogățire a culturii populare și a patrimoniului istoric al unor importante zone din județul Vaslui.

Tot atunci, IOAN MANCAȘ s-a preocupat de perfecționarea și specializarea sa profesională, reușind să absolve în 1994 cursul special „Muzeologie și management cultural” efectuat la Copenhaga (Danemarca) și organizat sub egida Comunității Europene. Până în 1997, el a susținut la Facultatea de Istorie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași examenele în vederea susținerii proiectatei sale teze de doctorat *Integrarea culturală a Basarabiei (1918-1940)* (nefinalizată).

Totodată, a militat în domeniul protejării și valorificării patrimoniului arheologic și al monumentelor istorice. A sprijinit reluarea cercetărilor arheologice la siturile de la Trestiana, Bârlad-Valea Seacă, „Curțile Domnești”- Vaslui, Igești-Scândureni, Cetatea geto-dacică de la Bunești-Averești, Poienești etc., dar a și finanțat restaurarea și consolidarea Casei memoriale „Emil Racoviță” de la Dănești, a Conacului de la Solești și a Conacului de la Pribești și a altor clădiri de patrimoniu din județul Vaslui. În același sens, a sprijinit apariția unor monografii de sate și de monumente istorice, precum și cărți de literatură, albume de artă, cataloage de colecții etc. Toate aceste activități le-a continuat și când s-a întors ca director la Muzeul Județean Vaslui.

D. IOAN MANCAȘ – DIRECTORUL MUZEULUI VASLUIAN

După ce a fost îndepărtat de la conducerea culturii vasluiene, la 1 ianuarie 1998 IOAN MANCAȘ a fost transferat ca director la Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui. Muzeul avea să devină în timpul direcțiunii sale o prestigioasă instituție de cultură, venind în întâmpinarea publicului vasluian și nu numai cu proiecte, programe și oferte cultural-educative și de cunoaștere științifică din ce în ce mai diversificate și mai apropiate de nevoile și dorințele oamenilor, deschizându-le gustul pentru frumos, pentru istoria locurilor și, mai ales, pentru curiozitatea și ineditul informațiilor furnizate.

Pe lângă rolul de păstrător de valori ale patrimoniului cultural național și cel de conservare și restaurare a acestuia, Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui - prin implicarea colectivului muzeal în actele și manifestările cultural-artistice și educative din județ, prin realizarea expozițiilor tematice și speciale, prin pregătirea profesională a angajaților, prin reorganizarea depozitelor și a sălilor Expoziției de bază, dar și prin cercetarea științifică a patrimoniului cultural din arealul vasluian - a devenit un important lăcaș de cultură din țară.

În cadrul programului de expoziții tematice și speciale „EXPOART”, muzeul vasluian - coordonat de IOAN MANCAȘ - a organizat peste 200 de expoziții, dintre care amintim: „Permanențe cultural-istorice. Ștefan - Cuza - Eminescu”, „Colecții și colecționari”, „Autohtoni și migratori”, „Vasluiul epocii lui Ștefan cel Mare”, „Artă religioasă pascală”, „Salonul Internațional de Caricatură”, „Emil Racoviță - Belgica”, „Onor la mareșal. Constantin Prezan”, „35 de ani de arheologie vasluiană”, „150 de ani de la Unirea Principatelor Române”, „Cucuteni, magia ceramicii”, „Pictori și capodopere”, „Forme. Culori. Trăiri”, „Patrimoniul cultural vasluian și Europa”, „Mărturii ale culturilor ameridiene din Mexic”, „Motive românești în afisul polonez”, „Destine de martiri” , „Automobilul de ieri și de azi” etc.

În cadrul programului „Muzeul vasluian - instituție de cultură și educație europeană”, s-au derulat sesiuni, simpozioane și colocvii științifice legate de valorificarea istoriei și civilizației românești, a arheologiei și a istoriei locale, dar și de marile personalități ale județului Vaslui. „Artă și magie cucuteniană”, „Antichitățile Elanului”, „Valea Racovei - istorie și civilizație”, „Vasluiul medieval”; „Personalități ale județului Vaslui”, „Holocaustul - imagine și conștiință istorică”. Însă cel mai important eveniment al muzeului vasluian organizat anual sub conducerea lui IOAN MANCAȘ a fost Sesiunea Națională de Comunicări Științifice „Acta Moldaviae Meridionalis”.

În cadrul activității publicistice, IOAN MANCAȘ s-a remarcat prin tipărirea Anuarului științific al muzeului „Acta Moldaviae Meridionalis”, prin editarea unor importante volume de proză și poezie, a unor monografii de localități și monumente istorice, ale unor dicționare de personalități academice din județ, dar și prin editarea pliantelor și cataloagelor de expoziții. În ultima perioada a activității sale, menționăm și contribuțiile personale la realizarea unor lucrări în colaborare cu importanți specialiști: *Vasluienii în Războiul de Independență* (coautor: Nicolae Ionescu), *Membri ai Academiei Române originari din județul Vaslui* (coautor: Liviu Marghitan) și *Membri ai Academiei Române din județul Iași* (coautor: Liviu Marghitan).

Pentru muzeul vasluian, a fost de un real folos personalitatea lui IOAN MANCAȘ, definită de relațiile pe care le-a consolidat cu cele mai importante instituții academice și de învățământ superior, dar și cu instituții de cultură din țară și din străinătate. Așadar, dincolo de greutățile inerente și chiar dacă a fost viceprimar al municipiului Vaslui (1 iulie 2007-23 iunie 2008), IOAN MANCAȘ a avut menirea în viață de a lupta pentru autenticele acte de cultură din județul Vaslui, dar și pentru perenitatea tradițiilor culturale românești.

În fine, trecut în neființă destul de devreme, la 29 martie 2011, când încă atmosfera muzeului avea nevoie de o răsuflare caldă și de îndrumările lui, așa și noi, colaboratorii lui, aveam încă nevoie de sfatul și șarmul lui. Mă tem, însă, că și Dumnezeu i-a cerut asta, și atunci a trebuit să zăbovească în lumea de dincolo. Și cum nimeni nu are întoarcere de unde nu e început și nici sfârșit, de unde nu e nici întristare și nici suspin, rămâne doar ca amintirea lui să rămână vie și, mai ales, în sufletul celor care l-au cunoscut!

**Dr. Laurențiu CHIRIAC -
Muzeograf**

DIALOG LIRIC CU POETA NINA TOMA

A.T. Stimată doamnă, sincer spun, m-ați fermecat
Cu primul vers pe care vi l-am ascultat
Și-am descoperit că numele de Nina,
Nu întâmplător, rimează cu *lumina*...

Bârladul este urbea în care
Ați deschis ochii pe acest pământ,
Că ați rămas... e doar împrejurare
Sau inimii i-a fost ca un veșmânt?

N.T. Bârladul e lăcașul meu,
De când pe lume am venit,
Într-o iarnă cu ger greu,
Așa cum mi-a fost ursit.

Dragii mei părinți mi-au dat
Frumos nume, strămoșesc,
Ca al nașei ce m-a botezat,
Și zi de zi le mulțumesc.

Am copilărit la bunici,
În Satul Nou, pe unde
Zeletinul curgea prin lunci,
Săltând în șipote blânde.

*Gândind la dragii mei bunici,
Pe-o carte mi-am scris nume,
Iar ei, din colțul lor de rai,
Au nins zăpezi divine.*

*Mă fericesc cu amintiri,
din timpuri de demult,
aproape, astăzi, parcă-mi sunt,
blând glasul că le-ascult.*

*În casa lor, din nou aş vrea
să mă strecur tiptil
şi turta aburind s-o strâng
în mâini mici de copil.*

*Din pălăria găurită de molii
şi de-a anilor sudoare,
bunicul îmi dădea zâmbind
caise dulci şi mere acrişoare.*

*Cu glas duios, mă adormea
bunica, mam'bătrâna,
spunând poveşti cu feţi-frumoşi,
pe fus, torcând calm lâna.*

*O, Doamne, acolo-n cerul Tău,
cu ei fii bun şi blând,
odihnă dă-le-n verde rai
şi îngeri mulţi râzând,*

*Deschide cerul să le spun
că ei sunt steaua mea
şi mâinile le-aş săruta,
acum, dac-aş putea.*

*Cu binecuvântarea lor,
la piept strâng prima carte,
pe drumul nins cu dalbe flori,
voi scrie mai departe. (Bunicilor mei, Maria şi Gheorghe Toma)*

A.T. Profesia pe care o-mbrăţişaţi
V-aduce mulţumiri... mi s-a şoptit
Că sunt elevi pe care-i ajutaţi
Să-şi vadă visul de a scrie împlinit.

N.T. Ce poate fi mai nobil
Decât s-aprinzi un vis
În palma unui copil
Cu harul pentru scris?

A.T. A fi profesor nu-i tocmai meserie,
E-o artă nobilă de-a creşte suflete

Și-a construi, în inimă, o galerie
Din împliniri, din zâmbete...

N.T. Eu n-aș fi fost ce astăzi sunt
Fără elevii mei, suflete pure,
Aș fi rămas un om mărunț,
Rătăcitor pe căi obscure.

Cu lumina lor îmi dau speranță,
până la cer și mai departe,
îmi dau putere, drag de viață,
ca visele-mi să nu fie deșarte.

Ei sunt floarea albă a sufletului meu,
Sădită-n inima-mi de dor rănită,
Sunt vers și rugă din cartea sfântă
Și îngereasca mea aripă.

A.T. Ați debutat pe când erați elevă,
În „Năzuințe”, cu poemul întrebării
Ce-i viața?. Ce enigmă-n vervă
Însoțită de semnu-ntrebării!...

N.T. Mă întrebam, ca orice-adolescent,
Ce-i viața și ce taine are,
Nu-nțelegeam că-i un torent,
Noian de clipe trecătoare.
Ce-i viața?
E un haos în care te-adâncești...
Ce-i viața?
E o lume spre care, azi, pornești...
Ce-i viața?
Este clipa pe care o trăiesc,
Și e iubirea dulce
ce n-o mai regăsesc. (Ce-i viața?)

A.T. Mai bine de-un deceniu, azi, să fie
De când, la Bârlad, ați înființat
Cenaclu și revistă. Câtă bucurie
Acestea v-au adus cu-adevărat?

N.T. Dacă în școală am avut norocul
Să am profesori dedicați,
Care m-au ajutat să-mi aflu locul,
La rândul meu, pe toți elevii talentați,
Îndrăgostiți de slova tipărită,
i-am reunit în forul ce crescui,

numit cu drag: *Cenaclul Mihai Eminescu*.
Iar din trăirile-adunate-n timp,
Spectacole, reuniuni, lansări de carte,
activități, tot ce a fost mai scump,
Noi am aprins *Luceafărul* să fie neuitate.

A.T. V-am savurat volumele de poezii
Ce m-au purtat într-un tărâm divers,
Cu sentimente și credințe vii...
Care-i secretul emoției din vers?

N.T. [...] Uneori,
un poem de iubire
se naște din cuvintele
purtate de picăturile de ploaie,
din care apoi
respiri parfumul divin al vieții...
Alteori,
un poem de iubire
se naște din strigătul sfâșietor al flăcărilor
închis într-o inimă ce arde chinuită,
iar la final,
respiri parfumul amar
al unei vieți disperate... (Joc de nimfe)

A.T. De-i cu stih alb ori cu rimat,
A dumneavoastră poezie
Lasă pe buza inimii gust delicat
De dor, speranță și de duioșie...

N.T. Iubindu-mă,
pot și să iubesc,
împărtășind
fără teamă iubirea...
Pot fi surdă la critici,
dar, în realitate,
sufletul meu cugetă
mai mult la nevoile altora,
mai puțin la mine...
lacrimi curg
una câte una,
pentru mine prima,
pentru ceilalți toate... (Altruism)

Aceiași ochi privesc în zare
Alți pescăruși plutind pe mare,
Același soare azi mă-ncălzește,

*Alt val albastru mă răcorește.
Pe-același cer, nori albi se plimbă,
Și-n mii de forme-apoi se schimbă,
O altă mare îmi stă la picioare,
Aceași iubire îmi e alinare.*

*Pe alte țărmuri seara coboară,
Același suflet e plâns de vioară,
Curg alte lacrimi în ochi ferecate,
Pentru-ale-vieții mai vechi păcate.*

*Alt vânt își face prin părul meu vad,
Și ziua de azi nu vreau s-o mai scad,
Alți fluturi albaștri se-nalță în zbor
Din aceeași inimă plină de dor. (Sub același cer)*

*Când ploaia mă cheamă,
iau umbrela de vise
și plec...
Inima
rămâne în urmă
mereu,
gândurile
se întorc în tăcere,
ochii revarsă lumina
din izvorul sufletului...
Când ploaia mă cheamă,
respir din ea
parfum de viață
și-mi amintesc
cum să trăiesc,
zi după zi,
moartea... (Ploaia)*

A.T. *În multe dintre minunatele poeme,
Cântați cu-amar, ori drag, iubirea...
E singura ce poate, peste vreme,
Să îmbrățișeze nemurirea?*

N.T. *Pădurea nu-i dăduse încă toamnei
Tributul său de frunze arămii,
Le zăvorăse într-un templu verde
Cu lacătul iubirilor târzii.*

*Pe lacul ocrotit de sălcii mute,
Pluteau vrăjite două lebede,*

*Cu grație-alungau din gânduri teama,
Că trece timpul mult prea repede.*

*Fugar, din liniștea adâncă a pădurii,
Un căprior ne-adulmeca timid,
Înfrișată am simțit sub pleoapă
Închisă taina plânsă-a unui rid.*

*Pe drumuri neștiute am rătăcit,
Să ne-tomnăm iubirea-n tainic loc,
și binecuvântați de-al toamnei dar,
Primeam în suflet clipa de noroc. (Clipa de noroc)*

*Adesea, iubite, mă-ntreb dacă poți
să simți cum tăcerea mă strânge,
iar cerul se-nchide de teamă prin nopți
acoperit ca-ntr-un giulgiu de sânge.*

*Trimite-mi în ochi o umbră de zi,
să-mbrac asfințitul din mine,
din lumina iubirii și-a minunii de-a fi,
doar o clipă, totuna cu tine.*

*Nu mai știu cine sunt, cine-am fost,
m-am uitat pe o stâncă de munte
când credeam că mă știi pe de rost
și mi-ai pus vâl de vară pe frunte.*

*Invață-mă ce nu știu, și când tac,
tu scrie-mi cerul cu inimi albastre,
strânge ploaia din nori într-un lac
să-necăm despărțirile noastre. (Cerul cu inimi albastre)*

*Numai de tine, inimă, mi-e teamă,
Când prinzi avânt și iar îmi dai fiori,
Ar trebui să nu te iau în seamă,
Știi bine,-am suferit de-atâtea ori.*

*Cuminte-ar fi să-ți domolești bătaia,
Nu-mi da speranțe-n van să pățimesc,
Nu reaprinde-n mine vâlvătaia
Iubirii din târziul meu lumesc.*

*De-ar fi să te mai cred și astă dată,
Gândește și alege cumpătat,
Nu mă lăsa de vrajă fermecată
Și spune-mi doar că nu te-ai înșelat.*

*Nu voi afla odihnă, nici liniște deplină,
Doar zbuciume și tainice șoptiri,
Te voi purta pe-nalte culmi în mână
Și-am să-ți sădesc un rai de trandafiri. (Un rai de trandafiri)*

A.T. Am remarcat că un loc aparte
Îl au Raiul, Dumnezeu, Divinul,
Îl au suspinele la ceas de noapte
Ale femeii jinduind seninul...

N.T. *M-am dat vouă, ani la rând,
fără să gândesc măcar,
și-am murit, câte puțin,
ca o clipă-n minutar.*

*Mi-am rupt sufletul fărăme,
fără a cere-n schimb nimic,
umbra stinsă îmi rămâne
pe pământ, când mă ridic.*

*Dumnezeul meu, preabunul,
mi-a trimis lumină lină
și speranță nesfârșită,
pentru tot ce va să vină.*

*Port în ochi sclipiri de stele,
din a raiului grădină,
și iubire pentru oameni
până-n ziua cea din urmă. (Abandon asumat)*

*Nimeni nu și-a imaginat vreodată
Că ne vom teme de-un rău nevăzut
Și viața noastră va fi întemnițată
In casa prefăcută-n strașnic scut.*

*Departe de cei dragi, ne sunt părinții
Bătrâni, bolnavi și fără alinare,
Stau pironiți la geam, ca în icoane sfinții,
Rugându-se lui Dumnezeu cel Mare.*

*Nici Invierea nu seamănă-a Inviere,
Lumina Sfântă, parcă, ne este interzisă,
În primăvara-nsingurării noastre e tăcere
Și-n sfeșnic zace lumânarea stinsă.*

*Se roagă preoții-n bisericile goale,
Cuvântul din Scriptură-n clopote se stinge,
Între pământ și cer răsună osanale,
Ecou al deznădejdii în care lumea plânge.*

*S-aprindem fiecare Lumina Învierii,
Din dramul de credință, iubire și căință,
În suflete să ducem povara-nsingurării
Și să-mplănim smeriți a Domnului voință.* (Primăvara însingurării noastre)

A.T. *În încheiere, vă rog să dăruieți
Iubitorilor de poezie
Una pe care mai mult o iubiți
Ori crez poetic poate să vă fie.*

N.T. *Ea a uitat căldura din cuvânt,
alintul și iubirea de-altădată,
o doare chipul din oglinda spartă,
în care visurile toate i s-au frânt.*

*Ea speră-acum că vremea nu-i târzie
și-adună cioburile toate în batistă,
nu plânge, nu se tânguie, nu-i tristă,
din ce-a pierdut sau n-a fost dat să-i fie.*

*Cu sângele șiroi, cu unghii roase,
mai scoate câte-un vis din gheara morții,
acoperit de umbra rece-a sorții,
iar de-ar putea, aripe noi și-ar coase.*

*Ea crede că mai poate să întoarcă
clepsidra timpului în care plânge ploaia
și ar opri, din când în când, bătaia
secundelor ce se grăbesc să treacă.* (Despre ea)

**realizat de Alina TANASĂ, bibliotecar,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

CEA MAI FRUMOASĂ SCRISOARE DE DRAGOSTE

Românii celebrează în fiecare an, pe 24 februarie, Dragobetele - ziua iubirii. Este momentul în care îndrăgostiții au ocazia să-și exprime sentimentele prin cele mai interesante și neașteptate gesturi și declarații de dragoste.

Cândva, data varia de la o zonă la alta, între 24 și 28 februarie, 1 și 25 martie. Dragobetele era considerat patronul dragostei și al bunei dispoziții pe meleagurile românești.

Sărbătoarea dragostei la români a fost prilej pentru bibliotecarele de la Sala de împrumut la domiciliu pentru adulți de a iniția Concursul „Cea mai

frumoasă scrisoare de dragoste”, adresat utilizatorilor cu vârsta de peste 14 ani. Scopul acestuia a fost dezvoltarea creativității, încurajarea exprimării sentimentelor și promovarea scrierii caligrafice.

Din juriu au făcut parte Lorena Toma (profesor de limba și literatura română), Alina Tanasă (bibliotecară și poetă, membră a Cenaclului ProLITERA) și Vlad Poiană (poet, membru al Cenaclului ProLITERA).

Festivitatea de premiere a avut loc pe 24 februarie. Evenimentul, încărcat de emoție, a debutat cu o prezentare despre semnificația zilei, moment pregătit de voluntarii bibliotecii. Au urmat o expoziție de documente cu corespondențe dintre scriitori și lectura celor mai frumoase creații câștigătoare prin vocea premianților. Finalul a fost, de asemenea, emoționant. Pe acorduri de chitară și voce, Miruna Turbatu, elevă a Liceului Teoretic „Emil Racoviță” Vaslui, a încântat publicul cu melodii sensibile, în timp ce voluntarii împărțeau răvașe cu citate de dragoste selectate de ei din cărți.

Câștigătorii au fost răsplătiți cu diplome, cărți și materiale promoționale.

Premii și premianți:

Premiul I: CIUBOTARU ȘTEFANIA

Premiul II: COCHILEȚ AMALIA ȘTEFANIA

Premiul III: POPICA BEATRICE

Premiul special al juriului: CIOBANU LAVINIA NICOLETA

**Mențiuni: STANCIU BEATRICE, NEACȘU LARISA, TOPORĂSCU ANA MARIA,
TĂCUȚANU ANAMARIA, BUJOR DELIA ȘTEFANIA, HORDILĂ ANDREEA**

**bibliotecar Gina Lăcrămioara PĂUN,
Sala de împrumut la domiciliu pentru adulți,
Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui**

DUPĂ-AMIEZI CULTURALE LA VASLUI

Deși luna martie a anului 2020 a însemnat debutul perioadei de restricții impuse de pandemia de COVID-19, a VI-a ediție a seriei de conferințe „După-amiezi culturale la Vaslui” a continuat să se desfășoare în mediul virtual, Biblioteca Județeană dovedind că își adaptează activitatea la vremurile pe care le trăim pentru a-și onora utilizatorii.

Debutul conferințelor online a avut loc în luna iunie când prof. univ. dr. Florin Cîntic, director al Arhivelor Naționale Iași, a susținut prelegerea „Un veac de Trianon”.

Manifestarea culturală, care, prin diversitatea subiectelor abordate, a atras tot mai mulți vasluieni spre bibliotecă, este rodul colaborării cu prof.univ.dr. Constantin Dram de la Facultatea de Litere a Universității „Al.I.Cuza” Iași.

INTERFERENȚE – MĂRȚIȘOARE MUZICALE ȘI LITERARE

Ziua Internațională a Femeii a fost marcată de Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui, în parteneriat cu Palatul Copiilor Vaslui, printr-o amplă activitate cu titlul „Interferențe – mărțișoare muzicale și literare”.

Manifestarea a cuprins un recital muzical susținut de Beatrice Alexandru (profesor Constantin Olaru), Andreea Chifor (profesor Dănuț Barzu), Mihaela Barnoschi (profesor Renata Fodor), Sebastian Luiz Florea (profesor Cristi Feraru) și Bianca Maria Fodor (profesor Sergiu Sandu), Ana Maria Șnaider (profesor și corepetitor) și un recital de poezie susținut de Alina Tanasă, poetă și bibliotecară la Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” Vaslui.

De asemenea, Liliana Moga (șef Serviciu Informatizare, Informare bibliografică, Prelucrarea și Completarea Colecțiilor), Luminița Șerban (șef Serviciu Relații cu Publicul) și Mihaela Trifan (șef Serviciu Programe și Proiecte Culturale, Metodic, Conservare și Restaurare Documente) au prezentat momente din viața unor personalități vasluiene feminine de ieri și de azi.

ICOANA PE STICLĂ – EXPRESIE A SUFLETULUI ROMÂNESC

În perioada 19-22 aprilie 2021, Sala TinART a Bibliotecii Județene Vaslui a găzduit ateliere de pictură - icoane pe sticlă și ouă încondeiate - cu participarea membrilor Cercului de pictură al bibliotecii, îndrumați de bibliotecara Dorina Chiriac. De asemenea, a fost organizată o expoziție pe teme pascale cu documente din colecțiile Sălii de lectură și periodice.

Activitățile au făcut parte din Proiectul „Oua încondeiate. Icoane”, coordonat de Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui, în parteneriat cu Biblioteca Județeană „Nicolae Milescu Spătarul” și Inspectoratul Școlar.

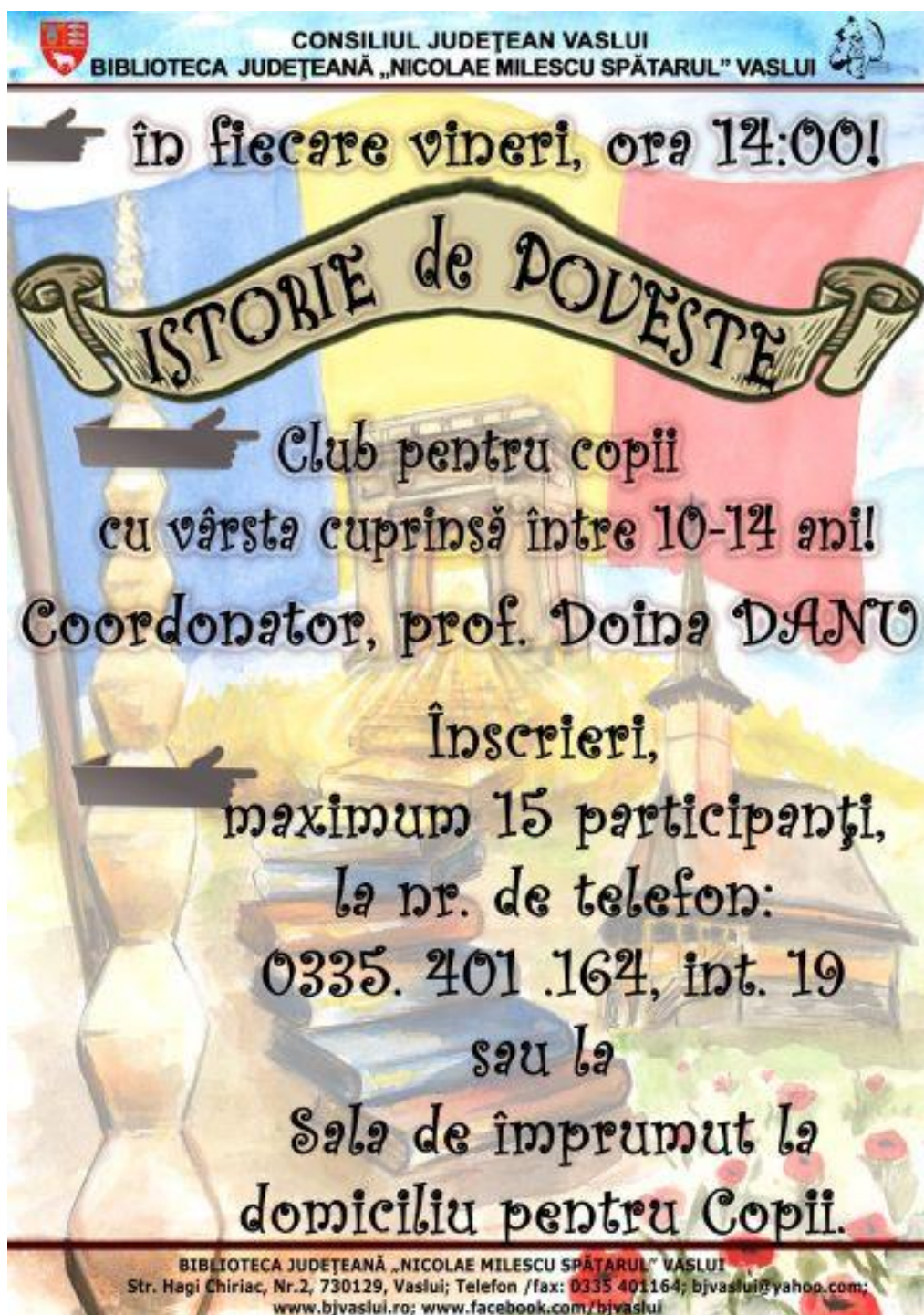
CONSILIUL JUDEȚEAN
VASLUI

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„NICOLAE MILESCU SPĂTARUL” VASLUI

Săptămânal, la bibliotecă:

CONSILIUL JUDEȚEAN VASLUI
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂATARUL” VASLUI

—▶ în fiecare vineri, ora 14:00!

ISTORIE de POVESTE

—▶ Club pentru copii
cu vârsta cuprinsă între 10-14 ani!
Coordonator, prof. Doina DANU

—▶ Înscrieri,
maximum 15 participanți,
la nr. de telefon:
0335. 401 .164, int. 19
sau la
Sala de împrumut la
domiciliu pentru Copii.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE MILESCU SPĂATARUL” VASLUI
Str. Hagi Chiriac, Nr.2, 730129, Vaslui; Telefon /fax: 0335 401164; bjvaslui@yahoo.com;
www.bjvaslui.ro; www.facebook.com/bjvaslui

CITITORULE...

Deschide

ochii, mintea și, mai ales, inima
și o să mă observi...

Îmi vei simți chemarea nespusă,
iar bogățiile care se ascund în interiorul meu
vor fi ale tale. Toate.

Deschide

ochii, mintea și, mai ales, inima!
alege-mă,

ia-mă în universul tău...

să ne cunoaștem, să ne împrietenim,
iar comorile care se ascund în interiorul meu
vor fi ale tale...

Este atât de lesne să dobândești strălucire
de pe o noapte pe alta...

Cu mine, *CARTEA*

care te așteaptă plină de viață
pe raftul *BIBLIOTECII*...

